

เอกสารทางวิชาการ

ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “โทษประหารชีวิตยังจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่”

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยมหิดล โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ

ชื่อเอกสาร บทสรุปทางวิชาการ “แนวทางความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงโภชนาการชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล”

ที่ปรึกษา	พันตำรวจเอก ดร. ณรัชต์ นางสาวปิติกาญจน์ นายสมชาย	เศวตนันท์ สิทธิเดช คมกริส	อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
------------------	--	---------------------------------	--

คณะผู้ทำงาน

รองศาสตราจารย์.ดร.ศรีสมบัติ	โชคประจักษ์ชัด	หัวหน้าโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.นิตยา	สำเร็จผล	อาจารย์
ดร.น้ำแท้	มีบุญส้าง	สำนักงานอัยการสูงสุด
นางสาวจิพากรณ์	ตามชู	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
นางสาวนริลักษณ์	แพ็ไชยภูมิ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นายอานนท์	ยังคุณ	นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
นายภูมิกร	ก้อนแก้ว	ผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

แหล่งเผยแพร่ กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทั้ง 4 ภูมิภาคและกทม. ที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ “โภชนาการชีวิตยังจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่”

หน่วยงานที่จัดพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปีพุทธศักราช 2557

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 ความสำคัญและความเป็นมา	
1.1 ทำไมทั่วโลกถึงรณรงค์ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต	5
1.2 แผนการดำเนินงาน (Action plan) รณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 โดยสังเขป	5
1.3 หน่วยงานภาคีที่จะมีส่วนร่วมรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล	7
1.4 เป้าหมายในการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล ในรอบ 5 ปี (พ.ศ.2557-2561)	7
1.5 ความคาดหวังต่อการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล	8
ส่วนที่ 2 สิทธิมนุษยชนและปรัชญาการลงโทษ	
2.1 สิทธิมนุษยชน	9
2.1.1 ความหมายทั่วไป	9
2.1.2 สิทธิในการมีชีวิต	9
2.1.3 การลงโทษประหารชีวิตขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างไร	9
2.1.4 พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต	10
2.2 ปรัชญาการลงโทษ	10
ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการใช้โทษประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ	
3.1 ภาพรวมการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ	13
3.2 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตของกลุ่มประเทศเอเชีย	18
(1) ประเทศกัมพูชา	19
(2) ประเทศฟิลิปปินส์	20
(3) ประเทศญี่ปุ่น	21
(4) ประเทศไต้หวัน	23
(5) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)	24
3.3 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตในยุโรป	24
3.4 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา	26
3.5 แนวทางการยกเลิกโทษประหารชีวิตของนานาประเทศ	28
3.6 ข้อมูลทางวิชาการของนานาประเทศเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต	30
(1) วันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล	30
(2) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารและประเทศยังคงบทลงโทษประหารชีวิต	30
(3) ประเทศในประชาคมอาเซียนที่ยกเลิกโทษประหารและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต	31
(4) โทษประหารชีวิตทั่วโลก	32
ส่วนที่ 4 นโยบายส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย	
4.1 สัญญาณเชิงบวกในการส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตของไทย	34
4.2 ขั้นตอนโดยสรุปการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของไทย	35
4.3 ข้อมูลทางวิชาการของไทยเกี่ยวกับนานาทัศนะยกเลิกโทษประหารชีวิต	36

4.3.1 รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี พ.ศ.2552 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	36
4.3.2 รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR)	37
4.3.3 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา	38
4.3.4 เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเกี่ยวกับการตัดสินใจประท้วงชีวิต “คดีเซอร์แอน”	38
ส่วนที่ 5 บทวิเคราะห์ทางวิชาการ บทเรียนที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยและมาตรการลงโทษที่ใช้แทนการประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ	
5.1 โทษประหารสามารถป้องกันหรือลดคดีอาชญากรรมได้จริงหรือไม่	40
5.2 ข้อถกเถียงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต	40
5.3 บทเรียนที่นำมาใช้กับประเทศไทย	42
5.4 การศึกษามาตรการลงโทษที่ใช้แทนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่างๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต	43
(1) การประหารชีวิตยับยั้งอาชญากรรมได้หรือไม่?	43
(2) ทางเลือกทดแทนโทษประหารชีวิต	45
(3) ต้นทุนของการใช้โทษประหารชีวิต	46
ภาคผนวก	
1. บทสรุปฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิต จำนวน 55 ฐานความผิด	50
2. สถิติผู้ต้องโทษประหารชีวิต	55
3. จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม	55
4. สถิติคดีอาชญากรรม 5 กลุ่ม ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2555	56

ส่วนที่ 1

ความสำคัญและความเป็นมา

1.1 ทำไมทั่วโลกถึงรณรงค์ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ในอดีตที่ผ่านมา การประหารชีวิตได้มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการตัดศีรษะ การใช้กระแสไฟฟ้า การแขวนคอ การฉีดยาและการยิงเป้า เป็นต้น ต่อมาหลายประเทศเริ่มตระหนักว่า การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ที่มีมนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธินี้เสมอกัน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือชาติกำเนิด เป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากไปจากบุคคลได้ โดยถือเสมือนเป็นเอกสิทธิติดตัวของทุกคน

แนวโน้มของการใช้โทษประหารชีวิตในหลายประเทศทั่วโลกมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ และกว่า 140 ประเทศ หรือ 3 ใน 4 ของประเทศทั่วโลก ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติแล้ว เหลืออีกเพียง 58 ประเทศ ซึ่งหนึ่งในนั้นประเทศไทยเองที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่ โดยเหตุผลที่ทั่วโลกรณรงค์และยกเลิกโทษประหารชีวิต เพราะเหตุผลว่า

(1) การประหารชีวิตถือว่าขัดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตอยู่ ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะยกเลิกหรือสนับสนุนให้คนกระทำผิดไม่รับโทษ เพียงแต่เห็นว่าการประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่า สมเหตุสมผล และยังเป็น การลงโทษที่โหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเสี่ยงต่อการประหารชีวิตคนบริสุทธิ์

(2) นักโทษประหารชีวิต โดยส่วนใหญ่เป็นคนจน คนด้อยโอกาส ซึ่งไม่มีเงินค่าจ้างทนายความที่มีฝีมือแตกต่างในคดีให้กับตนเอง จึงไม่มีโอกาสในการที่จะต่อสู้คดีเพื่อให้ตนเองชนะได้

(3) ระบบยุติธรรมทางอาญาย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดการเลือกปฏิบัติและตัดสินคดีที่ผิดพลาด ไม่มีระบบใดที่จะสามารถตัดสินได้อย่างเป็นธรรม สม่าเสมอ โดยอาจมีข้อบกพร่อง ในการที่จะจับผิดตัวหรือตัดสินผิดพลาด แต่หากเราตัดสินประหารชีวิตไปแล้ว เขาผู้นั้นจะไม่มีโอกาสได้อยู่ในโลกนี้ต่อไป

(4) การประหารชีวิตไม่ได้เป็นแนวทางที่จะยับยั้งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้จริงในสังคมให้มีความปลอดภัยหรือทำให้คนเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำผิดได้จริง จะยิ่งทำให้สังคมเกิดความเลวร้ายมากขึ้น เพราะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและช่างน้ำหนักว่าแม้จะตัดสินโทษร้ายแรงแต่ก็คุ้มค่าต่อสิ่งที่ตนกระทำ ที่จะต้องหาหนทางอื่นมาแก้ไขปัญหอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากกว่าการประหารชีวิต¹

1.2 แผนการดำเนินงาน (Action plan) รณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 โดยสังเขป²

1.2.1 กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นที่ปรึกษาดำเนินการ

กิจกรรม	รายละเอียดของกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลาดำเนินการ
1	ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิตของประเทศต่างๆ ทั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตและประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิต รวมถึงมาตรการ แนวทางของประเทศต่างๆ เพื่อมารองรับหากมีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตแล้ว พร้อมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าว	กิจกรรมที่ 1-7 เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ การส่งเสริมความรู้ความตระหนัก และรับฟังความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับมาตรการ/แนวทางการรองรับ หากมี “การเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต”	กิจกรรมที่ 1-4 สิงหาคม – พฤศจิกายน 2556

¹ รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต พ.ศ.2544 ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

² แผนการดำเนินงาน (Action plan) ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ปี พ.ศ. 2556

กิจกรรม	รายละเอียดของกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลาดำเนินการ
2	ศึกษามาตรการลงโทษที่ใช้แทนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตแล้ว		
3	ศึกษากฎหมายภายในประเทศทุกฉบับที่มีการประหารชีวิต รวมถึงลักษณะแห่งคดีหรือความร้ายแรงของคดีที่มีการลงโทษ		
4	ศึกษาสถิติคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิต และสถิติของการบังคับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยย้อนหลัง 10 ปี จนถึงปัจจุบัน		
5	สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม/เหยื่ออาชญากรรม/บุคคลที่เคยได้รับคำพิพากษาตัดสินให้รับโทษประหารชีวิต และประชาชนทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน		ธันวาคม 2556
6	จัดประชุม Workshop ครอบคลุมทั้ง 4 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร จากผู้แทนของทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมความรู้ความตระหนักในการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหาร รวมถึงรับฟังความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับมาตรการ/แนวทางรองรับ หากมี “การเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต” จำนวนไม่น้อยกว่า 1,000 คน		มกราคม-มีนาคม 2556
7	สรุปรายงานผลการศึกษาและนำเสนอกรอบแนวทางการดำเนินงานต่อไปเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ในประเด็น “การเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิต” ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 นำเสนอกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณา เพื่อกรมฯ จะได้นำเสนอรัฐบาลต่อไป		เมษายน – กรกฎาคม 2557

1.2.2 กิจกรรมที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเจ้าภาพดำเนินการ

กิจกรรม	รายละเอียดของกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลาดำเนินการ
1	ประสานขอข้อมูล งานวิจัยต่างๆ ของหน่วยงานที่เคยศึกษาเรื่องโทษประหารชีวิต และสถิติคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิต ย้อนหลัง 10 ปี จนถึงปัจจุบัน พร้อมขอทราบภูมิหลังของนักโทษประหารชีวิต	เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการดำเนินงาน	กันยายน 2556
2	การเข้าพบเพื่อหารือหรือแนวทางการปฏิบัติในการพักการลงโทษประหารชีวิตหรือแนวทางต่างๆ ระหว่างประธานศาลฎีกา องคมนตรีกับปลัดกระทรวงยุติธรรม ในฐานะที่เป็นองค์กรในการตัดสินคดีที่มีโทษประหารชีวิตในชั้นสุดท้ายของการพิจารณา ก่อนมีการพิพากษาตัดสินให้ประหารชีวิต	เพื่อพยายามดำเนินการพักการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนฯ ฉบับที่ 3	เมษายน 2557
3	ระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมาย เพื่อพิจารณากฎหมายที่ยังมีบทลงโทษประหารชีวิตใน 55 ฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ว่าควรมีกฎหมายใดที่จะสามารถยกเลิกได้บ้าง	เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามแผนฯ ฉบับที่ 3	พฤษภาคม 2557
4	ศึกษาขั้นตอนของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และคนวิกลจริต ให้เป็นไปตามกติกา ICCPR ว่ามีรูปแบบ วิธีการดำเนินงานอย่างไร	เพื่อเตรียมการพยายามแก้ไขกฎหมายลงโทษประหารชีวิต	พฤษภาคม 2557

กิจกรรม	รายละเอียดของกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลาดำเนินการ
5	การเข้าพบและหารือกับฝ่ายการเมือง (นิติบัญญัติ) กรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา และกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สมาชิกวุฒิสภา ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เพื่อร่วมผลักดันในการรณรงค์ยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย	เพื่อส่งเสริมผลักดันให้ฝ่ายการเมืองเห็นความสำคัญในการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต โดยเข้าพบกรรมการฯ ส.ส. (พล.ต.อ วิรุฬห์ พันแสง เป็นประธาน) และกรรมการฯ ส.ว. (นายตวง อันทะไชย เป็นประธาน)	มิถุนายน 2557

1.2.3 กิจกรรมที่หน่วยงานภาคีเครือข่ายดำเนินการ

กิจกรรม	รายละเอียดของกิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	ช่วงเวลาดำเนินการ
1	จัดรณรงค์วันที่ 10 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันยุติโทษประหารชีวิตสากล ฉายภาพยนตร์ Give Up Tomorrow	แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย	10 ตุลาคม 2556
2	จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ กว่า 30 ประเทศ เพื่อนำเสนอประเด็นโทษประหารชีวิต เช่น ประเทศมองโกเลีย/บรูไน/อินโดนีเซีย/ลาว/พม่า/ฟิลิปปินส์/มาเลเซีย/ไอร์แลนด์/อเมริกา/อังกฤษ เป็นต้น	สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	22 ตุลาคม 2556
3	จัดเวทีบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในหัวข้อ “การเข้าถึงความยุติธรรมและการลงโทษประหารชีวิต”	สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย	1 พฤศจิกายน 2556
4	แถลงรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิต	แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย	มีนาคม-เมษายน 2557

**หมายเหตุ : แผนการดำเนินงาน (Action plan) อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมและสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งมีหลายกิจกรรม แต่จะคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมเด่น ๆ สำคัญมานำเสนอ

1.3 หน่วยงานภาคีที่จะมีส่วนร่วมรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

ได้แก่ (1) หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ ได้แก่ (1.1) แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (1.2) สำนักกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม (1.3) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (1.4) สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) (1.5) คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

(2) องค์กรระหว่างประเทศและสถานทูต ได้แก่ (2.1) สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (2.2) สถานทูตอังกฤษ (2.3) สถานทูตฝรั่งเศส

1.4 เป้าหมายในการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล ในรอบ 5 ปี (พ.ศ.2557-2561)

ระยะที่ 1 ปี พ.ศ. 2557 ศึกษาความเป็นไปได้และรับฟังความคิดเห็นมาตรการ และแนวทางต่าง ๆ รองรับหากมีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต รวมถึงรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายที่สมควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตให้ลดน้อยลง จาก 55 ฐานความผิด

ระยะที่ 2 ปี พ.ศ. 2558 พยายามพักการลงโทษในทางปฏิบัติ ด้วยการรณรงค์ สร้างความตระหนักและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมและฝ่ายการเมือง รวมถึงประชาชนทั่วไป

ระยะที่ 3 ปี พ.ศ. 2559 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ที่ไม่สมควรใช้โทษประหารชีวิตเป็นโทษอย่างอื่น พร้อมทั้งประสานหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบแนวทางต่าง ๆ รองรับแทนการลงโทษประหารชีวิต

ระยะที่ 4 ปี พ.ศ. 2560 เสนอรัฐบาลแก้ไขกฎหมาย ที่ไม่สมควรลงโทษประหารชีวิตให้เป็นโทษอย่างอื่นที่เหมาะสม พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการแก้ไขกฎหมายเพื่อลดโทษประหารชีวิต อาชญากรรม ลดลงหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของรัฐสภา

ระยะที่ 5 ปี พ.ศ. 2561 ผลักดันให้รัฐสภาเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิต ทั้งหมด เพื่อใช้โทษอย่างอื่นแทน

*****หมายเหตุ** เป้าหมายดังกล่าวเป็นเพียงการวางแผนการทำงานในเรื่องดังกล่าวให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมหรือตามแนวนโยบายของผู้บริหารทั้งระดับกระทรวง กรม และรัฐบาลเป็นสำคัญ

1.5 ความคาดหวังต่อการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

(1) ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานยกเลิกโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่ทัดเทียมกับนานาประเทศ

(2) ส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการรณรงค์ให้เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยว่าโทษประหารชีวิตไม่ใช่หนทางที่แก้ไขปัญหอาชญากรรมหรือจะลดอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้จริง

(3) ประเทศไทยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่สมควรลงโทษประหารชีวิตให้เหลือเพียงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษอื่นที่เหมาะสม

(4) ได้รับทราบแนวทาง หรือมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเตรียมการทดแทนหรือรองรับหากประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ส่วนที่ 2

สิทธิมนุษยชนและปรัชญาการลงโทษ

2.1 สิทธิมนุษยชน

2.1.1 ความหมายทั่วไป

ในทางวิชาการมักไม่มีการให้คำนิยามความหมายของสิทธิมนุษยชน นอกจากมีการพยายามอธิบาย คำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า “โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัวและสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก” นั้น หมายถึง

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ประจำตัว สิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นักปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียกว่าสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้คน ๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสมแก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้ว่า คือ “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งสิทธิมนุษยชนจึงแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

(1) **สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิด** ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ **สิทธิในชีวิต** ห้ามฆ่าหรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อโนธรรมหรือลัทธิทางศาสนา ทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ สิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกถึงบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คนทุกคนก็มีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นบาปในทางศาสนา เป็นต้น

(2) **สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล** ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น³

2.1.2 สิทธิในการมีชีวิต

สำหรับ**สิทธิในการมีชีวิต (Right to Life)** เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นต้นกำเนิดของสิทธิมนุษยชนด้านอื่น ๆ โดยได้กล่าวไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 “ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน” ซึ่งตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คำว่าดำรงในความหมายคือ ทรงไว้, ชูไว้, ทำให้คงอยู่

2.1.3 การลงโทษประหารชีวิตขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างไร

Ms. Roseann Rife, Deputy Director of Asia Pacific Program Amnesty International United Kingdom ได้กล่าวไว้ว่า “การลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อที่ 3 ความว่า “คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ ความมั่นคง” กล่าวคือคนทุกคนย่อมได้รับการรับรองสิทธิที่จะมีชีวิตของบุคคลแต่ละคน และการประหารชีวิตโดยรัฐบาลย่อมถือเป็นการย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง⁴ ซึ่งหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะแถบยุโรป ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตมากที่สุด โดยเล็งเห็นว่า การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ที่มนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธินี้เสมอกันโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือชาติกำเนิด เป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากไปจากบุคคล โดยถือเสมือนเป็นเอกสิทธิติดตัวของคนทุกคนได้ ดังนั้น “การยุติการประหารชีวิตไม่ใช่การยกเลิกหรือสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดไม่รับโทษ แต่การยุติการประหารชีวิตเป็นการ

³ บทวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ และเชื่อมโยงเพื่อวางทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และมหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2556

⁴ สรุปผลการประชุมทางวิชาการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ International Human Rights Conference กลุ่มย่อยที่ 2 โทษประหารชีวิต : แนวโน้มกระแสสังคมโลกต่อการยุติโทษประหารชีวิต เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2556

ยุติการลงโทษที่ไม่คุ้มค่า ไม่สมเหตุสมผล และยังเป็น การลงโทษที่โหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังลด ความเสี่ยงที่โทษประหารชีวิตจะถูกนำไปใช้กับผู้บริสุทธิ์”⁵

2.1.4 พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ในลำดับที่ 55 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2489 (ค.ศ.1946) และได้เข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จำนวน 7 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ ทำให้เกิดพันธผูกพันในการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญา ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมไปถึงข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประชุม ระดับโลกด้วย ประกอบกับได้มีการนำสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสนธิสัญญาดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับปี พ.ศ.2540 และ ปี พ.ศ. 2550 เพื่อให้มีผลบังคับใช้ ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในชาติ

สำหรับ พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่มุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต ปรากฏในพิธีสาร เลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights –ICCPR) และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่ง สหประชาชาติในปี พ.ศ. 2532 มีผลบังคับใช้ระดับโลก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างสิ้นเชิง เพื่อส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการพัฒนาสิทธิมนุษยชนที่ก้าวหน้า แต่อนุญาตให้รัฐภาคีสามารถใช้โทษ ประหารได้ในภาวะสงคราม หรือกรณีที่มีการประกาศข้อสงวนไว้ในช่วงที่ให้สัตยาบันหรือให้ภาคยานุวัติต่อพิธีสาร รัฐใด ๆ ที่เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองสามารถเข้าเป็นภาคีของ พิธีสารได้ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแล้ว โดยมี ผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2540 แต่ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีในพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยในปี พ.ศ. 2557 รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ศึกษาความเป็นไปได้ ของการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ดังกล่าว ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการพิจารณา หากผลเป็นประการใด จะได้นำเสนอให้ทราบในคราวต่อไป

2.2 ปรัชญาการลงโทษ⁷

จุดมุ่งหมายของการลงโทษทางอาญา (Purpose of Criminal Sanctions) การลงโทษทางอาญานั้น ได้มีการปฏิบัติตั้งแต่โบราณกาล ในอดีตนั้นเราจะใช้วิธีการลงโทษทางร่างกาย (Corporal punishment) เช่น การโบยตี การนำเอาเหล็กกร้อน ๆ มาทาบบนร่างกายของผู้กระทำความผิดเพื่อให้เจ็บปวดทรมาน เป็นต้น หรือแม้แต่การลงโทษโดยมาตรการทางเศรษฐกิจ เช่น การปรับ และหากไม่ชำระค่าปรับได้ ก็ต้องใช้แรงงานเข้าแลกหรืออาจต้องถูกขายและตกเป็นทาสและการประหารชีวิต ส่วนมาตรการในการลงโทษทางอาญาโดยการกักขังในคุกและทัณฑสถานต่าง ๆ นั้น ถือว่าเป็นวิธีการที่ค่อนข้างใหม่ ที่สรุปไม่ได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด ซึ่งสามารถอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาโดยใช้หลักปรัชญาร่วมสมัยเป็น 5 ประการด้วยกัน

(1) การยับยั้งการเกิดขวาง (Deterrence) ขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่า การลงโทษนั้นสามารถที่จะป้องกันไม่ให้อาชญากรกระทำความผิดซ้ำได้ โดยสามารถทำได้ด้วยการใช้การลงโทษทางเศรษฐกิจ การลงโทษทางร่างกาย และการขู่ว่าจะประหารชีวิตทางร่างกาย เช่น เมื่อเราตอนเป็นเด็กนักเรียนคุณครูอาจมีการจดชื่อนักเรียนที่พูดหยาบหรือ

⁵ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร “แนวทางความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย ตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล” ปี 2556

⁶ รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี 2555 Amnesty international และหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศ ICCPR ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

⁷ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, น้ำแท้ มีบุญสร้าง และนิศยา สำเร็จผล. รายงานผลการศึกษาระยะเบื้องต้น โครงการ : ศึกษาความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนฯ ฉบับที่ 2 โดยคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2556

มาสายไว้ที่หน้ากระดาน การกระทำเช่นนี้ก็ถือเป็นการลงโทษที่ใช้การกีดกันไม่ให้เด็กนักเรียนพูดคำหยาบได้ เพราะสร้างความอับอายให้เกิดขึ้น ซึ่งมาตรการยับยั้งและกีดขวางสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ **ยับยั้งกีดขวางแบบเจาะจง (specific deterrence)** คือ ทำให้บุคคลที่กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมถูกยับยั้งและกีดขวางไม่ให้สามารถกระทำความผิดได้อีกในอนาคตเนื่องจากถูกลงโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้การลงโทษและไม่กล้ากระทำความผิดอีก และ**ยับยั้งกีดขวางแบบทั่วไป (general deterrence)** คือ การที่เราสามารถป้องกันไม่ให้บุคคลอื่น ๆ มากระทำความผิด การยับยั้งแบบทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่าคนเราเมื่อได้เห็นหรือรับรู้ความทุกข์ทรมานที่ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษ คนเรานั้นก็จะพยายามที่จะไม่ให้ตนได้รับความทุกข์ทรมานจากการลงโทษ ทำให้ประชาชนเห็นเรียนรู้และเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด พร้อมทั้งยังสนับสนุนให้ออกอากาศการประหารชีวิต มาตรการกีดกันและยับยั้งจะมีผลสำเร็จที่ดีขึ้น

(2) **การทำให้หมดความสามารถ (incapacitation)** จุดมุ่งหมายคือ การทำให้อาชญากรหรือผู้ที่กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะกระทำความผิดได้อีก โดยป้องกันไม่ให้เขาเหล่านั้นมีโอกาสที่จะกระทำความผิดได้ โดยทำให้หมดความสามารถ เพราะเชื่อว่าอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นการปลอดภัยที่จะปล่อยและอนุญาตให้อาชญากรนั้นกลับสู่สังคม ตัวอย่างการลงโทษที่เห็นชัดคือ **การประหารชีวิต** ซึ่งผู้ที่ถูกประหารจะไม่สามารถที่จะกระทำความผิดได้อีกอย่างแน่นอน การลงโทษกักขังในเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นต้น สำหรับการลงโทษที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดตามหลักทฤษฎีนี้ก็คือ **“การเนรเทศ” (banishment)** และ**การส่งไปอยู่ในสังคมอื่น (transportation)** เป็นการขับไล่ผู้กระทำความผิดออกจากสังคม โดยกำหนดเงื่อนไขว่าหากผู้กระทำความผิดกลับมายังชุมชนก็จะถูกประหารชีวิต โดยการเนรเทศจะมีกำหนดระยะเวลาหรืออาจจะเป็นการเนรเทศถาวรเลยก็ได้ ซึ่งจะไม่แตกต่างจากการถูกลงโทษประหารชีวิต เช่น ในประเทศอังกฤษ ก่อนที่จะมีสงครามการปฏิวัติในประเทศอเมริกา นั้น ได้มีการส่งนักโทษมายังอาณานิคมอเมริกา หลังจากสงครามปฏิวัติในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลอังกฤษก็ได้ส่งนักโทษไปยังประเทศออสเตรเลียจนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 9

สำหรับในปัจจุบันที่เราจะส่งนักโทษไปยังอาณานิคมหรือประเทศอื่นนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย แต่ใช้หลักการลงโทษตามทฤษฎีนี้ในปัจจุบันจะเป็นในลักษณะการยึด อาณัติ ทรัพย์สินจากการลักลอบขายยาเสพติด มาเพื่อไม่ให้สามารถดำเนินการได้อีก และอีกวิธีคือการกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในคุกหรือเรือนจำ ที่จะไม่ให้มาประกอบอาชญากรรมได้อีก เป็นมาตรการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการดังกล่าว บางครั้งเราก็เรียกว่า **“มาตรการโกดัง (warehousing) หรือ กักขังและเลี้ยง (lock and feed)”** ที่มีจุดมุ่งหมายในการแยกอาชญากรและผู้กระทำความผิดออกจากสังคมให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

(3) **การแก้แค้น (Retribution)** หรือการตอบสนอง เป็นแนวคิดที่ว่าเมื่ออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมหรือกระทำความผิดแล้ว เขาเหล่านั้นก็สมควรที่จะต้องได้รับการลงโทษ มาตรการการลงโทษแบบใช้หลักการแก้แค้นและการตอบสนองนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักพิพากษาที่ใช้การลงโทษอย่างหนัก หรือนโยบาย “get-tough” และนโยบายการพิพากษาแบบตาต่อตา “an eye for an eye” ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนนโยบายการลงโทษดังกล่าวให้เหตุผลว่าอาชญากรและผู้กระทำความผิดนั้น สมควรที่จะต้องรับผิดชอบและรับการลงโทษอย่างสาสมในสิ่งที่เขากระทำไปนั้น ในอดีตนั้นเหยื่อของอาชญากรรมจะเป็นผู้นำเอามาตรการการลงโทษแบบแก้แค้นเอง เหยื่อนั้นจะมีสิทธิที่จะนำหรือเลือกการลงโทษที่ตนนั้นคิดว่าเหมาะสมกับการกระทำผิดนั้น ๆ ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนการประหารชีวิตมีความคิดเห็นว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นโทษที่เหมาะสมที่สุดสำหรับฆาตกร แต่ปัจจุบันหลายประเทศเริ่มมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต และการลงโทษทางร่างกาย โดยนำโทษกักขังในระยะเวลายาวนานมาใช้ปฏิบัติแทน ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนก็ต้องผิดหวังกับคำพิพากษาและมาตรการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

(4) **การฟื้นฟู (rehabilitation)** เป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิดนั้นถือว่าเป็นหลักปรัชญาและแนวความคิดที่ร่วมสมัย หลักการนี้จะมุ่งเน้นไปที่การลงโทษโดยการเยียวยาแก้ไขพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด รูปแบบของการลงโทษแบบฟื้นฟูนี้อาจเรียกอีกอย่างว่าเป็นรูปแบบทางการแพทย์ ซึ่งมองพฤติกรรมอาชญากรรมก็เหมือนกับโรคชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเข้ารับการรักษาเยียวยาแก้ไข เพราะ

เชื่อว่าจะสามารถแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้โดยการใช้นโยบายทางด้านจิตวิทยา ด้านการแพทย์ ด้านการบำบัดยาเสพติด ด้านการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและเคารพในตัวเอง ด้านการศึกษา ด้านการอบรมและพัฒนาศีลธรรมจรรยา และด้านการฝึกงานอาชีพ โดยส่วนมากมาตรการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นจะเน้นไปที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด รวมถึงการนำไปใช้กับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก แต่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดหลายครั้งและมีอาชีพเป็นอาชญากร ซึ่งแนวทางในการลงโทษแบบฟื้นฟูในปัจจุบันก็ได้นำมาใช้กับผู้ติดยาเสพติดต่าง ๆ อีกด้วย เพราะถือว่าการติดยาเสพติดเป็นโรคและความผิดปกติทางจิตชนิดหนึ่ง

(5) **ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice)** การลงโทษโดยใช้หลักความยุติธรรมแบบบูรณาการหรือสมานฉันท์นั้นจะเน้นไปที่มาตรการที่จะช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด มาตรการลงโทษแบบฟื้นฟูนั้นบ่อยครั้งถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นมาตรการที่ละเลยต่อเหยื่อ และเป็นมาตรการที่เน้นที่จะทำให้อาชญากรและผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาและสามารถกลับคืนสู่สังคมโดยปกติได้ ส่วนการลงโทษโดยใช้หลักกระบวนการยุติธรรมแบบสมานฉันท์นั้นนอกจากจะเน้นไปที่การฟื้นฟูบำบัดเยียวยาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแล้ว ยังเน้นไปที่การช่วยเหลือเหยื่อให้กลับคืนสู่สถานภาพปกติก่อนที่เขาจะตกเป็นเหยื่อ และหลักนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการลงโทษโดยใช้หลักกระบวนการยุติธรรมแบบสมานฉันท์ โดยแนวคิดนี้เชื่อว่าอาชญากรรมนั้นส่งผลกระทบต่อสังคมและเหยื่อ และกระบวนการยุติธรรมต้องการที่จะกำจัดภัยอันตรายนั้นไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยแนวคิดนี้จะเน้นเป็นมาตรการซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิม บริการชุมชน โกล่เกลี่ย และอื่น ๆ ที่ใช้นโยบายในการฟื้นฟูแก้ไขทั้งผู้กระทำความผิดและกล่าวถึงการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม ในประเทศแอฟริกาได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้เยียวยาความขัดแย้งระหว่างชาวผิวขาวและผิวดำ

องค์ประกอบประการหนึ่งของการนำนโยบายความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก็คืออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องมีบทบาทในการสนับสนุนและให้บริการสังคม ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำมาตรการนี้มาใช้เพิ่มจากการกักขังผู้กระทำความผิด บทลงโทษแบบสมานฉันท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดก็คือการที่ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับเหยื่อ (restitution) และมาตรการการให้บริการแก่ชุมชน (community service) มาตรการการลงโทษดังกล่าวนี้ส่วนมากจะนำมาใช้กับคดีทางด้านทรัพย์สิน และในบางครั้งก็นำมาใช้กับคดีด้านยาเสพติดและคดีเกี่ยวกับอาวุธ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นการลงโทษโดยการให้บริการแก่สังคมนั้นสามารถคิดได้ประมาณร้อยละ 5 ของคำพิพากษาในแต่ละปี หลักความคิดและปรัชญาเกี่ยวกับการลงโทษโดยการให้บริการแก่สังคมก็คืออาชญากรหรือผู้กระทำความผิดที่ให้บริการช่วยเหลือสังคมเพื่อที่จะชดเชยต่อความเสียหายหรือภัยที่เขาได้กระทำต่อสังคม

ส่วนที่ 3

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการใช้โทษประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ⁸

3.1 ภาพรวมการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ

โทษประหารชีวิต (Capital punishment) ถูกใช้แพร่หลายทั่วไป แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาหลายประเทศได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต สำหรับข้อมูลล่าสุดในปี ค.ศ.2013 นั้น สามารถแบ่งประเทศที่ใช้โทษดังกล่าวหรือไม่ เป็น 4 กลุ่ม จาก 195 ประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ดังนี้ (Wikipedia ,2013)

(1) จำนวน 100 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 51 ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งหมด

(2) จำนวน 7 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 4 ที่ยังคงมีการประหารชีวิตสำหรับการกระทำผิดร้ายแรงเฉพาะบางกรณีพิเศษจริง ๆ เช่น การกระทำผิดในภาวะสงคราม

(3) จำนวน 48 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 25 ที่ยังอนุญาตให้มีการใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไป แต่ไม่ได้มีการประหารชีวิตเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 10 ปี และมีความเชื่อว่าประเทศดังกล่าวมีนโยบายไม่ประหารชีวิตหรือเป็นช่วงเวลาที่พักการลงโทษประหารชีวิต

(4) จำนวน 40 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 20 ที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้ มีประชากรประมาณร้อยละ 66 จากจำนวนประชากรทั้งโลก

สำหรับประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศยุโรปและประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว ยกเว้น ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ยังมีการใช้โทษประหารชีวิตอยู่ จนกระทั่งในปี ค.ศ.2013 ในหลายมลรัฐยังมีการประหารชีวิตอยู่ รวมกันถึง 43 ราย ใน 32 จาก 50 มลรัฐที่ยอมรับโทษประหารชีวิต โดยกฎหมายของรัฐบาลกลาง กำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับการกระทำผิดในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรม การทรยศต่อประเทศ การเป็นสายลับของต่างชาติ และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้วิธีการฉีดสารเคมี การแขวนคอ การยิง การใช้แก๊สไฟฟ้าและการใช้แก๊สพิษในการประหารชีวิต เป็นต้น

สำหรับอัตราการลงโทษประหารชีวิตในกลุ่มประเทศเอเชีย⁹ พบข้อมูลตัวเลขของประเทศในเอเชีย เกือบครึ่งหนึ่งที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว แต่ในทางข้อเท็จจริง ปรากฏว่าประเทศที่ยังรักษาไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้น ล้วนแต่เป็นประเทศขนาดใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ในขณะที่ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วมีขนาดเล็ก ประชากรน้อย ตัวเลขดังกล่าวจึงไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสมดุลหรือนโยบายใด ๆ เกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตได้ โดยในทางความเป็นจริง ประชากรกว่าร้อยละ 95 อาศัยอยู่ในประเทศที่ยังมีโทษประหารชีวิต (Johnson and Zimring, 2009)

กลุ่มประเทศในเอเชียแปซิฟิก เป็นกลุ่มประเทศที่มีการประหารชีวิตนักโทษสูงสุด จำนวน 57 ประเทศ ที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศ (ไม่รวมไต้หวัน) สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประหารชีวิตของกลุ่มประเทศดังกล่าว ได้ดังนี้ (Wikipedia,2013)

1) จำนวน 19 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 34 ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตหมด

2) จำนวน 3 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 5 ยังคงโทษประหารชีวิตไว้สำหรับความผิดร้ายแรงบางประเภทที่มีสถานการณ์พิเศษ เช่น ความผิดในช่วงสงคราม

3) จำนวน 11 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 19 ที่พักการลงโทษประหารชีวิต แต่ไม่มีการปฏิบัติมานานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

⁸ ศรีสุมบดี โชคประจักษ์ชัด, น้ำแท้ มีบุญสร้าง และนิตยา สำเร็จผล. รายงานผลการศึกษาระยะเบื้องต้น โครงการ : ศึกษาความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนฯ ฉบับที่ 2. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2556

⁹ David T. Johnson and Franklin E.Zimring, The Next Frontier : National Development,Political Change,and the Death Penalty in Asia, (United States : Oxford University Press, 2009.

- 4) จำนวน 24 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 42 ยังคงกำหนดโทษประหารชีวิตไว้ทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติ

ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลขององค์กร Amnesty International ในปี ค.ศ.2012 รายงานว่า ประเทศไทย เป็น 1 ใน 58 ประเทศทั่วโลกที่ยังมีโทษประหารชีวิต ในขณะที่ 140 ประเทศทั่วโลกยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว โดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศนั้น กัมพูชาและฟิลิปปินส์ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปนานแล้ว และมีอีกหลายประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เช่น ลาว พม่า และบรูไน ส่วนที่อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนามและไทย ยังมีและใช้โทษประหารชีวิตอยู่ นอกจากนี้ ยังได้รายงานไว้ในปี ค.ศ. 2011 กลุ่มประเทศในเอเชีย มีการลงโทษประหารชีวิตมากที่สุดในโลก โดยมีการลงโทษประหารชีวิตในประเทศจีน อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และอิรัก โดยเฉพาะประเทศจีนมีการประหารชีวิตมากกว่าประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้รวมกัน อย่างไรก็ตาม การค้นหาตัวเลขที่แท้จริงในการประหารชีวิตนักโทษ เป็นเรื่องยากในเอเชีย เช่น ข้อมูลของเกาหลีเหนือเป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือ ส่วนข้อมูลในหลายประเทศ เช่น จีน เวียดนาม เกาหลีเหนือ อินเดียและปากีสถาน ถือเป็นความลับของรัฐห้ามเผยแพร่ เป็นต้น

การขับเคลื่อนขององค์กรสหประชาชาติ (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

การขับเคลื่อนที่สำคัญในการสมมนาที่ New York ที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2012 ในการตอบคำถามว่า ประเทศต่างๆ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการอย่างไร โดยเอกสารนี้ ได้ทำการศึกษาประสบการณ์ของ 13 ประเทศ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2013 ICDP ได้จัดการประชุม ที่เจนีวา เพื่อแสวงหาแนวทางอันไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้โลกนี้ ปลอดซึ่งการประหารชีวิต

การยกเลิกโทษประหารชีวิต เพิ่งจะดำเนินการอย่างรวดเร็วในภายหลังจากช่วง ปี ค.ศ.1990 เป็นต้นมา แม้จะเริ่มต้นนับแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วก็ตาม ภายหลังจากที่มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ในปี ค.ศ.1945 ซึ่งในขณะนั้นมีเพียง 8 ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง ต่อมาในปี ค.ศ.1965 มีจำนวน 25 ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยมี 11 ประเทศที่ยกเลิกโดยสิ้นเชิงและ 14 ประเทศยกเลิกเฉพาะคดีอาญาที่ไม่ร้ายแรง จุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือนับแต่ปี ค.ศ.1995 เป็นต้นมา เป็นครั้งแรกที่มีประเทศจำนวนมากได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไปทั้งหมด โดยข้อมูลเมื่อกุมภาพันธ์ ค.ศ.2013 จำนวน 150 ประเทศ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยผลของกฎหมายหรือไม่มีการประหารชีวิตอีกต่อไป ในบรรดาประเทศเหล่านั้น 105 ประเทศ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยผลของกฎหมาย ในขณะที่ 97 ประเทศยกเลิกโดยสิ้นเชิงทั้งในคดีอาญาและกฎหมายอาญาทหาร โดยมี 8 ประเทศที่ยังกำหนดให้สามารถประหารชีวิตได้สำหรับคดีอาญาตามกฎหมายอาญาทหาร แม้ว่าจะมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตจำนวนมาก แต่ก็ยังต้องไม่ลืมว่า ประชากรอีกนับพันล้านคนยังคงอาศัยอยู่ในประเทศที่ยังมีโทษประหารชีวิต และในขณะเดียวกัน ยังมีนักโทษอีกนับพันคนที่ต้องถูกประหารชีวิตอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี

การต่อต้านโทษประหารชีวิตเป็นแนวโน้มของโลกที่ไม่เฉพาะเจาะจงเฉพาะพื้นที่แต่เป็นสิ่งที่สำคัญ จนถึงขนาดที่ประชุมใหญ่ UN General Assembly ได้มีการประชุมและเรียกร้องให้มีการพักโทษประหารชีวิต นับแต่ปี พ.ศ.2007 เป็นต้นมา จนกระทั่งมีข้อมติ 4 ประการ ในปี ค.ศ.2012 โดยในการประชุมดังกล่าว 107 ประเทศ ได้ลงคะแนนเห็นชอบในข้อมติดังกล่าว ในขณะที่ 75 ประเทศ ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) ซึ่งมีจุดหมายที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว

เอกสารฉบับนั้นจะศึกษาว่า 13 ประเทศนั้นที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิงได้ดำเนินการอย่างไร รวมถึงศึกษาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ NGOs เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาล สื่อมวลชน และองค์กรวิชาชีพ

ศาสนา หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยทั้ง 13 ประเทศ จะแสดงให้เห็นว่า แต่ละประเทศมีแนวทางในการยกเลิกโทษประหารชีวิตแตกต่างกัน รวมถึงแนวทางยังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสำหรับประเทศที่มีแนวโน้มที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย

การยกเลิกโทษประหารชีวิตในบางประเทศนั้น ส่วนหนึ่งจะมีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีการกดขี่อย่างร้ายแรงในอดีต เช่น ปัญหาความรุนแรงของนโยบายกีดกันสีผิวในประเทศแอฟริกาใต้ การสิ้นสุดของอำนาจ Duvalier ใน Haiti, การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ใน Rwanda การหยุดยิงและการเจรจาสันติภาพในประเทศกัมพูชา ส่วนประเทศอาร์เจนติน่า เม็กซิโก และตุรกี นั้นได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตหลังจากการยุติการใช้กฎหมายกักขังการศึกษา หรือการยกเลิกกฎหมายอาญาทหารจากระบบกฎหมาย นอกจากนี้ ประสบการณ์อันเลวร้ายของผู้นำทางการเมืองในยุคหลัง ยังมีความสำคัญต่อนโยบายการยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย เช่น ผู้นำของแอฟริกาใต้ และเกาหลีใต้เองก็เคยถูกตัดสินโทษประหารชีวิตมาก่อน

การยกเลิกโทษประหารชีวิต ต้องการภาวะความเป็นผู้นำอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็ผู้นำทางการเมือง ผู้พิพากษา ผู้นำทางศาสนา หรือปัจเจกชนที่มีพลังอำนาจในประชาสังคม โดยเฉพาะนักการเมืองที่มีภาวะผู้นำสูงย่อมสามารถที่จะแสวงหาแนวทางเพื่อชนะกลุ่มที่คัดค้านนโยบายดังกล่าวได้ มีหลายกรณี ที่ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงเกิดขึ้นในประเทศ ฝรั่งเศส มองโกลเลีย ฟิลิปปินส์ เซเนกัล และประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีผู้ว่าการรัฐที่มีบารมีสูงในรัฐ Connecticut, Maryland และ New Mexico ที่แสดงความกล้าหาญในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ทำให้นำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายระดับรัฐบัญญัติและรัฐธรรมนูญโดยสิ้นเชิง แม้ว่าในขณะนั้นสาธารณชนจะไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกหรือพักการลงโทษประหารชีวิตก็ตาม

ความเสี่ยงในการประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ ได้ถูกยอมรับโดยผู้นำทางการเมืองก่อนที่จะมีการตัดสินใจยกเลิกโทษประหารชีวิต เช่น กรณีของ Bill Richardson ผู้ว่าการรัฐ New Mexico และประธานคณะกรรมการ ICDP ในขณะที่ลงนามประกาศใช้กฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิต เมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ.2009 ซึ่งได้กล่าวถึงคุณค่าชีวิตมนุษย์ที่มีค่าเหนือกว่าสิ่งใด ๆ โดยความยุติธรรมมิใช่การแก้แค้น เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในหลักการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงปัญหาในการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ซึ่งพระเจ้าได้ทรงห้ามไว้ ดังนั้นการยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงเป็นทางที่มีเหตุผลสำคัญสุดในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์ชาติ

ในหลายประเทศที่ได้รับการประกาศเป็นเอกราชแล้ว การพัฒนาการทางกฎหมายมักจะต่อต้านการลงโทษประหารชีวิต เช่น เซเนกัล และ แอฟริกาใต้ ในขณะที่ประเทศละตินอเมริกา ได้มีประเพณีที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตอยู่แล้ว ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายไปเป็นการสนับสนุนโทษประหารชีวิต เพื่อต่อต้านนักการเมืองภายหลังจากที่ประเทศได้รับเอกราชในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19

แต่ละประเทศได้ยอมรับเอาวิธีการที่แตกต่างกันไปในการยกเลิกโทษประหารชีวิต บางประเทศเช่น กัมพูชา Haiti, Kyrgyzstan, และ Turkey ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญในหมวดสิทธิในชีวิต และต่อมาได้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นๆ แต่ในหลายประเทศได้พยายามที่จะปฏิรูปกฎหมายเสียก่อน เช่น ประเทศฝรั่งเศส หรือ Mexico หลังจากนั้น จะแก้ไขบทบัญญัติให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไว้ในรัฐธรรมนูญของตนเองต่อไป สำหรับรัฐธรรมนูญที่กำหนดบทห้ามมิให้มีการประหารชีวิต จะกำหนดให้มีระบบปกป้องสิทธิและห้ามมิให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาใช้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ประเทศ อาร์เจนติน่า ฟิลิปปินส์ Rwanda, Senegal ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยการแก้ไขกฎหมาย แต่ยังไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วน Mongolia ได้ประกาศการเคลื่อนไหวทางนโยบายในการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยการยอมรับเข้าผูกพันตามพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) อันนำไปสู่การดำเนินการในการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามกฎหมายภายใน สำหรับประเทศแอฟริกาใต้ ศาลรัฐธรรมนูญ ได้เข้ามามีบทบาทในการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยพิพากษาว่าโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ลงโทษในลักษณะโหดร้ายทารุณ หรือผิดมนุษยธรรม ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ละมลรัฐ ได้ดำเนินการเพื่อยกเลิกโทษ

ประหารชีวิตที่แตกต่างกันไป แม้ในระดับรัฐบาลกลางจะยังคงใช้โทษประหารชีวิตก็ตาม เช่นเดียวกับในหลายประเทศที่ศาลระดับท้องถิ่น จะเป็นผู้กำหนดข้อจำกัดในการลงโทษประหารชีวิต เช่น **อินเดีย เคนยา** เป็นต้น

จากผลการศึกษาพบว่า การใช้โทษประหารชีวิตของในหลายประเทศจะใช้อย่างอำเอใจ ไร้มาตรการในการป้องกัน เป็นเหตุให้ผู้บริสุทธิ์ได้ถูกประหารชีวิตด้วย นอกจากนี้ ยังมีการใช้โทษประหารชีวิตเฉพาะกลุ่มคนอย่างเลือกปฏิบัติ รวมถึงการไร้ผลในการยับยั้งอาชญากรรมอีกด้วย จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่าปัจจัยข้างต้น นำไปสู่การยกเลิกประหารชีวิตใน **Mongolia, Philippines, South Africa, และ ในบางรัฐของสหรัฐอเมริกา** เช่น New Mexico เป็นต้น บางกรณีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอาจจะมีผลจากปัจจัยอื่น โดยการศึกษาของกลุ่มวิชาชีพอททนาย เนติบัณฑิตยสภา แพทยสภา และองค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย พบว่าปัจจัยทางศาสนาที่ต่อต้านโทษประหารชีวิต จะมีผลสำคัญอย่างมากในบางประเทศ เช่น ในกลุ่มประเทศอเมริกา **ฟิลิปปินส์ และ แอฟริกาใต้**

นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญทำให้ประเทศต่าง ๆ ยกเลิกโทษประหารชีวิต ก็คือ แรงกดดันจากนานาชาติ โดยเฉพาะภายหลังจากที่องค์การสหประชาชาติได้มี ข้อมติจากที่ UN General Assembly และข้อมติจากองค์การสหประชาชาติ Commission on Human Rights ซึ่งปัจจุบัน คือ Human Rights Council ซึ่งมักจะมีกรยกเป็นประเด็นปัญหาไปยังประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ภายใต้ระบบ Universal Periodic Review (UPR) นอกจากนี้ สหภาพยุโรป โดย Council of Europe ยังกำหนดให้ชาติสมาชิกจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยองค์กรเหล่านี้ ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย

องค์กร NGOs ในระดับนานาชาติ ยังมีส่วนสำคัญในการสนับสนุน NGOs ในระดับชาติ เพื่อรณรงค์ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย โดยการประกาศให้วันที่ 10 ธันวาคม เป็นวันแห่งการต่อต้านโทษประหารชีวิต (World Day against the Death Penalty) รวมถึงการจัดนิทรรศการ เมืองแห่งชีวิต เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน และการประชุม World Congress against the Death Penalty ซึ่งได้จัดขึ้นทุก 3 ปี เพื่อสร้างแรงกดดันในการยกเลิกโทษประหารชีวิตให้แก่ภาคประชาสังคมระหว่างประเทศนั่นเอง

การพัฒนาแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสากล ยังคงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ยกเลิกโทษประหารชีวิตที่สำคัญด้วย สำหรับอนุสัญญา IPPCR นั้น มีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในชีวิต การพรากไปซึ่งสิทธิในเสรีภาพ และกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม ซึ่งหลักประกันข้างต้น ล้วนแต่เป็นแนวคิดที่เป็นปัญหาต่อการใช้โทษประหารชีวิตทั้งสิ้น โดยเฉพาะข้อบทที่ 6 แห่งอนุสัญญาข้างต้น ที่บัญญัติกระตุ้นให้รัฐจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยข้อบทที่ 6 ได้รับสิทธิในตนเองในการมีชีวิตของมนุษย์ และได้รับการปกป้องโดยผลของกฎหมาย กล่าวคือ "ไม่มีผู้ใดสามารถพรากเอาชีวิตของมนุษย์ไปโดยตามอำเภอใจ" และ "ไม่มีบทบัญญัติใดในอนุสัญญานี้ จะทำให้รัฐจะต้องล่าช้าหรือต้องห้ามการยกเลิกโทษประหารชีวิต" เป็นต้น นอกจากนี้ Human Rights Committee (HRC) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนวคิดและบทบาทในการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิก ยังได้มีบทบาทในการจัดทำคำแนะนำแก่ประเทศสมาชิกด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ HRC ได้จัดทำข้อสังเกตทั่วไป (General Comment) หมายเลข 24 ประกาศการห้ามมิให้มีการพรากไปซึ่งสิทธิในชีวิตของมนุษย์ตามอำเภอใจ และถือว่าหลักการห้ามพรากไปซึ่งสิทธิในชีวิตมนุษย์ตามอำเภอใจนั้น ได้รับการรับรองตามหลักกฎหมายประเพณีระหว่างประเทศ และถือเป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus cogens) ที่แม้ประเทศใด จะไม่ได้เป็นสมาชิกของอนุสัญญาดังกล่าว ก็จะต้องถูกผูกพันตามหลักการดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ พิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) ยังมีบทบัญญัติสำคัญที่กำหนดให้ต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตไปเลย พิธีสารนี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้ประเทศต่าง ๆ ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปด้วย

มาตรฐานสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค เช่น Organization of American States (OAS) ได้ประกาศ American Convention on Human Rights ซึ่งห้ามมิให้มีการนำโทษประหารชีวิตมาใช้อีก ในรัฐที่ไต่ยกเลิกโทษ

ประหารชีวิตนั้นไปแล้ว โดยมี 25 ประเทศให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อเร็วๆ นี้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.2012 Inter-American Commission on Human Rights of the OAS ซึ่งรวมสหรัฐอเมริกาด้วย ได้มีข้อเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกจะต้องพักการลงโทษประหารชีวิต ส่วนในสหภาพยุโรปนั้น Protocol No.6 ของ the European Convention on Human Rights ได้กำหนดห้ามการประหารชีวิตในช่วงเวลาปราศจากสงคราม มี 46 ประเทศให้สัตยาบัน ในขณะที่ Protocol 13 ของอนุสัญญาเดียวกัน ได้กำหนดให้ทุกรัฐต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุก ๆ สถานการณ์ และห้ามตั้งข้อสงสัยใด ๆ ซึ่งกรณีนี้มีจำนวน 43 ประเทศให้สัตยาบัน จากข้อบังคับดังกล่าวทำให้ **47 ประเทศสมาชิกของ EU ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปโดยสิ้นเชิง และกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของประเทศใดที่ประสงค์จะเป็นสมาชิก EU ด้วย** ส่วนองค์การ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) แม้จะไม่ได้มีข้อกำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตก่อน แต่จะเฝ้าสังเกตการณ์เกี่ยวกับการลงโทษ แล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อที่ประชุม Human Dimension Implementation Meeting ในทุก ๆ ปี ส่วน African Commission on Human and Peoples' Rights ได้ลงมติใน 2 ข้อมติ ได้แก่ ในปี ค.ศ.1999 และ ปี ค.ศ.2008 กำหนดให้ประเทศสมาชิกต่อสนธิสัญญา African Charter on Human and People's Rights ที่จะต้องพักการลงโทษประหารชีวิต ตามข้อมติที่ ACHPR/Res 42 (XXVI) และ ACHPR/Res.136 (XXXVIII).08) ในปี ค.ศ.2011 ประธานคณะกรรมการ African Commission และคณะทำงานเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในแอฟริกา ได้กล่าวต่อสาธารณชนว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นละเมิดต่อสนธิสัญญา African Charter on Human and People's Rights และ เรียกร้องให้มีอนุสัญญาเสริมเพื่อกำหนดห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิต ที่เรียกว่า a Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Abolition of the Death Penalty in Africa ด้วย

คณะกรรมการระงับข้อพิพาทและศาลอาญา ก็มีบทบาทสำคัญในการยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย ศาลระหว่างประเทศ ซึ่งสนับสนุนโดยองค์การสหประชาชาติ ไม่สามารถใช้โทษประหารชีวิตได้ รวมถึงศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court : ICC) ด้วย ตัวอย่างเช่น ประเทศ Rwanda ก็เป็นตัวอย่างที่ ศาลอาญาระหว่างประเทศ พิจารณาคดีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ใน Rwanda ได้พิจารณา แต่กฎหมายไม่อนุญาตให้ใช้โทษประหารชีวิตสำหรับผู้กระทำผิดดังกล่าว

ข้อตกลงและกระบวนการสันติภาพ (Peace Processes and agreement) ยังเป็นปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วย ในกัมพูชา เป็นตัวอย่างที่องค์การสหประชาชาติ ได้ผลักดันให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

สำหรับประเทศที่ยังคงรักษาโทษประหารชีวิตไว้ ส่วนใหญ่จะอ้างว่าสาธารณชนยังต้องการให้มีโทษประหารชีวิตอยู่ ซึ่งจะยิ่งทำให้ยากในการยกเลิกโทษดังกล่าว ประเทศดังกล่าวมักจะอ้างค่านิยมของสังคมที่ยังต้องการการลงโทษที่มีพื้นฐานมาจากการแก้แค้นทดแทนสำหรับผู้กระทำผิด ประเทศดังกล่าวจึงพยายามที่จะเผยแพร่การลงโทษประหารชีวิตให้ปรากฏต่อสาธารณะเสมอ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตอบสนองของสื่อมวลชนต่อปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงสำหรับการลงโทษนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงประสบปัญหากับความยุ่งยากในการกำหนดนโยบายทางอาญาเป็นอย่างยิ่ง หากจะกำหนดนโยบายทางอาญาแตกต่างจากแนวคิดของสังคม อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของสาธารณชนอาจจะไม่สามารถวัดได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากคำตอบมักจะขึ้นอยู่กับคำถามที่ถูกตั้งขึ้นว่ามีลักษณะอย่างไร มีทางเลือกในการตอบหรือไม่ รวมถึงความรู้ความเข้าใจของสาธารณชนเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตนั้นแน่นอนที่สุดว่า ความคิดเห็นของสาธารณะจะมีความสำคัญมาก แต่ในด้านนโยบายทางอาญา ฝ่ายบริหารหรือประเทศจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งในหลายประเทศจะพบว่า แม้ประชาชนจะยังสนับสนุนให้ใช้โทษประหารชีวิต แต่ในหลาย ๆ ประเทศก็ยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งหมด ตัวอย่างเช่น **ประเทศแคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมันนี สหราชอาณาจักร และอีก 18 มลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา** ซึ่งมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเมื่อยกเลิกแล้ว ก็พบว่าสาธารณชนก็ไม่ได้คัดค้าน และยังมีแนวโน้มที่จะยอมรับการยกเลิกโทษประหารชีวิตดังกล่าวด้วย

ICDP เป็นองค์การที่ทำงานเพื่อรณรงค์การยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก โดยได้ผลิตสื่อเอกสารจำนวนมาก ซึ่งครอบคลุมประสบการณ์ของ 13 ประเทศที่ได้ก้าวหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ที่จะเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ของประเทศดังกล่าวผ่านลายลักษณ์อักษรให้เป็นอย่างแก่ประเทศอื่น ๆ ต่อไป (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

3.2 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตของกลุ่มประเทศเอเชีย

สำหรับในส่วนประเทศแถบเอเซียนั้น มีข้อมูลการบังคับใช้โทษประหารชีวิต สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ฟิลิปปินส์ ก็ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว นับแต่ปี ค.ศ.1987 เป็นต้นมา และมีการนำโทษประหารชีวิตมาใช้อีกครั้งในปี ค.ศ.1993 แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 2006 ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตอีกครั้งตามกฎหมาย Republic Act หมายเลข 9346 โดยฟิลิปปินส์ได้ยกเลิกและนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่ แต่ในทางปฏิบัติก็แทบจะไม่มีการประหารชีวิตจริงและยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิงล่าสุดในปี ค.ศ. 2006

กัมพูชา ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ นับแต่ปี ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา และยกเลิกอย่างชัดเจน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในปี ค.ศ. 1993

พิจิ ไม่มีการประหารชีวิตนับแต่ปี ค.ศ.1970 นับแต่ได้รับเอกราชและได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปนับแต่ปี ค.ศ.1979 เป็นต้นมา

สิงคโปร์ มีการลงโทษประหารชีวิตครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2010 โดยการแขวนคอ สำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตได้แก่ ฆาตกรรม การลักพาตัว การทรยศต่อชาติ การกระทำผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน การลักลอบค้ายาเสพติดประเภทเฮโรอีนและมอร์ฟีนที่มีน้ำหนักกว่า 15 กรัม หรือ มีโคเคนเกิน 30 กรัม หรือเกินกว่า 500 กรัม สำหรับกัญชา

เวียดนาม ยังคงมีการประหารชีวิตล่าสุดในปี ค.ศ.2013 โดยการฉีดยาเคมี สำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ได้แก่ การทรยศต่อชาติ การล้มล้างการปกครอง การโจรกรรมข้อมูล ขบถ การก่อการร้าย การโจรกรรมอากาศยาน การทำลายความมั่นคงของชาติ ความผิดในช่วงภาวะสงคราม การลักลอบข่อนเร้นและจำหน่ายยาเสพติด การฆาตกรรม ช่มชู้ ปล้นทรัพย์ ยักยอกและการฉ้อโกง เป็นต้น

ลาว ยังคงมีโทษประหารชีวิต ในความผิดฐานฆาตกรรม การก่อการร้ายและการทรยศต่อประเทศ แต่ไม่มีการประหารชีวิตนับแต่ปี ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา

มาเลเซีย มีการประหารชีวิตล่าสุดในปี ค.ศ.2011 โดยวิธีการแขวนคอ ซึ่งความผิดที่มีโทษประหารชีวิต นั้น ได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติดที่มีอันตรายร้ายแรง การใช้อาวุธปืนในการกระทำผิดร้ายแรง การสมคบเพื่อกระทำผิดดังกล่าว เป็นต้น

เมียนมาร์ มีการประหารชีวิตล่าสุดในปี ค.ศ. 1993 ซึ่งความผิดที่มีโทษประหารชีวิตนั้น ได้แก่ ความผิดฐานฆาตกรรม การก่อการร้าย การกระทำผิดโจรกรรมหรือทรยศประเทศชาติ

เนปาล ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปโดยผลของรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1997

อินเดีย ยังคงกำหนดโทษประหารชีวิตไว้ เฉพาะความผิดร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม การทรยศต่อประเทศ การก่อการร้าย การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด การโจรกรรมอากาศยาน การปล้นทรัพย์ที่มีเหตุฉกรรจ์ การช่มชู้และค้ายาเสพติดที่มีเหตุฉกรรจ์ เป็นต้น เช่นเดียวกับ **ประเทศอินโดนีเซีย** ก็มีการกำหนดให้ประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับฆาตกรรม การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย โดยผลของกฎหมายของรัฐ ซึ่งจะใช้วิธีการยิงให้ตายเป็นวิธีการประหารชีวิต

ญี่ปุ่น มีการประหารชีวิตล่าสุด ในปี ค.ศ. 2013 จำนวน 7 ราย โดยวิธีการแขวนคอ สำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ได้แก่ การฆาตกรรมที่กระทำผิดติดนิสัย (Multiple murders) ซึ่งมีเหตุฉกรรจ์ (aggravating circumstances)

เกาหลีใต้ นับแต่ปี ค.ศ.1998 สืบเนื่องจากความโหดร้ายและเหตุผลทางประวัติศาสตร์ของการใช้โทษประหารชีวิตในการกำจัดศัตรูทางการเมือง จึงมีความพยายามที่จะยุติการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ (moratorium on executions) และมีความพยายามที่จะเสนอกฎหมายที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน แต่ยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ Legislation and Judiciary Committee ที่แต่งตั้งโดยรัฐสภาของเกาหลีใต้

ปาปัวนิวกินี ไม่มีการประหารชีวิต นับแต่ได้รับเอกราชในปี ค.ศ.1975 แม้จะมีโทษประหารชีวิตในความผิดฐานทรยศต่อชาติ โจรสลัด ฆาตกรรม แต่ในปี ค.ศ.2013 ปรากฏว่า รัฐบาลได้นำเสนอกฎหมายกำหนดโทษประหารชีวิตเพิ่มเติมสำหรับความผิดในข้อหาฆ่าข่มขืน ปล้นทรัพย์ และฆาตกรรม เป็นต้น

ในการนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลบางประเทศในแถบเอเชียในภาพรวม และจะขอยกตัวอย่างการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตของกลุ่มประเทศเอเชีย รายละเอียดสรุปสาระสำคัญ ดังนี้¹⁰

(1) ประเทศกัมพูชา

(1.1) การเมืองการปกครอง

ประเทศกัมพูชามีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้ นับจากการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2536 การเมืองของกัมพูชามีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ระบอบประชาธิปไตยของกัมพูชาในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและหยั่งรากลึกกลงในสังคมของกัมพูชาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ฝ่ายต่าง ๆ มีอิสระในการแสดงความเห็นและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ รวมถึงการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารราชการแผ่นดิน ระบบศาลยุติธรรมและกฎหมาย การทหาร เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทและห่างไกลความเจริญได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินการปฏิรูปในสาขาต่าง ๆ อาทิ การลดจำนวนข้าราชการทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร การปฏิรูปด้านการศาล การปรับปรุงระเบียบและแก้ไขกฎหมายที่ล้าหลังและไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ การปฏิรูปที่ดินและการเร่งออกเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน การส่งเสริมการศึกษาและฝึกฝนอาชีพ การปรับเพิ่มเงินเดือนข้าราชการ อย่างเป็นระบบ การพัฒนาระบบชลประทานและโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ โดยเฉพาะระบบคมนาคมขนส่ง เพื่อรองรับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่ง**ระบอบการปกครอง**: ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ คือ พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหมุนี (His Majesty Preah Bat Samdech Preah Boromneath Norodom Sihamoni) เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2547 และนายกรัฐมนตรี คือ สมเด็จฮุน เซน (Samdech Hun Sen)¹¹

(1.2) แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิต

การดำเนินการของประเทศกัมพูชาที่เจ็บปวดกับภาวะสงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ จนประชากรกัมพูชามีจำนวนเหลือน้อยมาก เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้กัมพูชาได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติหรือทางข้อเท็จจริงนับแต่ปี ค.ศ.1989 หรือ พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา และรับรองอย่างชัดเจนในปี ค.ศ.1993 หรือ พ.ศ. 2536 โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ตามนัยมาตรา 32 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรกัมพูชาที่ผ่านมา ซึ่งตรงกับช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของสมเด็จนโรดม สีหมุนี ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับโคกนาฏกรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของชาวกัมพูชาเองทั้งทางตรงและทางอ้อมตลอด

¹⁰ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, น้ำแท้ มีบุญสร้าง และนิตยา สำเร็จผล. รายงานผลการศึกษาระยะเบื้องต้น โครงการ : ศึกษาความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนฯ ฉบับที่ 2. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2556

¹¹ <http://www.apecthai.org/apec/th/profile1.php?continentid=2&country=k3>

มา ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนเขมรแดงจนกระทั่งการพยายามดึงเขมรแดงเข้าร่วมในรัฐบาลพนมเปญ เป็นต้น การยกเลิกโทษประหารชีวิตในกัมพูชา จึงเป็นผลมาจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของผู้นำกัมพูชาเอง ที่ต้องหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมายและความเกี่ยวข้องกับกรกระทำฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีโทษประหารชีวิตตามกฎหมายเดิม ดังนั้น เมื่อมีการตรารัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ จึงกำหนดให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต

ปัจจุบันประเทศกัมพูชา ซึ่งได้ประกาศยกเลิกโทษประหารชีวิตดังกล่าวแล้ว จึงกลายเป็นประเทศแนวหน้าที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตเลยทีเดียวน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ด้วยกัน โดยกัมพูชา เป็นหนึ่งในสองประเทศ นอกจากฟิลิปปินส์ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง นับแต่ปี ค.ศ. 1993 ที่มีรัฐธรรมนูญยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว จนกระทั่งปี ค.ศ.2007 รัฐบาลกัมพูชาได้ประกาศอย่างมุ่งมั่นว่าจะทำการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างสิ้นเชิง โดยการออกกฎหมายต่าง ๆ นับแต่ปี ค.ศ.2007,2008 และ 2010 เพื่อให้สอดคล้องกับมติขององค์การสหประชาชาติ ในการที่ให้ประเทศสมาชิกพักการลงโทษประหารชีวิต รวมถึงข้อกำหนดที่เคร่งครัดเกี่ยวกับการกระทำผิดที่จะสามารถลงโทษประหารชีวิตได้ จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่กำหนดมาตรการป้องกันความผิดพลาดในการพิจารณาคดีสำหรับผู้ที่ต้องระวางโทษประหารชีวิต รวมถึงข้อกำหนดให้รัฐต่าง ๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว จะมีพันธะสัญญาที่จะไม่นำโทษประหารชีวิตดังกล่าวกลับมาใช้อีก

(2) ประเทศฟิลิปปินส์

(2.1) การเมืองการปกครอง

ฟิลิปปินส์มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือนางกลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย (Gloria Macapagal Arroyo) และได้แถลงนโยบายและผลงานประจำปีต่อรัฐสภา (State of the Nation Address) เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2547 สรุปว่า จะดำเนินตามนโยบาย 10 ประการที่ได้ประกาศไว้ในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง ได้แก่ การปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง การสร้างงาน การสร้างความยุติธรรมทางสังคมและความต้องการขั้นพื้นฐาน การปรับปรุงระบบการศึกษาให้ทันสมัย การพึ่งพาและการประหยัดพลังงานภายในประเทศ แก้ปัญหาการขาดดุลงบประมาณ การลดจำนวนหน่วยงานของรัฐบาล การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การเพิ่มปริมาณการลงทุน การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด ประธานาธิบดีอาร์โรโยมีแนวคิดจะแก้ไข รัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็น แบบรัฐสภา และได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2548 อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อปฏิรูปการปกครองยังไม่ได้ข้อยุติเนื่องจากหลายฝ่าย ยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน แต่รัฐบาลฟิลิปปินส์ยืนยันจะคงผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไปหลังจาก การเลือกตั้งในเดือน พฤษภาคม 2550¹²

(2.2) แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิต

ประเทศฟิลิปปินส์ เริ่มมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างมีเงื่อนไข ตามรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1987 โดยรัฐสภามีอำนาจที่จะพิจารณากำหนดโทษให้มีการใช้โทษประหารชีวิตได้เฉพาะกรณีที่เป็นกรกระทำผิดร้ายแรงเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 ได้มีการรื้อฟื้นโทษประหารชีวิตขึ้นมาใหม่ โดยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ 123 ต่อ 6 ในรัฐสภาและ 17 ต่อ 4 ในวุฒิสภา ในยุคประธานาธิบดี Gloria Macapagal Arroya และอีก 5 ปี ต่อมาในยุค Fidel Ramos ได้ตราเป็นกฎหมายให้มีโทษประหารชีวิตอีกครั้ง และฟิลิปปินส์ก็กลายเป็นประเทศที่มีนักโทษประหารชีวิตมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1999 ถึงปี ค.ศ.2000 ได้มีการประหารชีวิตนักโทษจริง ๆ ไป 7 ราย ด้วยวิธีการฉีดยาพิษ แต่ใน Estrada ได้ประกาศที่จะพักการลงโทษประหารชีวิตออกไป เพื่อเฉลิมฉลองปี Christian Jubilee นับแต่ปี ค.ศ. 2000 จนกระทั่งปลายปีเดียวกัน ได้มีคำสั่งเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตสำหรับนักโทษกว่า 1,000 คน ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้ว จนกระทั่งปี ค.ศ. 2006 Arroyo ที่ได้กลับมาเป็นประธานาธิบดี ได้ลงนามในการให้อภัยโทษ

¹² <http://www.apecthai.org/apec/th/profile1.php?continentid=2&country=p9&name=สาธารณรัฐฟิลิปปินส์>

ลโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต จำนวน 1,200 คน ซึ่งถือเป็นการลงโทษครั้งใหญ่สุดและในปลายปีเดียวกัน ได้ลงนามในกฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างสิ้นเชิง ด้วยคะแนนเสียง 120 ต่อ 20 ในรัฐสภา และ 16 ต่อ 0 ในวุฒิสภา

สำหรับปัญหาสำคัญ คือ การยกเลิกโทษประหารชีวิตในครั้งที่สองของฟิลิปปินส์นั้น จะเป็นการยกเลิกถาวรหรือเป็นเพียงการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงการนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่ในปี ค.ศ.1994 แล้ว จะพบว่ารัฐบาลต้องการที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการยับยั้งและข่มขู่ให้สมาชิกในสังคมกระทำผิดในลักษณะเดียวกัน แต่ผลที่ได้กลับกลายเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นจริง ในทางปฏิบัติและความเป็นจริง ระบบการประหารชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก ระบบไม่สามารถดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้แค้นทดแทนให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษอย่างสาสมไม่เป็นจริง ไม่มีการประหารชีวิตจริง อีกทั้งระบบดังกล่าวยังถูกนำมาใช้อย่างมีอคติ ผิดพลาดและเป็นไปตามอำเภอใจ ซึ่งนำมาสู่ความผิดหวังของเจ้าหน้าที่และผู้สนับสนุนอย่างมาก ทำให้กลุ่มผู้สนับสนุนการใช้โทษประหารชีวิตหันกลับมาสนับสนุนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง ซึ่งในช่วงยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น พบว่า มีข้อเท็จจริง ดังนี้ (Johnson and Zimring, 2009)

- 1) เป็นช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ในปี ค.ศ. 1987
- 2) ไม่มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนว่าเห็นด้วยหรือไม่ แต่นักวิชาการเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต
- 3) แนวคิดในการยกเลิกโทษประหารชีวิตมาจากความต้องการของผู้ไม่ใช้ความคิดเห็นของสาธารณะ โดยในสมัยประธานาธิบดี Carazon Aquino ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (Constitutional Commission : CONCOM) ซึ่งมาจากการแต่งตั้งฝ่ายการเมือง โดยคัดเลือกนักวิชาการที่มีการศึกษาสูง ชนชั้นสูง และนักกฎหมายชั้นนำ จำนวน 48 คน ที่มีแนวคิดสอดคล้องกันในการยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการผลักดันให้ประเทศมีความเป็นประชาธิปไตย อันเป็นการพลิกโฉมการปกครองเผด็จการของ Marcos ซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือ การยอมรับและเคารพต่อชีวิต (respect for life) และการนำแนวคิดเรื่องการปรับปรุงพฤติกรรม (Rehabilitation) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสำคัญ แต่ก็มีข้อโต้แย้งมากมาย โดยเห็นว่าการกระทำที่ชั่วร้ายสมควรถูกลงโทษ แม้การลงโทษดังกล่าวอาจจะไม่เป็นการยับยั้ง (deterrence) ต่อสังคมแต่ประการใดเลยก็ตาม
- 4) การยกเลิกโทษประหารชีวิตในฟิลิปปินส์ ยังเชื่อมโยงกับสิทธิอื่น ๆ โดยรับรองไว้ใน Bill of Rights และรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญในหมวดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 3 อนุ 19 วรรค 1 แห่งรัฐธรรมนูญ ค.ศ.1987
- 5) การยกเลิกโทษประหารชีวิตในครั้งที่ 2 ของฟิลิปปินส์นั้น ผู้นำ ณ ขณะนั้นเกิดพลังศีลธรรมจากการสนับสนุนของฝ่ายศาสนา Catholic Church เข้ามามีบทบาทสำคัญ และรวมถึงการได้รับอิทธิพลแนวคิดในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับชาติตะวันตกอื่น ๆ ด้วย คือฟิลิปปินส์เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศสเปนมากกว่า 300 ปี ซึ่งประเทศดังกล่าวได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว จึงทำให้ผู้นำของประเทศฟิลิปปินส์ ยึดถือแนวคิดของยุโรปตะวันตกเป็นแหล่งอ้างอิงในการดำเนินแนวคิดทางการเมืองด้วย

(3) ประเทศญี่ปุ่น

(3.1) การเมืองการปกครอง

ระบอบเสรีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy with a parliamentary government) โดยมีรัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุดของรัฐ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ว่าสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ มีชื่อองค์ประมุขและไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ¹³

(3.2) แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิต

¹³ <http://www.apecthai.org/apec/th/profile1.php?continentid=2&country=j1&name=ญี่ปุ่น>

การล่งโทษประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ที่มีรากเหง้าความคิดจากระบบการปกครองและศาสนา แต่เดิมในด้านการเมืองหรือระบบการปกครองของญี่ปุ่นนั้น พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองสูงสุด คือ ผู้มีอำนาจสูงสุดในการล่งโทษหรือให้อภัย ต่อมาในศตวรรษที่ 4 อิทธิพลแนวคิดเรื่องการล่งโทษและศีลธรรมจากจีนได้แผ่ขยายเข้ามา ทำให้ไม่แยกระหว่างศีลธรรมกับปกครองออกจากกันได้ การล่งโทษต่าง ๆ มีกระบวนการทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสงบเรียบร้อยผ่านกระบวนการทางศีลธรรม รวมถึงสถาปนาอำนาจสูงทางปกครองด้วย โดยมีผู้ปกครองชั้นสูงเป็นเพศฆราวาส ต่อมาในยุคชามูไร Tokugawa ได้เปลี่ยนผู้ประหารชีวิตเป็นเพียงผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ช่วยนักรบในการปกครอง ภายหลังจากการรับพุทธศาสนาเข้ามา นับแต่ปี ค.ศ.538 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการล่งโทษประหารชีวิต โดยมีการพักการล่งโทษประหารชีวิตในญี่ปุ่น เว้นแต่ในบางช่วงที่มีการขบถขึ้นในทางการเมือง แต่ก็มีมีการพักการล่งโทษประหารชีวิตยาวนานกว่า 350 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าว **ทั้งนี้** เนื่องจากผู้ปกครองมีจิตใจเมตตา และอิทธิพลคำสอนของพุทธศาสนานั้นเอง

เมื่อเข้าสู่ยุคราชวงศ์เมจิ ค.ศ.1868-1911 การสิ้นสุดของการปกครอง Tokugawa การถูกบีบบังคับให้เปิดประเทศ ในยุค Commodore Matthew Perry's Mission ในปี ค.ศ. 1853 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตและวิธีการประหารชีวิตตามแบบฉบับตะวันตก ราชวงศ์เมจิ จึงได้พัฒนาประเทศให้ทันสมัย โดย

1) เปลี่ยนแปลงการกระทำผิดทางอาญาที่จะมีโทษประหารชีวิตให้เหมาะสม เฉพาะคดีร้ายแรงจริง ๆ เท่านั้น

2) ยกเลิกเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่การล่งโทษประหารชีวิต

3) ห้ามการล่งโทษประหารชีวิตในที่สาธารณะ

4) นำเอาเทคโนโลยีไปใช้ในการประหารชีวิตเพื่อลดความเจ็บปวดและทำให้นักโทษถึงแก่ความตายอย่างสงบและรวดเร็ว

5) ยอมรับการทรมานเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของโทษประหารชีวิต

6) ส่งเสริมปรากฏการณ์การแสดงทัศนคติต่อการล่งโทษที่เหมาะสม กว้างขวาง

7) พัฒนาระบบการวิจัยพิจารณาคดีให้เป็นมาตรฐานสากล ชอบด้วยกฎหมาย และนำเชื่อถือเพื่อปกป้องมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องโทษประหารชีวิต

8) การลดลงของการนำโทษประหารชีวิตมาใช้

หลังจากดำเนินนโยบายดังกล่าว จนถึงปัจจุบัน ประเทศญี่ปุ่นก็มีอัตราการประหารชีวิตที่น้อยลงอย่างมากจาก 1,151 คน ในช่วงปี ค.ศ.1870 -1872 เป็น 36 คน และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการลดลงของโทษประหารชีวิตเพราะได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกโดยตรงนั่นเอง การเข้ายึดครองญี่ปุ่นของอเมริกา ในปี ค.ศ.1945-1952 ภายหลังจากพ่ายแพ้สงคราม ทำให้นายพล Douglas MacArthur จะต้องเร่งจัดระบบการปกครองให้สมดุล โดยสร้างระบบประชาธิปไตย ลดความศักดิ์ของจักรพรรดิ ให้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นที่เคารพของประชาชน การสร้างรัฐสภาและองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย แต่ไม่มีแนวคิดที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตออกไป เนื่องจากเป็นนโยบายที่จะต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอาชญากรรมสงคราม เพราะสหรัฐอเมริกาเองต้องการให้คงโทษประหารชีวิตไว้ เพื่อประหารผู้กระทำผิดอันเนื่องจากสงครามข้างต้น จึงทำให้โทษประหารชีวิตยังคงดำรงอยู่ในญี่ปุ่นต่อไป จึงเป็นผลทำให้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นเมืองขึ้นประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง ณ ปัจจุบันก็ยังคงโทษประหารชีวิตอยู่ก็จะมีแนวโน้มเช่นเดียวกัน ส่วนประเทศมหาอำนาจที่ครอบครองโดยเยอรมนี ไม่ว่าจะเป็น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐ และรัสเซีย แม้จะมีโทษประหารชีวิต แต่อังกฤษก็ได้ผลักดันการยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อเป็นการพลิกโฉมการล่งโทษของนาซีที่โหดร้ายและในขณะเดียวกันก็กระจายอำนาจสู่ประชาชน ชาวเยอรมันสูงกว่าในญี่ปุ่น ทำให้กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นแบบฉบับของเยอรมันเอง ส่วนญี่ปุ่นแม้จะคงโทษประหารชีวิตเอาไว้ แต่ก็มีวิธีการที่จะป้องกันมิให้มีการโต้แย้งหรืออภิปรายทางการเมือง เช่น การประหารชีวิตจะเป็นความลับ ไม่มีการแจ้งการประหารชีวิตให้สาธารณชนทราบก่อน ห้ามสื่อมวลชนสัมภาษณ์ผู้ใดที่เกี่ยวข้องกับ

นักโทษต้องประหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในช่วงก่อนและหลังสงครามช่วงแรก ๆ ระหว่าง ค.ศ. 1950-1959 จำนวนการลงโทษประหารชีวิตเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย คือ ประมาณปีละ 24.6 แม้ประชากรจะเพิ่มขึ้นอย่างมากก็ตาม โดยอัตราการลงโทษประหารชีวิตได้ลดลงตั้งแต่เริ่มต้นของราชวงศ์ Meiji แล้วเพิ่มขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1960 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1989 ที่เริ่มมีการชะลอหรือพักการลงโทษประหารชีวิต และอัตราการลงโทษได้ลดลงอย่างมาก โดยมีการอธิบายต่อการลดลงของการใช้โทษประหารชีวิตในญี่ปุ่น อยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ 1) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างมากหลังสงครามโลกยุติลง 2) กระบวนการทำให้ประเทศเป็นประชาธิปไตย 3) การลดลงอย่างมากของอาชญากรรมร้ายแรงประเภทฆาตกรรม และ 4) การเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตลง จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การประหารชีวิตของรัฐน้อยลง

(4) ประเทศไต้หวัน

(4.1) การเมืองการปกครอง

ประเทศไต้หวัน เป็นประชาธิปไตยแบบหลายพรรคการเมือง (Multiparty Democracy) เป็นเกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกใกล้จีนแผ่นดินใหญ่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันปกครองโดย สาธารณรัฐจีนเป็นเอกเทศจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่เดิมเกาะไต้หวันมีชื่อว่า **เกาะฟอร์โมซา (Formosa)** หรือ *Ilha Formosa* ในภาษาโปรตุเกส แปลว่า "เกาะสวยงาม" เนื่องจากประเทศโปรตุเกสเคยเดินทางมายังเกาะนี้และได้ตั้งชื่อเอาไว้ แต่ก็ได้ยึดเอามาเป็นอาณานิคม โดยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ญี่ปุ่นแพ้สงครามและถูกฝ่ายสัมพันธมิตรบังคับให้ยกเกาะฟอร์โมซาคืนให้กับจีน เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ามามีอำนาจในจีนในปี พ.ศ. 2492 (ค.ศ. 1949) พรรคก๊กมินตั๋ง พรรคการเมืองเมืองชาตินิยมของจีนที่เป็นฝ่ายแพ้ก็พาผู้คนอพยพหนีออกจากแผ่นดินใหญ่มาตั้งหลักที่ไต้หวัน เพื่อวางแผนกลับไปครองอำนาจในจีนต่อไป ชาวจีนมากกว่า 1 ล้าน 5 แสนคน อพยพตามมาอยู่ที่เกาะไต้หวันในยุคที่เหมาเจ๋อตงมีอำนาจเต็มที่ในจีนแผ่นดินใหญ่ ผู้นำของประเทศทั้งสองจีน คือผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กับผู้นำ**สาธารณรัฐจีน**บนเกาะไต้หวัน แย่งกันเป็นกระบอกเสียงของประชาชนจีนในเวทีโลก แต่เสียงของนานาประเทศส่วนใหญ่เกรงอิทธิพลของจีนแผ่นดินใหญ่ จึงให้การยอมรับจีนแผ่นดินใหญ่มากกว่า ซึ่งในปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) ก่อนที่นายพล **เจียง ไคเช็ก (General Chiang Kaishek)** จะถึงอสัญกรรมไม่กี่ปี ไต้หวันซึ่งเป็นประเทศที่ร่วมก่อตั้งองค์การสหประชาชาติได้สูญเสียสมาชิกภาพในฐานะประเทศตัวแทนชาวจีนให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี พ.ศ. 2521 (ค.ศ. 1978) องค์การสหประชาชาติก็ประกาศรับรองจีนเดียวคือจีนแผ่นดินใหญ่และตัดสัมพันธ์ทางการเมืองกับไต้หวัน ทั้งสหรัฐอเมริกาก็ได้ถอนการรับรองว่าไต้หวันมีฐานะเป็นรัฐ ไต้หวันจึงกลายเป็นเพียงดินแดนที่จีนอ้างว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา¹⁴

(4.2) แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิต

ก่อนที่ประเทศไต้หวันจะเป็นประชาธิปไตย มีสถิติการประหารชีวิตที่มากเหนือกว่าประเทศจีนด้วยซ้ำ เนื่องจากการกระทำผิดที่มีโทษประหารชีวิตของไต้หวันมีจำนวนมาก ไม่เฉพาะความผิดในคดีฆาตกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการใช้โทษประหารชีวิต เช่น การประหารชีวิตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหลังคำพิพากษาถึงที่สุดและเป็นความลับ กระบวนการอุทธรณ์ซึ่งมีเฉพาะฝ่ายพนักงานอัยการไม่ใช่อำนาจของทนายความ จำเลย ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีอคติต่อเด็ก คนจน และคนที่ไร้การศึกษา

ไต้หวันถือว่าเป็นรัฐแห่งฆาตกรรม ทั้งโดยคำพิพากษาและนอกกฎหมายในช่วงการปกครองของนายพล Chiang Kai-shek ระหว่าง ค.ศ. 1949- 1975 รวมถึงลูกของเขา คือ Chiang Ching-kuo ระหว่างปี ค.ศ. 1975-1988 โดยจากหลักฐานพบว่าไต้หวันมีการประหารชีวิตในช่วงทศวรรษที่ 1950 ถึง 45,000 คน ซึ่งหากคิดเป็นอัตราการประหารชีวิตจะสูงกว่า 469 คนต่อประชากร 1 ล้านคนต่อปีเลยทีเดียว (Johnson and Zimring, 2009, p.97) และยุคของ Chiang Ching-kuo ได้พยายามทำให้สถานการณ์ต่อต้านเผด็จการสมัยพ่อของ

¹⁴ <http://www.somsiritours.com/?ContentID=ContentID-12061310030033967>

ตนเองลดลง ด้วยการเสนอแนวทางในการให้เสรีภาพประชาชนเพิ่มขึ้นโดยการปฏิรูปพรรคการเมืองของตนเอง แต่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอย่างกว้างขวางภายใต้กฎหมาย National Security

สิ่งที่น่าสนใจในไต้หวัน คือ การศึกษาของ Taiwan's Research, Development and Evaluation Commission ในช่วงปี ค.ศ.1994 นั้นพบว่า “การใช้โทษประหารชีวิตจำนวนมาก ไม่ได้ทำให้คดีต่าง ๆ ที่ร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็ น ช่มชู้ น ลักพาตัว หรือคดีอาชญากรรมทั่วไปลดลงเลย” นอกจากนี้ ยังพบว่า จำนวนประชาชนที่ถูกประหารชีวิตเพิ่มขึ้นเท่าไร คดีฆาตกรรมก็ยิ่งทวีจำนวนสูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่มีการใช้โทษประหารชีวิตเพื่อข่มขู่ คุกคามศัตรูทางการเมืองเป็นสำคัญ ก็ยิ่งทำให้ไม่มีผลกระทบต่ออาชญากรรมพื้นฐานแต่ประการใด

ต่อมาในปี ค.ศ.1987 เป็นต้นมา ไต้หวันได้เริ่มใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้อัตราการประหารชีวิตในช่วงทศวรรษหลังจากนั้น ลดลงอย่างมาก แต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังเกือบสูงสุดใน 26 ชาติเอเชีย จนกระทั่งในยุคของประธานาธิบดี Chen Shui-bian ดำรงตำแหน่ง ได้ให้สัญญาอย่างแรงกล้าจะยกเลิกโทษประหารชีวิต จึงเป็นผลให้การประหารชีวิตในยุคนี้จึงลดลงถึง 1 ใน 3 เมื่อเทียบกับยุคของประธานาธิบดี Lee ระหว่างปี ค.ศ. 1996-1999 และอัตราการประหารชีวิตน้อยลงถึงร้อยละ 80 ในสมัยที่สองที่ดำรงตำแหน่งก็ยังคงรักษานโยบายดังกล่าว แม้ว่าตัวเองและรองประธานาธิบดีจะถูกลอบสังหาร พร้อมกับปริมาณนักโทษที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นสองเท่า และประชาชนมีทัศนคติที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตอย่างเข้มแข็งก็ตาม จากการลงโทษประหารชีวิตที่มีสูงที่สุดในโลก ก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นไม่มีการประหารชีวิตในช่วงปี ค.ศ.2006 ถึง 2007 อย่างต่อเนื่อง นับแต่เริ่มนโยบายการไม่ประหารชีวิตมาก่อนหน้านั้นไม่นาน จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ.2012 (พ.ศ.2555) ไต้หวันประหารชีวิตนักโทษ 6 คน จึงเป็นผลให้กลายเป็นประเทศที่มีการประหารชีวิตมากที่สุดอันดับห้าของภูมิภาค (Amnesty International,2556)

ในปัจจุบัน ปี ค.ศ.2013 (พ.ศ.2556) ไต้หวันมีนักโทษประหารชีวิต 50 คน ที่รอการประหารชีวิต เนื่องจากได้ดำเนินการตามขั้นตอนขอลี้ภัยโทษต่าง ๆ จนหมดแล้ว ซึ่งแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ก็พยายามเรียกร้องให้ผู้นำของไต้หวันประกาศใช้ความตกลงเพื่อยุติการใช้โทษประหารชีวิตชั่วคราวโดยทันที และจัดให้มีการอภิปรายระดับชาติเพื่อยกเลิกการใช้โทษดังกล่าวในอนาคต

(5) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

(5.1) การเมืองการปกครอง

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี หรือเกาหลีใต้ที่ รู้จักกัน เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ (Republic) หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2491 คาบสมุทรเกาหลีถูกแบ่งเป็นสองส่วน โดยเส้นละติจูดที่ 38 องศาเหนือ (มักเรียกว่าเส้นขนาน 38) โดยสหภาพโซเวียตดูแลเกาหลีเหนือมีการปกครองระบอบสังคมนิยม ส่วนสหรัฐอเมริกาดูแลเกาหลีใต้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประมุขของประเทศคือประธานาธิบดี ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนให้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา รัฐสภาเป็นองค์กรนิติบัญญัติ และศาลทำหน้าที่ทางตุลาการ¹⁵

(5.2) แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิต

ภายหลังจากสงครามเกาหลียุติลง เกาหลีใต้ ปกครองด้วยรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง เช่น Park Chung Hee ที่เริ่มต้นจากการรัฐประหาร และจบชีวิตด้วยการถูกลอบสังหาร Chun Doo Hwan ซึ่งเริ่มต้นการรัฐประหาร และพ้นไปด้วยการรัฐประหาร เมื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายการปกครองเป็นประชาธิปไตย ภายใต้การนำของรัฐบาลพลเรือน โดยประธานาธิบดี Kim Young Sam, Kim Dae Jung, และ Roh Moo Hyun จึงทำให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติในท้ายที่สุด (Johnson and Zimring, 2009, p.70 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556) โดยที่เห็นเด่นชัดคือยุคของ Kim Dae Jung เมื่อปี ค.ศ.1998-2003 ได้รณรงค์

¹⁵ <http://th.wikipedia.org/wiki/>

เพื่อเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ค.ศ.1997 ซึ่งได้ประกาศที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต จนกระทั่งได้สมญานามว่า Nelson Mandela ของเอเชีย และ Ghandhi ของเกาหลีใต้ Kim Dae Jung ได้ดำเนินนโยบายยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างจริงจัง จนกระทั่งปี ค.ศ. 2000 เขาได้รับรางวัล Nobel Peace Prize แต่ก็ยังไม่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตเป็นการจำคุกแทนแต่ประการใด ต่อมาในยุค Roh Moo Hyun เมื่อปี ค.ศ.2003-2008 ได้มีนโยบายในลักษณะเดียวกันและดำเนินการอย่างจริงจังในการพักการลงโทษประหารชีวิต

3.3 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตในยุโรป

สำหรับประเทศในยุโรป ปรากฏว่ามี 48 ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 99 ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ยังคงเหลือเพียงประเทศ Belarus เพียงประเทศเดียวที่ยังคงรักษาโทษประหารชีวิตไว้ทั้งทางปฏิบัติและทางกฎหมาย ซึ่งปัจจัยทางศาสนานั้น มีผลต่อการกำหนดนโยบายโทษประหารชีวิต แต่หลายกรณีก็ปรากฏว่า มีการใช้โทษประหารชีวิตที่ขัดต่อหลักศาสนาอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากหลักศาสนาให้การยอมรับเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์มีค่าสูงสุดและไม่ควรถูกพรากไปโดยปราศจากเหตุผลที่ดีพอ ซึ่งแนวคิดทุกศาสนาก็เช่นเดียวกัน รวมถึงศาสนาคริสต์ โดยประเทศในแถบยุโรปก็จะนับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนใหญ่ นั่น เนื่องจากเชื่อว่ามนุษย์เป็นบุตรของพระเจ้า มนุษย์ด้วยกันจึงต้องเคารพในความศักดิ์สิทธิ์ของชีวิตมนุษย์ด้วยกัน (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ประเทศในแถบยุโรป เริ่มให้ความสำคัญกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง ที่ประเทศในแถบยุโรปหันมาให้ความสำคัญกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างมาก โดยเห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในประเทศที่พ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แก่ อิตาลี เยอรมนี และออสเตรีย ต่อมาประเทศต่าง ๆ เช่น สหราชอาณาจักร สเปนและฝรั่งเศส ก็ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยประเทศฝรั่งเศสถือเป็นประเทศสุดท้าย ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในปี ค.ศ.1977

แนวคิดในยุโรปได้เปลี่ยนแปลงจากหลักการที่ว่า ประเทศต่าง ๆ ย่อมมีสิทธิเด็ดขาดในการเลือกวิธีการลงโทษตามนโยบายยุติธรรมทางอาญา (Question of Criminal Justice Policy) มาเป็นประเด็นในเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights) และการจำกัดอำนาจของรัฐ (Limits on government) โดยสะท้อนให้เห็นใน Protocol No. 6 ในอนุสัญญา European Convention on Human Rights ที่มีการให้สัตยาบันในปี ค.ศ.1983 ซึ่งประเทศสมาชิกยุโรป จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว ในส่วนของโทษประหารชีวิตนั้น อนุสัญญากำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต ดังนี้ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

“The death penalty shall be abolished.No one shall be condemned to such penalty or executed.”

(1) ประเทศฝรั่งเศส

“ฝรั่งเศสได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยกฎหมายในความผิดทุกประเภทในปี ค.ศ.1981 อันมีผลทำให้เป็นชาติในสหภาพยุโรปที่ก่อนหน้านี้ 13 ชาติที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงนำมาซึ่งการโต้แย้งเป็นประเด็นทางสังคม รวมถึงอำนาจประธานาธิบดีในการให้อภัยโทษ เกิดการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ การใช้กระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้ตีความในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเห็นของสาธารณะในช่วงเวลาดังกล่าว ในปี ค.ศ.2007 บทบัญญัติในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ฝรั่งเศส มีการประหารชีวิตครั้งล่าสุดในปี ค.ศ.1977” ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของฝรั่งเศสเกิดขึ้นใน ปี ค.ศ.1791 ในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศสที่กำหนดให้ประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะด้วยเครื่องกิโยติน (guillotine) ตลอดมา กฎหมาย A 1848 Decree ซึ่งได้รับการยืนยันอีกครั้งในปี ค.ศ.1853 ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต สำหรับความผิดทางการเมือง ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้น การลงโทษประหารชีวิตได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และถกเถียงอย่างมากในหมู่นักวิชาการ นักการเมือง รวมถึง Victor Hugo ผู้ซึ่งต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตตลอดมา (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

(2) KYRGYZSTAN

"ประเทศ kyrgyzstan ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทุกประเภท โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมในปี ค.ศ.2006 และแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในปี ค.ศ.2007 การยกเลิกโทษประหารชีวิต เกิดขึ้นเนื่องมาจากการพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำนวนมากมายในปี ค.ศ.1998 ต่อมาได้มีการประกาศและยืนยันที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต ตามกฎหมายในปี ค.ศ.2002 และ 2004 ที่เริ่มจากการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลทำให้เกิดการลดจำนวนการประหารชีวิตลงจำนวนมาก ข้อมูลที่ปรากฏ มีการประหารชีวิตครั้งสุดท้ายในปี ค.ศ.1998 ในประเทศนี้" (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

(3) TURKEY

"ตุรกี ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไป ตั้งแต่ ปี ค.ศ.2001 และ 2002 โดยมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในปี ค.ศ.2004 ตุรกีห้ามมิให้มีการประหารชีวิตในทุกฐานความผิดโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงการแก้ไขกฎอัยการศึก ในปี ค.ศ.1987 รวมถึงการพักการลงโทษประหารชีวิตในทางข้อเท็จจริง โดยการประหารชีวิตครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1984"

สืบเนื่องจากเงื่อนไขในการเข้าไปสมาชิก EU ที่จะต้องมีการพักการลงและยกเลิกโทษประหารชีวิตตลอดจนให้สัตยาบันในการสนธิสัญญาที่สำคัญของ EU ได้แก่ Protocol 6 ของ European Convention on Human Rights ที่มีความมุ่งหมายให้ชาติสมาชิกจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง ตุรกีเริ่มดำเนินการตามข้อกำหนดของ EU โดยในเดือนตุลาคม ค.ศ.2001 ตุรกีเริ่มแก้ไขมาตรา 38 รัฐธรรมนูญยกเลิกโทษประหารชีวิตในคดีอาญาปกติ แต่ยังคงสงวนไว้ในเวลาช่วงสงครามและการกระทำการก่อการร้าย ในวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ.2002 รัฐสภาตุรกี ได้ให้ความเห็นชอบในการพัฒนาประชาธิปไตย รวมถึงกฎหมายที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในช่วงเวลาที่ไม่มีสงคราม และแก้ไขโทษประหารชีวิตในความผิดฐานก่อการร้ายเป็นจำคุกตลอดชีวิต ในปี ค.ศ.2002 นักโทษในคดีแบ่งแยกดินแดนของกลุ่ม PKK จำนวน 180 รายได้รับการเปลี่ยนแปลงโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต และเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2003 ตุรกีได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา Protocol 6 ของ European Convention on Human Rights ที่มีความมุ่งหมายให้ชาติสมาชิกจะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง

ในสมัยประธานาธิบดี Recep Tayyip Erdogan ตุรกีได้ดำเนินการมาตรการสำคัญ ในปี ค.ศ.2004 โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายอาญา ห้ามมิให้ประหารชีวิตในทุกฐานความผิด เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบ Law No. 5170 โดยยกเลิกถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา 15 แห่งรัฐธรรมนูญที่ยังอนุญาตให้ประหารชีวิตได้ในช่วงเวลาสงคราม และได้เพิ่มมาตรา 38 ที่ว่า การพิพากษาประหารชีวิต จะไม่สามารถดำเนินการได้ ต่อมาเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.2004 รัฐสภาได้ตรากฎหมาย Law No.5218 เรียกว่า Ninth Harmonization Law ซึ่งเป็นการยกเลิกถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับการประหารชีวิตทั้งหมดจากกฎหมายอาญา และแทนที่ด้วยโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน นอกจากนี้ ในสังคมระหว่างประเทศ ตุรกียังได้ให้การยอมรับต่อ Protocol 13 แห่งสนธิสัญญา European Convention on Human Rights ที่มุ่งหมายจะยกเลิกโทษประหารชีวิต รวมถึงการยอมรับ Second Optional Protocol ต่ออนุสัญญา ICCPR ที่มุ่งหมายจะยกเลิกโทษประหารชีวิตสิ้นเชิง ในที่ประชุม UN General Assembly ในปี ค.ศ.2007 ตุรกี ยังได้มีมติเห็นชอบในข้อมติ A/RES/62/149 เพื่อพักและยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก และได้ยืนยันให้การสนับสนุนข้อมติที่ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ในปี ค.ศ. 2008,2010, และ 2012 ด้วย (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

3.4 แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้และยกเลิกโทษประหารชีวิตในสหรัฐอเมริกา

จากรายงานเรื่อง A crisis of confidence : Americans' Doubts About the Death Penalty จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 60 ไม่เชื่อว่าโทษประหารชีวิตสามารถยับยั้งการกระทำผิดในคดีฆาตกรรมได้และ

เชื่อว่าโดยศีลธรรมจรรยาแล้ว นักโทษไม่ควรได้รับโทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 ก็เห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่จำเป็นในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ถ้าหากจะต้องเลือกว่าสิ่งใดเหมาะสมกว่ากันระหว่างโทษประหารชีวิตกับจำคุกตลอดชีวิต พบว่า มีอัตราร้อยละ 47 ต่อ 43 และอีกร้อยละ 10 ไม่แน่ใจว่าโทษแบบไหนจะเหมาะสมกว่า อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการลงโทษประหารชีวิตนั้น รัฐควรจะต้องกำหนดมาตรฐานการพิสูจน์ในระดับที่สูงกว่าคดีอาญาทั่วไป (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

จากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมที่มีการพิพากษาผิดตัว ซึ่งพิสูจน์โดยการทดสอบพันธุกรรม (DNA Testing) มีนักโทษประหารชีวิตได้รับการพิสูจน์ว่าไม่ใช่ผู้กระทำผิดในปี ค.ศ.1973 ถึง 120 ราย และในปี ค.ศ.1989 ศาลสูงได้กลับคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จำนวนกว่า 200 ราย ในคดีอาญาทั่วไปโดยผลแห่งเทคโนโลยีพันธุกรรม ทำให้มีความเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า สหรัฐอเมริกาควรพักหรือชะลอการลงโทษประหารชีวิตไว้ก่อน ก่อนหน้านั้น สหรัฐอเมริกา ไม่เห็นด้วยกับความเห็นของ Cesare Beccaria ที่กล่าวในหนังสือ On Crimes and Punishment ที่เขียนไว้ในปี ค.ศ.1767 โดยในช่วงปี ค.ศ. 1920-1940 สหรัฐอเมริกา ได้ใช้โทษประหารชีวิตเป็นนโยบายการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเป็นช่วงเวลาที่มีการประหารชีวิตสูงสุดในประวัติศาสตร์ แม้กระทั่งในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงในช่วงปี ค.ศ. 1930 ก็ตาม ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1950-1960 สาธารณชนได้เริ่มเห็นว่ามีการประหารชีวิตมากเกินไป ทำให้อัตราการประหารชีวิตลดลงอย่างมาก

ดังนั้น หากพิจารณาว่าโทษประหารชีวิตควรต้องห้ามในสหรัฐอเมริกาหรือไม่ เป็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องนี้ อย่างกว้างขวางทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ.2013 มี 33 มลรัฐ ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ รวมถึงในเขตอำนาจของรัฐบาลกลางและศาลทหาร โดยมีจำนวน 17 มลรัฐ กับ District of Columbia ที่ไม่โทษประหารชีวิตแล้ว โดยมลรัฐ Maryland เป็นรัฐล่าสุดที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในปี ค.ศ.2013 ในขณะที่รัฐที่มีการใช้โทษประหารชีวิตและมีการประหารชีวิตมากที่สุด ส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา โดยรัฐเท็กซัส มีการประหารชีวิตนักโทษสูงสุด ถึง 422 รายในปี ค.ศ.2008 (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการพิจารณาโทษประหารชีวิต อาจจะมีหลายประเด็น เช่น ปัญหาทางศีลธรรมจรรยา หรือปัจจัยอื่น ๆ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

1) ปัญหาเรื่องศีลธรรมจรรยา

มีข้อถกเถียงว่า รัฐไม่มีสิทธิในการเช่นฆ่าผู้ใด แม้ว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าทหารหรือตำรวจ ก็อาจจะมีการผิดที่ที่จะต้องใช้กำลังมีผลให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม แต่กรณีดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่ากรณีที่รัฐจงใจฆ่าประชาชน แม้ว่าปัจจุบัน ประชาชนกว่าร้อยละ 65 หรือ 70 จะเห็นด้วยกับการประหารชีวิต แต่ก็มีประชาชนไม่น้อยที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดของรัฐในการเช่นฆ่าประชาชน

2) ข้อถกเถียงเรื่องประสิทธิภาพของการลงโทษ

การลงโทษประหารชีวิต เป็นการนำคนไม่ดีออกจากสังคมและตัดความสามารถในการกระทำผิดลงอย่างสิ้นเชิง (Incapacitation of the criminal) เพราะผู้ถูกประหารชีวิตย่อมไม่อาจกระทำผิดได้อีก อย่างไรก็ตาม กระบวนการก่อนประหารชีวิตจริง อาจจะไม่เปลี่ยนแปลงจากการต่อสู้คดีอย่างยืดเยื้อ ทำให้รัฐต้องลงทุนมหาศาลในคดีที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งโดยปกติ จะใช้งบประมาณ 3-4 ล้านเหรียญต่อคดี ในขณะที่จำคุกตลอดชีวิตเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า โดยจากข้อมูลของรัฐ Colorado, Kansas, Maryland, Montana และ New Hampshire งบประมาณที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทำให้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารเลย ส่วนรัฐ California ใช้จ่ายกว่า 137 ล้านเหรียญ ในปี ค.ศ.2009 สำหรับคดีที่มีโทษประหารชีวิต 700 คดี

โทษประหารชีวิตเป็นการยับยั้งการกระทำผิดของคนในสังคมหรือไม่ จากข้อมูลพบว่า ไม่มีผล เช่นกรณีของรัฐเท็กซัส ที่มีโทษประหารชีวิต ปรากฏว่ามีคดีฆาตกรรม 5.4 ต่อประชาชน 100,000 ราย แต่ โอไอโอ ซึ่งไม่มีโทษประหารชีวิต มีคดีฆาตกรรมเพียง 1.1 ต่อประชาชน 100,000 รายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งจากรายงานวิจัยเช่นกัน เช่น ในรัฐนิวยอร์ก ซึ่งใช้นโยบาย Three Strikes and Your Out ซึ่งบังคับใช้กฎหมายเด็ดขาดจะมีผล

เป็นการลดอาชญากรรมจำนวนมาก หรืองานวิจัย¹⁶ ก็พบว่าการใช้โทษประหารชีวิตมีผลเป็นการยับยั้งการกระทำผิดเช่นกัน แต่ก็มีข้อสังเกตว่า แท้จริงแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการลดอาชญากรรมมากกว่า

3) ทางเลือกทดแทนโทษประหารชีวิต

ในหลายมลรัฐ ใช้การจำคุกตลอดชีวิต โดยไม่มีการให้ประกันทัณฑ์บนหรือโอกาสที่จะได้รับการลดหย่อนโทษแทนการลงโทษประหารชีวิต นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนเพื่อป้องกันมิให้เกิดคดีขึ้น หรือนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยเร็ว จะเป็นการป้องกันสังคมได้ดีกว่าการใช้โทษประหารชีวิต และเป็นการใช้เงินในการลงทุนเพื่อป้องกันชีวิตคนส่วนรวมมากกว่าการใช้เงินในกระบวนการลงโทษเพื่อทำลายชีวิตของผู้อื่น

3.5 แนวทางการยกเลิกโทษประหารของนานาประเทศ

(1) MEXICO

" Mexico ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปในปี ค.ศ.2005 สำหรับความผิดทุกประเภท และต่อมาในปีเดียวกันก็ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ สำหรับการประหารชีวิตล่าสุดสำหรับความผิดทั่วไปที่เกิดขึ้นในครั้งล่าสุดเกิดขึ้นใน Puebla state ในปี ค.ศ.1937 และในความผิดตามกฎหมายอาญาทหาร เมื่อปี ค.ศ.1961" การยกเลิกโทษประหารชีวิตใน Mexico เกิดขึ้นเนื่องจากแนวโน้มการยกเลิกโทษประหารชีวิตในอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ในปี ค.ศ.1857 รัฐธรรมนูญได้กำหนดชัดเจนห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิต สำหรับความผิดทางการเมืองโดยขณะนั้นมีการประณามอย่างร้ายแรงต่อโทษประหารชีวิตในทางสื่อมวลชน เนื่องจากมีการใช้โทษประหารชีวิตในการกำจัดนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ Mexico ได้ดำรงรักษาไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต สำหรับความผิดอาญาทั่วไปเป็นเวลาอย่างยาวนาน สำหรับรัฐธรรมนูญเม็กซิโก ในปี ค.ศ.1917 ได้ห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิตในคดีการเมือง ตามมาตรา 22 แต่คงไว้ซึ่งความผิดฆาตกรรม และความผิดอื่นรวมถึงความผิดตามกฎหมายอาญาทหารการลงโทษประหารชีวิต และประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1871 ได้ถูกยกเลิกไปจากกฎหมายของรัฐบาลตาม 1930 แห่ง Federal Penal Code ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นประมวลกฎหมายอาญา รัฐต่าง ๆ ใน Mexico ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปเกือบทั้งหมดก่อนสิ้นศตวรรษที่สิบเก้า (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โศภประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

(2) SENEGAL

"นับแต่ได้รับเอกราช ในปี ค.ศ.1960 Senegal ได้ประหารชีวิตนักโทษไป 2 ราย ในปี ค.ศ.1965 และปี ค.ศ.1967 ซึ่งเป็นข้อหาฆาตกรรมนักการเมือง สำหรับโทษประหารชีวิตได้ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมายอาญา โดยเฉพาะในคดีฆาตกรรมและทรยศต่อชาติที่จะต้องมีการลงโทษประหารชีวิตอย่างไม่ข้อยกเว้น" สืบเนื่องจากการอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิรูปรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ.2001 รวมถึงความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยได้รับการต่อต้านโดยประธานาธิบดี Abdoulaye Wade ผู้ซึ่งต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตและกระตุ้นให้คว่ำร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ ค.ศ.2007 ที่กำหนดว่า "ชีวิตมนุษย์ทุกคนล้วนศักดิ์สิทธิ์และละเมิดไม่ได้" และประชาชนทุกคนมีสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความปลอดภัย รวมตลอดจนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะจะต้องปกป้องกันการฆ่าและการทำร้ายร่างกายทางกายภาพด้วย การลงโทษด้วยการประหารชีวิต ไม่ได้รับการยกเว้นตามบทบัญญัติดังกล่าว แม้จะยังมีอยู่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ๆ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.2001 ซึ่งประเทศ SENEGAL ได้อธิบายถึงการเคลื่อนไหวในการยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อ Amnesty International ว่าประชาชนทุกคนในสังคมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการถกเถียงดังกล่าวด้วยว่ามีความเป็นไปได้ในการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังกล่าวหรือไม่

¹⁶ <http://www.chkf.org/deathpenalty/DPDeterrence.htm>

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาประหารชีวิตจำนวนมากในระหว่างปี ค.ศ.2003 ถึง 2004 ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จำนวนมากในระหว่างผู้สนับสนุนและผู้ต่อต้านการประหารชีวิต โดยเฉพาะเมื่อร่างกฎหมายได้ถูกเสนอเข้าสู่รัฐสภาเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิต ในขณะนั้น ยังมีนักโทษที่อยู่ในระหว่างรอการประหารชีวิตอยู่อีก 4 ราย Senegal เป็นประเทศมุสลิม ฝ่ายต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย Coalition of Islamic Associations เป็นผู้สนับสนุนการรักษาไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต และยืนยันว่าโทษดังกล่าวมีผลในการยับยั้งการกระทำผิด อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรียุติธรรม Sergine Diop ได้กล่าวว่า ประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีโทษประหารชีวิตอยู่นั้น ไม่ได้มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นเลยว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมจะต่ำกว่าประเทศที่ไม่มีโทษประหารชีวิต กลุ่มที่สนับสนุนกฎหมายดังกล่าว ประกอบด้วย NGO เช่น African Encounter for Human Rights และกลุ่ม Senegales Committee for Human Rights ซึ่งได้ยึดหลักการสำคัญ คือ ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดอันฝังอยู่ในวัฒนธรรมของเซเนกัลเอง โดยเฉพาะองค์การ Senegales Committee for Human Rights ยังเห็นว่าการยกเลิกโทษประหารชีวิต จะสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้น ประธานาธิบดี Wade ยังได้เปลี่ยนท่าทีจากไม่สนับสนุนมาเป็นสนับสนุนการยกเลิกประหารชีวิตตามกฎหมายนี้ด้วย ท้ายที่สุด กฎหมายดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐบาลเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ.2004 และเห็นชอบโดยรัฐสภาเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.2004 โดยความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคมของเซเนกัลด้วย

เซเนกัล เป็นสมาชิกของ Economic Community of West African States (ECOWAS) ซึ่งสมาชิกยังมีข้อถกเถียงในประเด็นการประหารชีวิต ECOWAS ได้สังเกตการถกเถียงเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างใกล้ชิด โดยมี 6 ประเทศที่พิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติแล้ว และยังมีอีกประเทศคือ Togo ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิงในทุกฐานความผิด ในระดับ UN General Assembly ในปี ค.ศ.2007 เซเนกัล ได้มีมติเห็นชอบในข้อมติ A/RES/62/149 เพื่อพักและยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก และได้ยืนยันให้การสนับสนุนข้อมติที่ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ในปี ค.ศ.2008, 2010, และ 2012 อย่างไรก็ตาม เซเนกัล ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา Second Optional Protocol ของ ICCPR ที่มีวัตถุประสงค์ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตแต่ประการใด (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

(3) South Africa

"ประเทศแอฟริกาใต้ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดทั่วไป ในปี ค.ศ.1995 และยกเลิกสิ้นเชิงในปี ค.ศ.1997 หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้พิพากษาว่าโทษประหารชีวิตขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ.1995 สำหรับการประหารครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1991" ระหว่างที่ยังมีการดำเนินนโยบายแบ่งแยกสีผิว การประหารชีวิตได้เกิดขึ้นและถูกใช้กับคนผิวดำอย่างมากเมื่อเทียบกับขาวผิวขาว ในปี ค.ศ.1995 ศาลรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาว่าโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และบทบัญญัติที่ว่าห้ามลงโทษที่มีลักษณะเป็นการทรมานหรือโหดร้ายทารุณ หรือลดความเป็นมนุษย์ ทำให้คดีอาญาทั่วไป จึงไม่มีโทษประหารชีวิตนับแต่ปี ค.ศ.1995 เป็นต้นมา

ในปี ค.ศ.1990 เป็นเวลาที่สำคัญ นาย Nelson Mandela ผู้นำในการต่อต้านนโยบายแบ่งแยกสีผิว ซึ่งถูกพิจารณาคดีหลายคดีที่มีโทษประหารชีวิต ได้ต่อสู้และประกาศว่าการประหารชีวิตเป็นสิ่งที่โหดร้ายป่าเถื่อน ได้ถูกปล่อยตัวมา และได้มีการเจรจาเพื่อปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญ การยกเลิกโทษประหารชีวิตได้กลายเป็นประเด็นทดสอบสำหรับการจัดระเบียบสังคมใหม่ และการพิจารณาคดีซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อที่จะทบทวนว่าควรมีโทษประหารชีวิตต่อไปหรือไม่ เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1990 เป็นต้นมา กรณีดังกล่าว รัฐมนตรียุติธรรมได้ประกาศในปี ค.ศ.1992 เพื่อที่จะพักการลงโทษประหารชีวิตไว้ก่อน และเสนอแนะกฎหมายเพื่อประกันสิทธิของประชาชน (Bill of Rights) การประหารชีวิตครั้งล่าสุดในเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1991 ต่อมาในปี ค.ศ.1993 ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เพื่อประกาศใช้ ซึ่งรวมกฎหมายประกันสิทธิดังกล่าว ทำให้นักโทษที่ต้องคำพิพากษาประหารชีวิตได้อุทธรณ์ว่าการ

ลงโทษดังกล่าวขัดต่อ บทที่ 3 แห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ทำให้รัฐมนตรียุติธรรมและอัยการสูงสุดได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาว่าการประหารชีวิตขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

แม้จะมีแรงกดดันให้รัฐสภานำโทษประหารชีวิตมาใช้ใหม่ แต่รัฐสภา ก็ยังได้รับรองความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ ในปี ค.ศ.1997 รัฐสภาได้ตรากฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตในร่างแก้ไขกฎหมายอาญา และให้มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ.1998 และทำให้นักโทษประหารที่ค้างอยู่ได้รับการเปลี่ยนโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิต ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2006 ศาลรัฐธรรมนูญ ได้พิพากษาว่ารัฐบาลได้ดำเนินการตามคำพิพากษาในปี ค.ศ.1995 โดยสมบูรณ์ โดยยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ฝ่ายการเมืองได้มีการเรียกร้องให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้เพื่อปราบปรามอาชญากรรมรุนแรงในแอฟริกาใต้ แต่ได้ถูกปฏิเสธโดยผู้นำสำคัญ ได้แก่ Nelson Mandela และ Archbishop Desmond Tutu แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้ปฏิเสธผลในการยับยั้งการกระทำผิดของโทษประหารชีวิตมาโดยตลอด

ในระดับ UN General Assembly ในปี ค.ศ.2007 แอฟริกาใต้ ได้มีมติเห็นชอบในข้อมติ A/RES/62/149 เพื่อพักและยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก และได้ยืนยันให้การสนับสนุนข้อมติที่ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ในปี ค.ศ.2008,2010, และ 2012 นอกจากนี้ ในปี ค.ศ.2002 แอฟริกาใต้ ยังได้เป็นภาคีของอนุสัญญา Second Optional Protocol ของ ICCPR ที่มีวัตถุประสงค์ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิงด้วย (How States abolish the death penalty. International Commission Against Death Penalty (ICDP), www.icomdp.org, อ้างในศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

3.6 ข้อมูลทางวิชาการของนานาชาติประเทศเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

(1) วันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล

ในปี พ.ศ.2546 พันธมิตรต่อต้านโทษประหารชีวิตโลก (World Coalition Against the Death Penalty - WCADP) ได้กำหนดให้วันที่ 10 ตุลาคมเป็นวันต่อต้านโทษประหารชีวิตสากล โดยมีกิจกรรมรณรงค์พร้อมๆ กันกับสมาชิกกว่า 60 ประเทศทั่วโลก ในปี 2551 มีกิจกรรมเรียกร้องให้ยุติโทษประหารชีวิตในเอเชีย มีการจัดกิจกรรมกว่า 289 ครั้งในกว่า 50 ประเทศทั่วโลก ในปีนี้ การเคลื่อนไหวในเอเชียประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก ผู้ต่อต้านโทษประหารชีวิตได้จัดกิจกรรมรณรงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งจดหมายประท้วงกว่า 20,000 ฉบับไปยังรัฐบาลประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น ปากีสถาน เกาหลีใต้ ไต้หวัน และเวียดนาม ในประเทศไทย เมื่อปี 2553 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจัดกิจกรรมรวบรวมรายชื่อผู้ที่คัดค้านโทษประหารชีวิตและเดินรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปในกรุงเทพฯ

(2) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารและประเทศยังคงบดลงโทษประหารชีวิต¹⁷

จากรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตมีมากกว่าสองในสามของประเทศต่าง ๆ ในโลกได้ยกเลิกโทษประหารในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ ตัวเลขจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2555 ปรากฏว่า (1) 97 ประเทศ ยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท (2) 8 ประเทศ ยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น (3) 35 ประเทศ ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ รวม (1) – (3) จำนวนทั้งสิ้น 140 ประเทศ ยกเลิกโทษประหารในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ เหลืออีก 58 ประเทศ ยังคงบดลงโทษประหาร รายละเอียดปรากฏ รายชื่อประเทศที่แบ่งออกเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่ ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ และประเทศซึ่งยังคงบดลงโทษประหาร

(2.1) ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท ประเทศซึ่งไม่มีกฎหมายให้ลงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมใดๆ ได้แก่ : แอลเบเนีย, อันดอร์รา, แองโกลา, อาร์เจนตินา, อาร์เมเนีย, ออสเตรเลีย, ออสเตรีย, อาเซอร์ไบจาน, เบลเยียม, ภูฏาน, บอสเนีย และเฮอร์เซโกวีนา, บัลแกเรีย,

¹⁷ รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี 2555 Amnesty international

บุรุนดี, กัมพูชา, แคนาดา, เคปเวิร์ด, โคลัมเบีย, คูเวต, แอลเบเนีย, คอสตาริกา, โกดัตวีร์, โครเอเชีย, ไซปรัส, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, จิบูตี, สาธารณรัฐโดมินิกัน, เอกวาดอร์, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, กาบอง, จอร์เจีย, เยอรมัน, กรีซ, กินีบิสเซา, เฮติ, วาติกัน, ฮอนดูรัส, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, คิริบาส, คีร์กีซสถาน, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนีย, มอลต้า, หมู่เกาะมาร์แชลล์, มอริเชียส, เม็กซิโก, ไมโครนีเชีย, มอลโดวา, โมนาโก, มอนเตเนโก, โมแซมบิก, นามิเบีย, เนปาล, เนเธอร์แลนด์, นิวซีแลนด์, นิคารากัว, นีอูเอ, นอร์เวย์, ปาเลา, ปานามา, ปารากวัย, ฟิลิปปินส์, โปแลนด์, โปรตุเกส, โรมานี, รัสเซีย, ซามัว, ซานมารีโน, เซาตูเมและปรินซิ, เซเนกัล, เซอร์เบีย (รวมถึงโคโซโว), เซเชลล์, สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, หมู่เกาะโซโลมอน, แอฟริกาใต้, สเปน, สวีเดน, สถานการณ์โทษประหารและการประหารชีวิตในปี 2554 32 สวิสเซอร์แลนด์, ติมอร์เลสเต้, โตโก, ตุรกี, เติร์กเมนิสถาน, ตูวาลู, ยูเครน, สหราชอาณาจักร, อูรุกวัย, อุซเบกิสถาน, วานูอาตู, เวเนซุเอลา, ลัตเวีย

(2.2) ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดทางอาญาทั่วไปเท่านั้น ประเทศเหล่านี้เป็นประเทศซึ่งโทษประหารชีวิตมีไว้สำหรับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น เช่น อาชญากรรมภายใต้ธรรมนูญทหาร หรืออาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นจากเงื่อนไขที่เป็นข้อยกเว้นโบลีเวีย, บราซิล, ซิลี, เอลซาวาดอร์, ฟิจิ, อิสราเอล, คาซัคสถาน, เปรู

(2.3) ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ ประเทศเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไป เช่น ฆาตกรรม แต่อาจถือได้ว่า ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เนื่องจากได้ระงับการใช้โทษประหารในช่วงสิบปีที่ผ่านมา และยังเชื่อได้ว่า มีนโยบาย หรือระเบียบปฏิบัติที่จะไม่ลงโทษประหารชีวิต: แอลจีเรีย, สาธารณรัฐเบนิน, บรูไน, บูร์กินาฟาโซ, แคเมอรูน, สาธารณรัฐแอฟริกากลาง, สาธารณรัฐคองโก, เจริเรีย, แกมเบีย, กานา, เกรเนดา, เคนยา, ลาว, ไลบีเรีย, มาดากัสการ์, มาลาวี, มัลดีฟส์, มาลี, มอริเตเนีย, โมร็อกโก, พม่า, นาอูรู, ไนเจอร์, ปาปัวนิวกินี, สหพันธรัฐรัสเซีย 37, เซียร์ราลีโอน, เกาหลีใต้, ศรีลังกา, ซูรินาม, สวาซิแลนด์, ทาจิกิสถาน, แทนซาเนีย, ตองกา, ตูนิเซีย, แซมเบีย

(2.4) ประเทศซึ่งยังคงบทลงโทษประหาร ประเทศเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไปอัฟกานิสถาน, แอนติกาและบาร์บูดา, บาฮามาส, บาร์เรน, บังกลาเทศ, บาร์เบโดส, เบลารุส, เบลีซ, บอตสวานา, ชาด, จีน, คอโมโรส, สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก, คิวบา, โดมินีกา, อียิปต์, อิเควทอเรียลกินี, เอธิโอเปีย, กัวเตมาลา, กินี, กายอานา, อินเดีย, อินโดนีเซีย, อิหร่าน, อิรัก, จาเมกา, ญี่ปุ่น, จอร์แดน, คูเวต, เลบานอน, เลโซโท, ลิเบีย, มาเลเซีย, มองโกเลีย, ไนจีเรีย, เกาหลีเหนือ, โอมาน, ปากีสถาน, คณะปกครองปาเลสไตน์, กาตาร์, เซนต์คิตส์และเนวิส, เซนต์ลูเชีย, เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์, ซาอุดีอาระเบีย, สิงคโปร์, โซมาเลีย, สาธารณรัฐซูดานใต้, ซูดาน, ซีเรีย, ใต้หวัน, ไทย, ตรินิแดดและโตเบโก, ยูกันดา, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, สหรัฐอเมริกา, เวียดนาม, เยเมน, ซิมบับเว

(3) ประเทศในประชาคมอาเซียนที่ยกเลิกโทษประหารและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต¹⁸

จากข้อ (2) สำหรับประเทศในประชาคมอาเซียนที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตและยังคงบทลงโทษประหารชีวิต ปรากฏ ดังนี้ 1) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทุกประเภท ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ฟิลิปปินส์ 2) ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ ได้แก่ ประเทศบรูไน พม่า และลาว และ 3) ประเทศที่ยังคงบทลงโทษประหาร ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย

¹⁸ รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี 2555 Amnesty international

(4) โทษประหารชีวิตทั่วโลก¹⁹

(4.1) ในอดีตที่ผ่านมา การลงโทษประหารชีวิต คือ โทษสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติให้นักโทษที่ได้รับการพิพากษาถึงที่สุดแล้ว มีผลต้องถูกทำให้เสียชีวิตตามกระบวนการยุติธรรม โดยบุคคลที่กระทำหน้าที่นี้เรียกว่า เพชฌฆาต ในอดีต จะใช้วิธีประหารชีวิตที่ส่งผลให้ประชาชนเกิดความกลัว และไม่กล้าที่จะกระทำความผิด เช่น

- การตัดศีรษะ (beheading, decapitation)
- การฝังทั้งเป็น (buried alive)
- การโยนลงไปในหลุมงู (snake pit) หรือ ประหารโดยใช้สัตว์ป่า แมลง
- การผ่าท้อง (disembowelment) ตัวอย่างเช่น [ฮาราคิริ](#)
- การเผาทั้งเป็น (burning to death)

นอกจากนี้ ยังมีวิธีประหารชีวิตเฉพาะชาติต่างๆ เช่น

- การหักหลัง (breaking back) ในชนชาติ [มองโกล](#)
- การแล่เนื้อ (slow slicing) ใน [จีน](#)
- การตรึงกางเขน (crucifixion) ใน [โรมันโบราณ](#)
- โทษประหารแบบ drawing and quartering ในอังกฤษ โดย [สมเด็จพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 แห่งอังกฤษ](#) เป็นผู้ริเริ่ม
- โทษประหารแบบ Scaphism หรือ The Boats ใน [เปอร์เซีย](#) เป็นต้น

ในปัจจุบัน โทษประหารชีวิตในหลายประเทศได้ถูกยกเลิกไป เนื่องจากเหตุผลทางมนุษยชน

(4.2) โทษประหารชีวิตในปัจจุบัน การฉีดยาพิษเข้าร่างกาย

- **การฉีดยาพิษเข้าร่างกาย** เป็นวิธีการประหารชีวิตแบบนี้ เป็นการฉีดยาพิษเข้าไปในร่างกายของนักโทษ การประหารวิธีนี้ถูกใช้ใน [รัฐเท็กซัส](#) และ ในรัฐอื่น ๆ มีวิธีการเป็น 3 ขั้นตอน **ขั้นตอนที่ 1** ฉีดยาโซเดียมไทโอเพนทอล หรือสารบาร์บิทูเรตเพื่อให้นักโทษหมดสติ **ขั้นตอนที่ 2** ฉีดยาแพนคูโรเนียม โบรไมด์ (Pancuronium Bromide) เพื่อทำให้กล้ามเนื้อต่างๆผ่อนคลาย และมีผลให้ **ปอด** และกะบังลมหยุดทำงาน **ขั้นตอนที่ 3** ฉีดยาโพแทสเซียมคลอไรด์ (Potassium Chloride; KCl) เข้มข้น เพื่อให้ **หัวใจ** หยุดทำงาน หลายฝ่ายให้ความเห็นว่า "การประหารชีวิตด้วยการฉีดยาพิษนี้เป็นวิธีการที่มีมนุษยธรรมมากที่สุด" แต่นายแพทย์ กล่าวว่าวิธีการประหารชีวิตวิธีนี้จะกระทำได้ยาก ถ้าหากว่านักโทษผู้นั้นติด [ยาเสพติด](#) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักโทษประหาร โดยวิธีนี้ [กรมราชทัณฑ์](#) รัฐบาลกลาง [สหรัฐอเมริกา](#) เรือรบอาหาร และเรือรบแต่ละรัฐอีก 32 รัฐ ได้ใช้วิธีนี้ ในการประหารชีวิตนักโทษ ปัจจุบันประเทศไทยใช้วิธีการประหารชีวิตแบบนี้

- **การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า** นักโทษจะต้องนั่งอยู่ที่เก้าอี้ซึ่งถูกสร้างโดยเฉพาะ นักโทษจะถูกโกนผมและขนตามร่างกายออกทั้งหมด เพื่อจะทำให้ **กระแสไฟฟ้า** เข้าไปในร่างกายของนักโทษได้ง่าย เมื่อมีการเปิด **กระแสไฟฟ้า** ร่างกายของนักโทษ ก็ จะกระตุกโดยมีฟ้าผ่าคาคัดรังตัวไว้เกิดอาการอาเจียน ปัสสาวะ อุจจาระออกทั้งหมด ผู้ที่เคยเห็นโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการนี้กล่าวว่า จะได้กลิ่นไหม้ด้วย ปริมาณ **กระแสไฟฟ้า** ที่ใช้ในการประหารชีวิต จะแตกต่างกันไปตามระบบของแต่ละรัฐ โดยจะคำนึงถึงน้ำหนัก ตัวของผู้ต้องขังด้วย เช่น ใน [รัฐจอร์เจีย](#) นักโทษประหารจะได้รับกระแสไฟฟ้า 2,000 **โวลต์**. เป็นเวลา 4 วินาที จากนั้น 1,000 โวลต์. อีก 7 วินาที และ 208 โวลต์ อีก 2 นาที และนำศพไปแช่ในน้ำอุ่นต่ออีก 3 นาที

- **การประหารโดยการรมแก๊ส** นักโทษจะต้องอยู่ในห้อง หรือตู้ที่ไม่มีอากาศเข้าได้ และมีช่องใส่สาร [โพแทสเซียมไฮยาไนด์](#) หรือ [โซเดียมไฮยาไนด์](#) ผสมกับ [กรดไฮโดรคลอริก](#) จะทำให้เกิด แก๊ส [ไฮโดรไซยานิก](#) ซึ่งจะทำลายความสามารถในการผลิตฮีโมโกลบินในเม็ดเลือด นักโทษจะหมดสติในเวลาไม่กี่วินาที และ

¹⁹ C:\Documents and Settings\WinXP4ADN\Desktop\โทษประหารชีวิต\โทษประหารชีวิต - วิกีพีเดีย.mht

จะเสียชีวิตในเวลาอีกไม่นานนัก หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ซึ่ง สวมชุดและหน้ากากป้องกันแก๊สจะทำความสะอาดศพ นักโทษ โดยปราศจากสารพิษ ใน [ประเทศสหรัฐอเมริกา](#) มี 7 รัฐ ที่ใช้วิธีการประหารแบบนี้

- **การแขวนคอ** เจ้าหน้าที่จะผูกเชือกที่คอของนักโทษประหาร จากนั้นประตุกลซึ่งอยู่ที่พื้นใต้ นักโทษจะเปิดออก นักโทษก็จะตกลงไปซึ่งจะทำให้คอของนักโทษนั้นหักลง ทำให้นักโทษ [เสียชีวิต](#) ในทันที เพื่อป้องกันการที่คอกนักโทษจะขาด เจ้าหน้าที่ต้องคำนวณ ความยาวของเชือกให้สัมพันธ์กับน้ำหนักตัวของนักโทษ [รัฐวอชิงตัน](#) และ [รัฐเดลาแวร์](#) ใช้วิธีการประหารชีวิตแบบนี้ ส่วน [รัฐนิวแฮมป์เชียร์](#) จะใช้วิธีดังกล่าว ถ้าหากวิธีการฉีดสารพิษเข้าร่างกายถูกห้ามใช้

- **การยิงเป้า** จะมีเจ้าหน้าที่ 5 คน ถือ [ปืน](#) เล็งไปที่นักโทษประหาร แต่บางคนจะถือ [ปืน](#) ที่ไม่มีลูกกระสุน ดังนั้น จะไม่สามารถ ทราบได้ว่า [เพชรฆาต](#) คือใครนักโทษชาย [แกรรี กิลมอร์](#) ถูกตัดสินประหารชีวิตโดยวิธีการนี้ที่ [รัฐยูทาห์](#) ในปี 1977 ซึ่งนับเป็นนักโทษประหารชีวิตรายแรกของ [สหรัฐอเมริกา](#) ที่ถูกตัดสินประหารชีวิตด้วยการยิงเป้าที่มีขึ้นใน [สหรัฐอเมริกา](#) ตั้งแต่ปี 1967 ปัจจุบันวิธีการนี้ยังมีใช้อยู่ใน [รัฐไอดาโฮ](#) และ [ยูทาห์](#) ส่วนใน [รัฐโอคลาโฮมา](#) จะนำเอาวิธีการนี้มาใช้ถ้าหากวิธีการรมแก๊สถูกสั่งห้าม

ส่วนที่ 4

นโยบายส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

4.1 สัญญาณเชิงบวกในการส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตของไทย

ประเทศไทยเป็น 1 ใน 58 ประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่ จึงมักจะถูกนานาชาติประณาม กัดดันให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย ซึ่งที่ผ่านมา มีสัญญาณบวกที่ดีในหลายประการที่มีส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ปรากฏ ดังนี้

สัญญาณบวกที่ 1 การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน มีการลงโทษผู้กระทำผิดอยู่หลากหลายประเภท ซึ่งประเทศไทยมีความระมัดระวังต่อการลงโทษประหารชีวิตค่อนข้างมาก และมีจุดเด่นที่สำคัญที่ต่างประเทศไม่มี ได้แก่ การให้นักโทษประหารชีวิตมีสิทธิในการยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวทำให้โทษประหารชีวิตของประเทศไทยไม่ได้สิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษา นอกจากนี้ นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตก็ยังมีโอกาสได้รับการลดหย่อน หรือได้รับการลงโทษจริงน้อยลงด้วย

สัญญาณบวกที่ 2 เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2546 (ค.ศ.2003) ประเทศไทยมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 โดยมีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตกับเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และห้ามใช้การลงโทษประหารชีวิตกับหญิงมีครรภ์และบุคคลวิกลจริตอีกด้วย ซึ่งเป็นไปตามข้อบทที่ 6 วรรค 5 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง(International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)²⁰

สัญญาณบวกที่ 3 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงท่าทีครั้งสำคัญ ในประเด็นยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งจากเดิมที่เคยแสดงท่าทีคัดค้าน เป็น “งดออกเสียงไปก่อน” ต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 65²¹ ซึ่งถือเป็นการก้าวข้ามขั้นบันไดครั้งสำคัญของประเทศไทย

สัญญาณบวกที่ 4 ประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาแล้วจำนวน 2 ฉบับ โดยเฉพาะ ฉบับที่ 2 (ปี พ.ศ.2552-2556) ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและกลไกทางกฎหมาย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการที่จะให้ “กฎหมายที่มีอัตราโทษประหารชีวิตได้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาให้มีการยกเลิกให้เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต” และในปี พ.ศ.2556-2557 ยังได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เพื่อ

(1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการของประเทศต่าง ๆ และมาตรการ แนวทาง มารองรับหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

(2) การศึกษากฎหมายภายในประเทศทุกฉบับ ลักษณะความผิด รวมถึงสถิติการลงโทษประหารชีวิต ย้อนหลัง 10 ปี และ

(3) การส่งเสริมความรู้ ความตระหนักและรับฟังความคิดเห็นต่อมาตรการ แนวทางต่าง ๆ มารองรับหากประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต ในกลุ่มเป้าหมาย 1,000 คน

และ**สัญญาณบวกที่ 5** ประการสุดท้าย คือ มีการสานต่อเกี่ยวประเด็นดังกล่าวในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (ปี พ.ศ.2557-2561) เพื่อยกระดับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล โดยปรากฏในแผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมในการ “เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตให้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต” ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

²⁰ รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย Universal Periodic Review (UPR)

²¹ หนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ 0207/3778 ลงวันที่ 16 กันยายน 2553 และหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ แจ้งผลการแสดงท่าที ที่ กต 1002/302 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554

(1) เผยแพร่ให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และประชาชน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

(2) พยายามดำเนินการเพื่อประกาศพักการประหารชีวิตในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการทันที และสนับสนุนมติพักการใช้โทษประหารชีวิตของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยมีเจตจำนงที่จะออกกฎหมายให้เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในท้ายที่สุด ในปี 2557

(3) เสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ไม่ถือเป็น อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ตามข้อบทที่ 6 วรรคสอง ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิง การก่อการร้าย ภายในปี 2560 (จากข้อมูลเบื้องต้น กฎหมายไทยที่ยังคงมีบทลงโทษประหารชีวิต มีทั้งหมด 55 ฐานความผิด)

(4) ลงนามและให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เรื่องมุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต ภายในปี 2561

(5) สร้างเรือนจำความมั่นคงสูงเพื่อรองรับนักโทษประเภทคดีอุกฉกรรจ์

ดังนั้น นับได้ว่าประเทศไทยได้มีความก้าวหน้าในเรื่องดังกล่าวอยู่พอสมควรทีเดียว โดยองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาครัฐเอง ได้เริ่มหันมาให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจังและถือได้ว่าเป็นนโยบายที่สำคัญชิ้นหนึ่งของรัฐบาลในการพัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

4.2 ขั้นตอนโดยสรุปการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของไทย

ไม่เพียงแต่จะทราบถึงนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการรณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยแล้ว เราควรที่จะทราบว่า กระบวนการยุติธรรม คืออะไร และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคืออะไร เพื่อเป็นข้อมูลในการระดมความคิดเห็นว่าจะมีมาตรการหรือแนวทางใดมารองรับหากจะต้องมีนโยบายเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล รายละเอียดปรากฏ ดังนี้

4.2.1 กระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง ภาพรวมขั้นตอนและวิธีการสำหรับการดำเนินการแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยมีองค์กรและบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการควบคุมขั้นตอนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมมีหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ รวมถึงทนายความและหน่วยงานอื่นในกระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถจำแนกตามประเภทของกฎหมายได้ 3 ประเภท ได้แก่

(1) **กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)** เป็นกระบวนการในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน โดยมีหน่วยงานหรือบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ทนายความ ศาลยุติธรรม และกรมบังคับคดี เป็นต้น

(2) **กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)** เป็นกระบวนการเกี่ยวกับรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคม ซึ่งอาจเป็นกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างประชาชนด้วยกันเอง หรือกรณีที่มีผู้ละเมิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญา โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ อัยการ ศาลราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ เป็นต้น

(3) **กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (Administrative Justice)** เป็นกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน และข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทางปกครอง ได้แก่ ศาลปกครอง

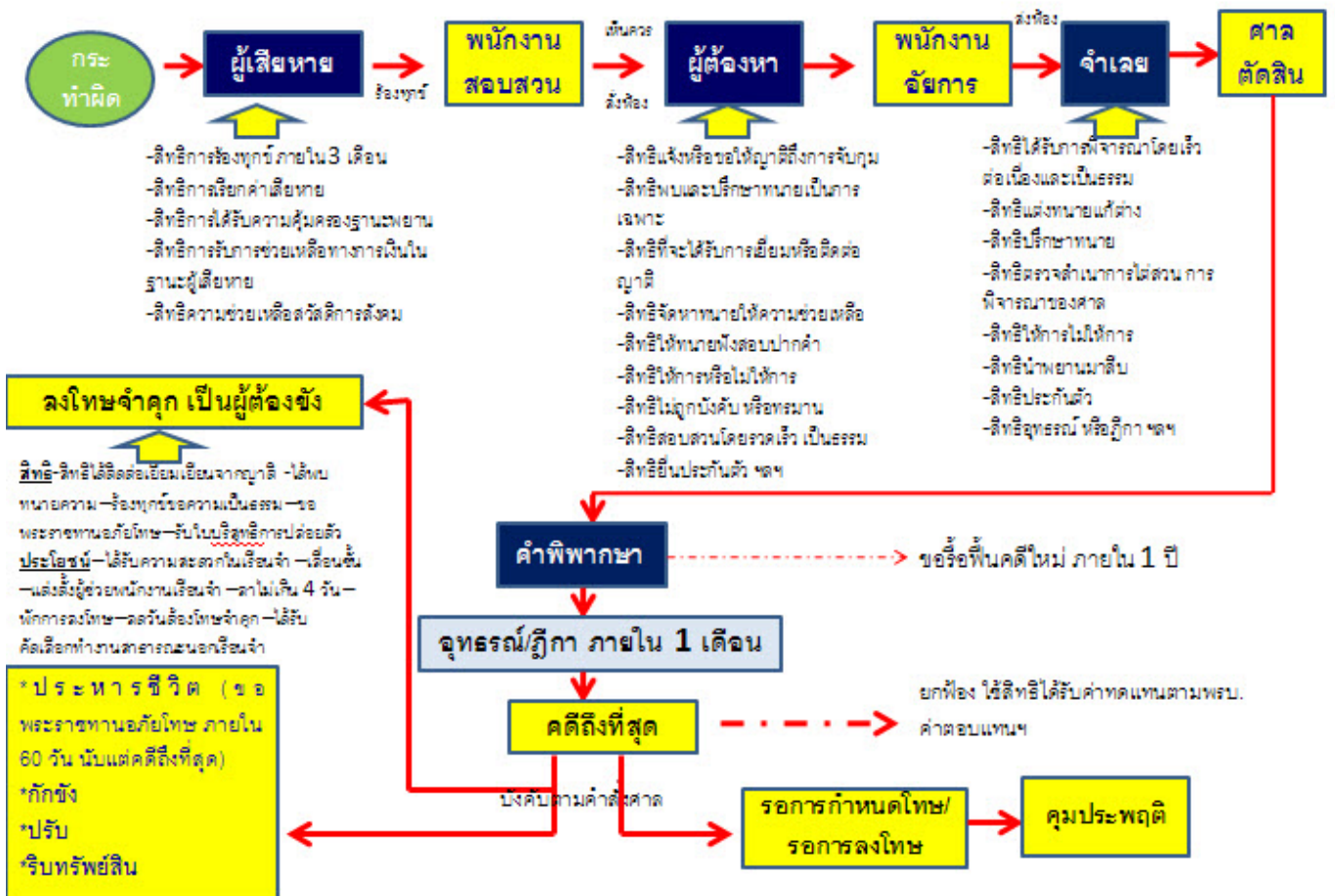
ทั้งนี้ กระบวนการยุติธรรมที่จะได้กล่าวต่อไป จะกล่าวถึงแต่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) เท่านั้น เพราะเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน คือ

- 1) ผู้กระทำผิดหรืออาชญากร (Offender)
- 2) เหยื่ออาชญากรรม (Victim)
- 3) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process)
- 4) สังคม (Society)

4.2.2 ขั้นตอนโดยสรุปการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของไทย

เมื่อเราต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา แล้วจะต้องเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาอย่างไร และมีสิทธิอะไรบ้างที่จะได้รับหากต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อเป็นข้อมูลในประกอบการระดมความคิดเห็น ค้นหามาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ มารองรับหากอนาคตประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล ซึ่งจะปรากฏขั้นตอนโดยสรุปในแผนภาพ

ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

4.3 ข้อมูลทางวิชาการของไทยเกี่ยวกับนานาทัศนะยกเลิกโทษประหารชีวิต

4.3.1 รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในปี พ.ศ.2552 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ได้กล่าวไว้ในรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนฯ ซึ่งจากการติดตามข้อมูลพบว่า ประเทศไทยได้งดเว้นการประหารชีวิตมาเป็นเวลา 6 ปีแล้ว แม้ศาลจะมีการพิพากษาลงโทษประหารชีวิตในหลายกรณี แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งว่า มีการลงโทษประหารชีวิตผู้ต้องขังเมื่อเดือนสิงหาคม 2552 ที่ผ่านมานี้ ถือเป็นกรณีปฏิบัติที่สวนทางกับกระแสโลก โดยในการประชุมใหญ่สหประชาชาติ เมื่อปี 2551 มีมติให้ระงับการลงโทษประหารชีวิตทั่วโลก แต่รัฐบาลไทยในขณะนั้นกลับลงมติคัดค้าน ทั้งนี้ โดยหลักสากลแล้ว โทษประหารชีวิตถือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในการ

มีชีวิต และถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยี ศักดิ์ศรี ตามมาตรา 5 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เนื่องจาก ประเด็นโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน ทาง กสม. จึงได้จัดเสวนาเพื่อรวบรวมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2552 โดยผลของการเสวนามีข้อคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งสรุปภาพรวมได้ใน 2 ประเด็น กล่าวคือ (1) **ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต** เนื่องจากขัดต่อหลักมนุษยธรรม โดยต้องมีมาตรการรองรับที่มีคุณภาพมาทดแทน เช่น การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง หรือโดยกำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ควรได้รับโทษประหารชีวิต การปรับปรุงเรือนจำให้เหมาะสมกับนักโทษดังกล่าว การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (2) **ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต** เนื่องจากยังมีประโยชน์ในการป้องปรามและยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งการคงไว้ซึ่งโทษดังกล่าว จะทำให้ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงได้ตระหนักถึงโทษที่จะได้รับ เกิดความเกรงกลัวและยับยั้งการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งนี้ กสม. จะได้นำผลการเสวนาไปประกอบการพิจารณาดำเนินการให้ได้ข้อยุติในเรื่องนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนต่อไป

4.3.2 รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR)²²

จากรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กระบวนการ UPR นั้น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ UPR โดยมีกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งได้กล่าวถึงสิ่งที่ประเทศไทยได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และไม่ใช้โทษประหารชีวิตกับหญิงมีครรภ์และบุคคลวิกลจริต โดยการลงโทษประหารชีวิตจะใช้เฉพาะกับผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงหรือคดีอุกฉกรรจ์ โดยจะมีการขอพระราชทานอภัยโทษให้กับนักโทษในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งนักโทษประหารชีวิตจะได้รับการลดโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ทั้งนี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการรับฟังความเห็นเกี่ยวกับเรื่องโทษประหารชีวิตจากประชาชนทั่วประเทศ

ภายหลังจากการนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์ ต่อคณะทำงาน UPR เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2554 ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนจากคณะทำงานดังกล่าว จำนวน 172 ข้อ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2555 ให้คำรับรองข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้รับจำนวน 134 ข้อ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะรัฐมนตรีไม่ได้มีมติให้คำรับรองมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต จำนวน 10 ข้อ ที่เสนอโดยประเทศต่าง ๆ ดังนี้²³

- (1) ย้ายการกระทำความผิดที่ไม่ใช่ความรุนแรงออกจากกลุ่มที่ต้องโทษประหารชีวิต (ฮังการี)
- (2) ออกกฎหมายเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และทบทวนการใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (ตุรกี)
- (3) เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษอื่น และระงับการใช้โทษประหารชีวิตโดยเร็วที่สุดเพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (ฝรั่งเศส)
- (4) ระงับการใช้โทษประหารชีวิตโดยทันที เพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสมบูรณ์ตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (สโลวาเกีย)
- (5) หันกลับไปสู่การระงับการบังคับโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ และเสริมสร้างการหารือสาธารณะที่จำเป็นในเรื่องนี้ เพื่อเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (สเปน)
- (6) ระงับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในทุกกรณีและยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด (สวีเซอร์แลนด์)

²² รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) และข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ ของกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

²³ สำนักกิจการยุติธรรม รายงานประเด็นดังกล่าวถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม หนังสือ ที่ ยช 0904/968 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2555

- (7) ทบทวนการใช้โทษประหารชีวิต (สโลวีเนีย)
- (8) พิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิต (บราซิล)
- (9) พิจารณาการยกเลิกโทษประหารชีวิต (อาร์เจนตินา)
- (10) ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง แม้ในกรณีความผิดร้ายแรง (นิการากัว)

4.3.3 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา²⁴

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ และส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงกระบวนการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของนักโทษประหารชีวิตของประเทศไทย เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 302 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2 โดยคณะอนุกรรมการฯ มีข้อเสนอแนะต่อประเด็นดังกล่าว ดังนี้

(1) ประเทศไทยมีความระมัดระวังต่อการลงโทษประหารชีวิตค่อนข้างมากและมีจุดเด่นที่สำคัญที่ต่างประเทศไม่มี ได้แก่ การให้นักโทษประหารชีวิตมีสิทธิในการยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวทำให้โทษประหารชีวิตของประเทศไทยไม่ได้สิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษา นอกจากนี้ นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตก็ยังมีโอกาสได้รับการลดหย่อนหรือได้รับการลงโทษจริงน้อยลง ดังนั้น ประเด็นที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ใช่การมีหรือไม่มีโทษประหารชีวิต แต่น่าจะเป็นเรื่องของการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่คุมขัง จำนวนของเจ้าหน้าที่หรือวิธีการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดยิ่งขึ้น

(2) ประเทศไทยควรมีการอธิบายให้ที่ประชุมสหประชาชาติและประเทศต่าง ๆ ได้ทราบถึงขั้นตอนการประหารชีวิตของประเทศไทย โดยเฉพาะลักษณะของการอภัยโทษซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของนักโทษ และการที่ประเทศไทยยังคงจำเป็นที่จะต้องคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต

(3) ประเทศไทยมีการลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยถือว่าเป็นการชดใช้ความผิดโดยการให้ตายตกตามกัน แต่ในปัจจุบันจากแนวคิดว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดต่อสิทธิของบุคคล อีกทั้งการลงโทษบางอย่างก็อาจมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง รวมทั้งอาจเป็นโทษที่มีความรุนแรงเกินไป ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงระหว่างกำหนดโทษให้มีความสอดคล้องและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

(4) ตามกฎหมายอาญา กรณีที่จะได้รับโทษประหารชีวิตจะต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน การฆ่าอย่างทารุณ การประสงค์ต่อทรัพย์แต่ทำให้เจ้าทรัพย์ถึงแก่ความตาย ซึ่งตามหลักอาชญาวิทยาหรือหลักทัณฑ์ชววิทยา แม้ว่าการประหารชีวิตจะถือเป็นมาตรการลงโทษที่รุนแรง เพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรมในลักษณะข้างต้น แต่ก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่ามีส่วนช่วยให้ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงลดลงได้หรือไม่

4.3.4 เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเกี่ยวกับการตัดสินประหารชีวิต “คดีเชอรีแอน”

สำหรับเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เป็นประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ที่เป็นผลจากคดีที่กระบวนการยุติธรรมเกิดความผิดพลาดในการตัดสินคดี **ขอยกตัวอย่าง คือ “คดีเชอรีแอน”** ทำให้เกิดเป็นตำนาน จับแพะผิดตัว จำนวน 6 คน และแพะดังกล่าวยังถูกสังคมตีตราว่าเป็นพวกฆาตกร ถูกสังคมรุมสาปแช่ง ซึ่งทั้งหมดที่ตกเป็นแพะนั้น ถูกศาลชั้นต้น **ตัดสินประหารชีวิต** แต่ก็มีการอุทธรณ์ จนศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด แต่เนื่องจากโจทก์มีการต่อสู้ถึงชั้นศาลฎีกา ดังนั้นทั้ง 6 คนจึงถูกขังระหว่างรอพิจารณาคดีของศาลฎีกา จนกระทั่งศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าทั้งหมด

²⁴ สำนักกิจการยุติธรรม รายงานประเด็นดังกล่าวถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม หนังสือ ที่ ยธ 0904/968 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2555

เป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งระหว่างรอการพิจารณาให้ศาลตัดสินทั้ง 6 คน ต้องทุกข์ทรมานในคุก บางคนก็ได้เสียชีวิตลงไปทีละคน ด้วยโรคร้ายตายในคุกบ้างและมาตายนอกคุกบ้าง กว่าศาลจะตัดสินใช้เวลายาวนานถึง 6 ปี นำมาซึ่งการรื้อฟื้นคดีกันใหม่ ซึ่งผลของการจับแพะดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีคำสั่งที่ 658/2542 ลงโทษข้าราชการตำรวจ ที่มีส่วนกระทำผิดวินัยร้ายแรง บั่นพยานเท็จ ให้ร้ายผู้บริสุทธิ์ มีคำสั่งให้ออกจากราชการ และดำเนินคดีกับผู้เป็นพยานให้การเท็จ รวมถึงผู้กระทำความผิดตัวจริง โดยคดีนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการขอใช้ให้แก่ผู้เสียหายในคดีนี้เป็นเงินกว่า 26 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5% ต่อปี รวมทั้งหมดยกกว่า 38 ล้านบาท

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นคดีตัวอย่างและเป็นจุดกำเนิดให้มีการตรากฎหมาย พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เกิดขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายและจำเลย (แพะ) ในคดีอาญา ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและเป็นผู้บริสุทธิ์ และล่าสุด คนที่ตกเป็นแพะคนสุดท้ายและยังมีชีวิตอยู่ คือ นายกระแสร พลอยกลุ่ม ก็ได้เสียชีวิตจากโรคหัวใจล้มเหลว ไม่นานมานี้เอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากทั้ง 6 คน ถูกตัดสินประหารชีวิตลงแล้วและไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริง เท่ากับกระบวนการยุติธรรมได้ตัดสินให้คนตายโดยที่เขาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งไม่อาจนำชีวิตคนเหล่านั้นกลับคืนมาได้ คดีนี้ถือเป็นอุทาหรณ์ของประเทศไทย หากแพะในคดีเซอร์แอน เป็นเราหรือคนในครอบครัวเรา คนที่ทุกข์ใจจะไม่ใช่แค่แพะ แต่คือคนในครอบครัวด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมเกิดปัญหาที่เราต้องมาหาทางแก้ไขในต้นเหตุที่เกิดขึ้น แล้วหากเลวร้ายยิ่งกว่านั้นว่าแพะทั้ง 6 คน ได้ถูกตัดสินให้ประหารชีวิตไปแล้ว ก็คงไม่มีโอกาสได้อยู่ในโลกใบนี้และไม่รู้จะเรียกร้องความเป็นธรรมในโลกไหนได้อีก

ดังนั้น หากกระบวนการยุติธรรมยังมีความเสี่ยงต่อการเลือกปฏิบัติและตัดสินที่ผิดพลาด และนักโทษกว่าร้อยละ 90 ในเรือนจำก็เป็นคนจน ไม่มีโอกาสต่อสู้คดี เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ประเทศไทยเองก็ควรที่ต้องกลับมาพิจารณาว่า “โทษประหารชีวิตจะช่วยลดอาชญากรรมได้จริงหรือไม่ หรือเพียงแค่ใช้ตัดสินกับคนไม่มีทางสู้ คนจนเท่านั้น” ซึ่งเราในฐานะคนทำงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้ประชาชน จึงไม่อาจละเลยหรือมองข้ามไปได้ แม้กระแสวิกขุมจะมองว่า “เราทำไม่ต้องมาดำเนินการเรื่องนี้ เรามาช่วยคนผิดหรือ แต่หากมองลึกๆ จริงๆ แล้ว “เราช่วยคนที่ตกเป็นเหยื่อทางสังคมให้ได้รับความเป็นธรรมเท่านั้นเอง” เราจึงต้องกลับมาคิดทบทวนดูว่า “การลงโทษประหารชีวิต ช่วยทำให้สังคมสงบสุขและลดอาชญากรรมได้จริงหรือไม่ หรือเพียงแค่ความสะใจเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้นเอง หรือต้องมาพิจารณาว่าคนกระทำความผิด กระทำผิดจริง กระบวนการพิจารณาต้องเป็นธรรม และต้องได้รับโทษที่สาสมไม่ได้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรม ที่เราคนไทยต้องร่วมหาทางออกร่วมกัน ว่าหนทางไหนจะดีที่สุด เพื่อพัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ”

ส่วนที่ 5

บทวิเคราะห์ทางวิชาการ บทเรียนที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยและมาตรการลงโทษที่ใช้ แทนการประหารชีวิตของประเทศต่าง ๆ

5.1 โทษประหารสามารถป้องกันหรือลดคดีอาชญากรรมได้จริงหรือไม่

เหตุผลอีกประการหนึ่งของประเทศต่างๆ ที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ที่ทำให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตนั้นไม่มีความจำเป็นสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิด คือ การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลง หรือช่วยป้องปรามอาชญากรรมได้เลย โดยข้ออ้างดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลายของนักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่ เช่น งานวิจัยล่าสุดในปี ค.ศ. 2009 ของ Radetec & Lacock เรื่อง "การประหารชีวิตทำให้อัตราการฆ่ากันตายน้อยลงหรือไม่" งานวิจัยบางชิ้นพบเพียงว่า การลงโทษประหารชีวิตช่วยลดอาชญากรรมได้ในระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น แต่ในระยะยาวอัตราการเกิดอาชญากรรมก็กลับเป็นปกติเหมือนเดิม นอกจากนี้ มีงานวิจัยอาชญากรรมบางประเภท พบว่า อัตราความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากการเข้าร่วมก่ออาชญากรรมสูงกว่าความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษประหารชีวิตเสียด้วยซ้ำ นั่นคือ หากอาชญากรกลัวเสียชีวิตแม้จะไม่มีโทษประหารชีวิต ก็คงไม่ก่ออาชญากรรม เพราะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตเหมือนกัน เท่ากับอาชญากรก็มีการขังน้ำหนักแล้วว่าแม้การก่ออาชญากรรมจะมีความเสี่ยงถึงแก่ชีวิตและเสี่ยงต่อการถูกลงโทษประหารชีวิตก็ตาม แต่ก็คุ้มค่างับสิ่งที่ตนจะกระทำลงไป และที่ผ่านมาแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ประเทศอเมริกากับแคนาดา พบว่าอัตราอาชญากรรมไม่ได้ต่างกัน แม้ประเทศหนึ่งใช้โทษประหารชีวิตและอีกประเทศหนึ่งไม่ได้ใช้โทษประหารชีวิต แคนาดาไม่มีโทษประหารแต่อาชญากรรมน้อยกว่า และมีการเปรียบเทียบ ฮองกง กับ สิงคโปร์ อัตราอาชญากรรมก็ไม่ต่างกัน แม้สิงคโปร์จะยังใช้โทษประหารอย่างเข้มงวด ในขณะที่ฮองกงยกเลิกโทษประหารมานานแล้ว

5.2 ข้อถกเถียงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

มีการกล่าวถึงข้อถกเถียงในประเด็นโทษประหารชีวิตของประเทศสหรัฐอเมริกา²⁵ หากพิจารณาว่าโทษประหารชีวิตควรต้องห้ามในสหรัฐอเมริกาหรือไม่ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะถกเถียงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และประสิทธิภาพในการลงโทษ ปัจจัยในด้านเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่าย และความสิ้นเปลืองของการใช้โทษประหารชีวิตเท่านั้น รายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต	ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต
<p>- การใช้โทษประหารชีวิตสิ้นเปลืองงบประมาณ เนื่องจากต้องนำเงินภาษีมาใช้จ่ายสูงกว่าจำนวนหลายเท่าว่าการจำคุกตลอดชีวิต โดยปกติ จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าคดีทั่วไป 2 ถึง 5 เท่า และอาจจะใช้เวลายาวนานถึง 15-20 ปีกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยทุกฝ่ายต้องทุ่มเททรัพยากรไปกับคดีประเภทนี้ ในขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด</p>	<p>- การประหารชีวิตเป็นการชดเชยความรู้สึกทุกข์ทรมานให้แก่เหยื่อของอาชญากรรม โดยความตายของผู้กระทำผิด ทำให้ญาติของเหยื่ออาชญากรรมรู้สึกว่าการุณภัย ร้าย ๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว</p> <p>- มีผลเป็นการยับยั้งการก่ออาชญากรรม แม้โทษจำคุกจะมีผลเป็นการยับยั้งได้ แต่ประหารชีวิตก็สามารถใช้เป็นทางเลือกในการยับยั้งการกระทำผิดได้อีกวิธีการหนึ่ง เพราะตามเหตุผลธรรมชาติ มนุษย์ย่อมกลัวตายมากกว่าการลงโทษอื่น ๆ</p>

²⁵http://www.balancedpolitics.org/death_penalty.htm และ<http://deathpenalty.procon.org> (Pros and Cons-Death Penalty)

ควรรยกเลิกโทษประหารชีวิต	ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต
<ul style="list-style-type: none"> - การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณเกินสมควร ขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญมาตรา 8 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามที่กำหนดไว้ใน Bill of Rights ซึ่งประเทศทั้งหลายที่เจริญแล้ว หรือคนจำนวนไม่น้อยเห็นว่าการประหารชีวิตขัดต่อหลักการดังกล่าว - โทษประหารชีวิตกำหนดกระบวนการอุทธรณ์คดีที่ไม่สิ้นสุดทำให้ต้องมีกระบวนการและใช้ทรัพยากรมาก อีกทั้งคดี ยังไปค้างที่ศาลจำนวนมากด้วย - สังคมที่เจริญแล้ว ไม่ควรนำหลักการแก้แค้นทดแทนหรือตาต่อตา ฟันต่อฟัน มาใช้ในการลงโทษ นอกจากนี้การลงโทษประหารชีวิต ยังไม่ได้ให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดในการสำนึกตนและกลับตนเป็นคนดีเข้าสู่สังคมอีกด้วย (Pros and Cons of Death Penalty ใน http://lifestyle.ilovindia.com/loung/pros-and-cons-of-death-penalty-7039.html) - การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่เป็นแบบอย่างต่อสังคมที่ไม่ถูกต้อง ทำให้รัฐจึงฆ่าฆาตกรเพื่อแสดงต่อสังคมว่า การฆ่าผู้อื่นเป็นสิ่งผิด ทั้ง ๆ รัฐกำลังฆ่าประชาชนอยู่ -การถูกจองจำในทัณฑสถานนั้น ถือว่าเลวร้ายทรมาณกว่าประหารชีวิต -การมีโทษประหารชีวิต ทำให้ภาพลักษณ์ประเทศไม่ดี แตกต่างจากยุโรปที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิงแล้ว -การมีโทษประหารชีวิต ทำให้คณะลูกขุนใช้ความเมตตาปราณียกฟ้องหรือลงโทษผู้กระทำผิดซึ่งจะมีผลร้ายต่อกระบวนการยุติธรรมยิ่งกว่า -ครอบครัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จะรู้สึกทุกข์ทรมานจากการที่พวกเขาจะต้องเห็นบุคคลที่เขารักต้องถูกรัฐประหารชีวิตต่อหน้าต่อตา -มีความผิดพลาดและความเป็นไปได้ที่ผู้บริสุทธิ์ หรือผู้มีความบกพร่องทางสมองจะถูกพิพากษาประหารชีวิตได้ -เป็นการลงโทษที่ไม่มีประโยชน์เนื่องจากไม่สามารถทำให้ชีวิตของเหยื่อกลับคืนมาได้ อีก หากผิดพลาดจะแก้ไขไม่ได้ (Irrevocable Mistakes) ตามหลักปล่อยคนผิดไปดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์ที่ยึดถือมาในประเทศที่เจริญแล้ว 	<p>(Ernest Van Den Haag, Professor of Jurisprudence at Fordham (Ernest Van Den Haag, Professor of Jurisprudence at Fordham University, ใน For the Death Penalty, "New York Times, Oct. 7, 983)</p> <ul style="list-style-type: none"> -เป็นการตอบสนองให้เกิดความยุติธรรมเกิดขึ้นในสังคม โดยผู้กระทำผิดร้ายแรง ก็สมควรที่จะได้รับโทษสาสมกับการกระทำผิดดังกล่าว -เป็นการแก้ไขระบบยุติธรรมที่บกพร่องซึ่งได้ให้ความเมตตาปราณีแก่ผู้ต้องหาที่มากกว่าเหยื่อ -จะทำให้เกิดผลเป็นการป้องกันอาชญากรรมกับนักโทษที่กระทำผิดรายอื่น ๆ หรือถูกจำคุกอยู่ -กระบวนการยุติธรรมสามารถใช้เทคโนโลยี เช่น DNA testing ในการขจัดความผิดพลาดในการพิจารณาเพื่อความแน่นอนแห่งผลของคำพิพากษาให้หมดสิ้นไปได้ และผู้บริสุทธิ์ก็จะไม่กลายเป็นเหยื่อของกระบวนการที่ผิดพลาด -การปล่อยตัวจำเลยโดยมีประกันทัณฑ์บนเป็นการให้โอกาสให้แก่จำเลยในการกระทำผิดและฆ่าผู้อื่นได้อีก -การจำคุกตลอดชีวิตเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพิ่มปัญหาทำให้จำนวนนักโทษล้นเรือนจำ -โทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือของพนักงานอัยการในกระบวนการต่อรอง (Plea Bargaining) เพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาดโดยเร็วและประหยัดทรัพยากรในการบริหารงานคดีให้มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น - ไม่มีกระบวนการยุติธรรมใดที่ไม่ผิดพลาดเลย นับแต่มีการนำโทษประหารชีวิตมาใช้ มีนักโทษจำนวนหนึ่งที่ถูกปล่อยให้เป็นอิสระ เพราะพิสูจน์ว่าบริสุทธิ์ก็จริง แต่เมื่อเทียบกับมาตรฐานการพิสูจน์ที่สูงในคดีประหารชีวิต และความผิดพลาดเล็กน้อยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ไม่ถึงกับสมควรที่จะนำมาใช้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิต

5.3 บทเรียนที่นำมาใช้กับประเทศไทย (ศรีสมบัติ โขศประจักษ์ชัดและคณะ , 2556)

หากพิจารณาจากพัฒนาของการยกเลิกโทษประหารชีวิตที่ได้ศึกษามาข้างต้น จะพบว่าในยุโรปได้พัฒนาแนวคิดในการยกเลิกการประหารชีวิตเนื่องจากเห็นว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องให้ความเคารพอย่างยิ่ง รัฐไม่มีอำนาจที่จะทำลายชีวิตของมนุษย์ด้วยกัน การยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตจึงถูกผลักดันให้ถูกยกเลิกอย่างชัดเจน โดยประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปจะต้องยอมรับกติกาที่สำคัญ คือ การยกเลิกโทษประหารชีวิตเสียก่อน จึงจะเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปได้ ประเทศต่าง ๆ จึงถูกกดดันด้วยปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศและมูลเหตุทางด้านเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ จึงจำเป็นต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต

ส่วนประเทศในเอเชีย ไม่มีมรดกทางความคิดเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตที่ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐไม่อาจล่วงละเมิดได้ แต่ถือเป็นนโยบายการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม ที่มีแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพในการกำหนดวิธีการในการยับยั้งและป้องกันการกระทำผิดของสมาชิกในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ปัจจัยในเรื่องทรัพยากรและแนวคิดเรื่องรัฐในฐานะผู้รักษากฎเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมสมาชิกในสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ประเทศจีน สิงคโปร์ เวียดนาม หรือมาเลเซีย ที่มีการใช้โทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือในการจัดการหรือควบคุมความประพฤติของสมาชิกของสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เป็นต้น เว้นแต่ประเทศที่ได้รับมรดกทางความคิดจากยุโรป เช่น ฮอลแลนด์ มาเก๊า ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

ส่วนประเทศในเอเชียที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น หากพิจารณาในแง่ภูมิหลังจะพบว่า ล้วนมีประวัติศาสตร์ที่เจ็บปวดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง มีประชาชนที่ต้องสังเวยชีวิตไปกับสงครามกลางเมืองหรือสงครามแห่งอำนาจจำนวนมาก เช่น เกาหลีใต้ และกัมพูชา ที่มีประชาชนเรือนแสนหรือเรือนล้านต้องเสียชีวิตเพราะเกมส์แห่งอำนาจดังกล่าว ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ มีปัญหาทางการเมือง ที่ผู้นำทางการเมืองจำเป็นต้องแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความเชื่อมั่นศรัทธาจากกลุ่มผู้นำทางศาสนา เพื่อให้ได้รับคะแนนนิยมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ได้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดใด ๆ ในทางอาชญาวิทยาหรือทางด้านกฎหมายแต่ประการใด

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้มีแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ให้ความสำคัญกับนโยบายการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องสอดคล้องกับหลัก Due Process of Law ความถูกต้องเที่ยงธรรม และไม่ประหารชีวิตผิดตัว รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ หรือความประหยัดในการดำเนินนโยบาย โดยข้อถกเถียงในสังคมอเมริกัน จึงเป็นการเน้นย้ำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการลงโทษและการบริหารทรัพยากรที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นสิ่งสำคัญ

สำหรับประเทศไทย ควรจะนำนโยบายของกลุ่มประเทศใดมาใช้ อาจจะพิจารณาศึกษาแนวคิดที่ปลูกฝังในสังคมไทยให้ชัดเจนเสียก่อน หากพบว่าสังคมไทยยังไม่มีเชื่อในเรื่องสิทธิมนุษยชน ก็ยากที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้ ดังจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการสอบสวนและการฟ้องร้องดำเนินคดีในคดี เซอร์รี่ แอน ดันแคน ที่มีการสร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ และมีคำพิพากษาให้ลงโทษถึงประหารชีวิตก็ตาม แต่ประเทศก็ไม่ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้เป็นแรงกดดันจิตใจในการผลักดันให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแต่ประการใด ดังนั้น หากประเทศไทยจะพิจารณาในประเด็นเรื่องนี้ อาจจะต้องนำบทเรียนของยุโรปมาใช้กับประเทศไทยว่าจะยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่ เนื่องจากนโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ยุโรปถือว่ามีประสิทธิภาพและสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ประเทศในภูมิภาคอื่นมากมาย ดังนั้น หากนำแนวคิดดังกล่าวมาเผยแพร่ การยกเลิกโทษประหารชีวิต ก็อาจจะประสบความสำเร็จในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ รัฐบาลไทย จะต้องมึนโยบายที่ชัดเจนและแสดงให้เห็นถึงบทเรียนของยุโรป ดังนี้

ประการแรก ยุโรปประกอบไปด้วยประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา แต่การยกเลิกโทษประหารชีวิตก็สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะมันขึ้นอยู่กับการตัดสินใจเลือกของผู้นำทางการเมือง ซึ่งมีได้ผูกติดอยู่กับคุณค่าทางวัฒนธรรมหรือศาสนาแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น

ประการที่สอง ผู้นำทางการเมืองมักมีความเชื่อโดยทั่วไปว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเห็นชอบโทษประหารชีวิตอยู่ จึงไม่ยอมเปลี่ยนแปลง แต่ประสบการณ์ได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้นำตัดสินใจผลักดันโทษประหารชีวิตแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่จะเห็นด้วยตาม เพียงแต่ผู้นำทางการเมืองต้องกล้าที่จะตัดสินใจและแสดงเหตุผลที่ชอบธรรมแก่ประชาชน

ประการที่สาม คือสถาบันทางการเมืองที่ปูทางให้การยกเลิกโทษประหารชีวิตและให้คุณค่ากับสิทธิมนุษยชน อย่างสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) ได้กำหนดเงื่อนไขการเข้าเป็นสมาชิกว่า ต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตก่อนจึงจะเข้าร่วมได้

ประการที่สี่ บทเรียนที่ได้จากประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตคือการใช้มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

- การเข้าเป็นสมาชิกและปฏิบัติตาม ICCPR และ Second Optional Protocol to ICCPR อันนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต

- ใน Organization of American States การเป็นภาคีและการปฏิบัติตามข้อกำหนดใน American Convention on Human Rights ซึ่งห้ามมิให้มีการนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีก รวมถึง Protocol ต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต

- ในยุโรป การจะเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ประเทศที่นั้นจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม Protocol 6, 13 ของ European Convention on Human Rights ซึ่งห้ามมิให้ใช้โทษประหารชีวิต ทั้งในเวลาที่ไม่มีสงคราม และสถานการณ์ใด ๆ รวมถึงเวลาสงคราม และเมื่อเป็นภาคีแล้วจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อยกเว้น

- การปฏิบัติตามข้อมติขององค์การสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับ UN General Assembly resolutions ที่เกี่ยวข้องกับ การพักการใช้โทษประหารชีวิต (Moratorium on the use of the death penalty)

ดังนั้น หากกลุ่มประเทศอาเซียน ผลักดันนโยบายการยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นวาระหลักในระยะเวลาที่เหมาะสม การยกเลิกโทษประหารชีวิต ก็อาจจะมีความเป็นไปได้ในอนาคตเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป แม้ว่าในบางประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็ตาม แต่เมื่อผลักดันเป็นนโยบายของอาเซียนและหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว เชื่อว่าสมาชิกประเทศต่าง ๆ ก็จะยอมรับในที่สุด

5.4 การศึกษามาตรการลงโทษที่ใช้แทนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศต่างๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต

สำหรับข้อถกเถียงเรื่องประสิทธิภาพการลงโทษ พิจารณาได้ถึงการใช้ทาประหารชีวิตยับยั้งอาชญากรรมได้หรือไม่ การลงโทษอื่นทดแทนโทษประหารชีวิตได้หรือไม่ และต้นทุนของการใช้โทษประหารชีวิตเมื่อเทียบกับการลงโทษแบบอื่น ดังนี้

(1) การประหารชีวิตยับยั้งอาชญากรรมได้หรือไม่?

การลงโทษประหารชีวิต เป็นการนำคนไม่ดีออกจากสังคมและตัดความสามารถในการกระทำผิดลงอย่างสิ้นเชิง (Incapacitation of the criminal) เพราะผู้ถูกประหารชีวิตย่อมไม่อาจกระทำผิดได้อีก อย่างไรก็ตาม กระบวนการก่อนประหารชีวิตจริง อาจจะสิ้นเปลืองจากการต่อสู้คดีอย่างยืดเยื้อ ทำให้รัฐต้องลงทุนมหาศาลในคดีที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งโดยปกติ จะใช้งบประมาณ 3-4 ล้านบาทต่อคดี ในขณะที่จำคุกตลอดชีวิตเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า โดยจากข้อมูลของรัฐ Colorado, Kansas, Maryland, Montana และ New Hampshire งบประมาณที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทำให้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารเลย ส่วนรัฐ California ใช้จ่ายกว่า 137 ล้านบาทต่อคดี ในปี ค.ศ.2009 สำหรับคดีที่มีโทษประหารชีวิต 700 คดี

โทษประหารชีวิตมีเป็นการยับยั้งการกระทำผิดของคนในสังคมหรือไม่ จากข้อมูลพบว่า ไม่มีผล เช่น กรณีของรัฐเท็กซัส ที่มีโทษประหารชีวิต ปรากฏว่ามีคดีฆาตกรรม 5.4 ต่อประชากร 100,000 ราย แต่ โอไอโอว่า ซึ่งไม่มีโทษประหารชีวิต มีคดีฆาตกรรมเพียง 1.1 ต่อประชาชน 100,000 รายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งจากรายงานวิจัยเช่นกัน เช่น ในรัฐ นิวยอร์ก ซึ่งใช้นโยบาย Three Strikes and Your Out ซึ่งบังคับใช้กฎหมายเด็ดขาด จะมีผลเป็นการลดอาชญากรรมจำนวนมาก หรืองานวิจัยใน <http://>

www.cjlf.org/deathpenalty/DPDeterrence.htm ก็พบว่าการใช้โทษประหารชีวิตมีผลเป็นการยับยั้งการกระทำผิดเช่นกัน แต่ก็มีข้อสังเกตว่า แท้จริงแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการลดอาชญากรรมมากกว่า

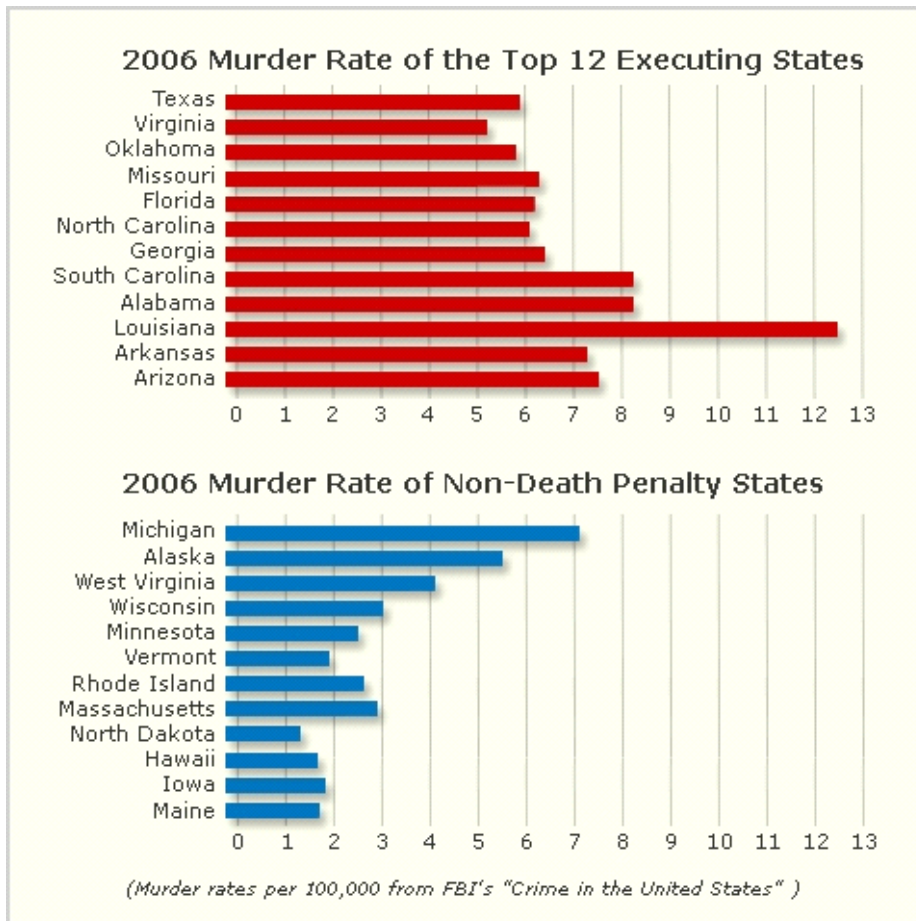
สำนักข่าว บีบีซี ได้รายงานว่ โทษประหารชีวิตดูไม่เหมือนว่าจะยับยั้งผู้คนไม่ให้กระทำอาชญากรรมด้วยความรุนแรงขั้นร้ายแรงได้ สิ่งที่ยับยั้ง คือความเป็นไปได้ที่จะถูกจับและลงโทษ ฉันทามติทั่วไปในหมู่นักสังคมศาสตร์คือว่า ผลที่เป็นการยับยั้งของโทษประหารชีวิตถึงที่สุดแล้วยังไม่ได้ถูกพิสูจน์ ในปี 2531 การสำรวจถูกจัดทำสำหรับสหประชาชาติ เพื่อที่จะตัดสินความสัมพันธ์ของระหว่างโทษประหารชีวิตและการฆาตกรรม การสำรวจนี้ถูกปรับปรุงให้ทันสมัยอีกครั้งในปี 2539 โดยองค์การนิรโทษกรรมสากล ซึ่งได้สรุปว่า:

“...การวิจัยไม่สามารถที่จะให้ข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตมีผลเป็นการยับยั้งมากกว่าการจำคุกตลอดชีวิต ข้อพิสูจน์เช่นว่าก็มีมีที่ท้าวว่าจะปรากฏขึ้น หลักฐานอย่างเป็นองค์รวมยังไม่ให้ข้อสนับสนุนที่เป็นบวกต่อสมมุติฐานเชิงการยับยั้งนี้เลย กฎเกณฑ์การยับยั้งที่แท้และจริงคือการทำที่จะต้องเพิ่มความเป็นไปได้ของการสืบสวน จับกุมและพิสูจน์ความผิดให้มากขึ้น โทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่หยาบกร้าน แต่ไม่ได้หยาบกร้านต่ออาชญากรรม” (Reprieve’s memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

สิ่งนี้ถูกสนับสนุนโดยรายงานเมื่อไม่นานมานี้ของ องค์การนิรโทษกรรมสากล (2556) “ไม่ได้ทำให้พวกเราปลอดภัยขึ้น: อาชญากรรม ความปลอดภัยของสาธารณชนและโทษประหารชีวิต” ซึ่งได้มองไปยังการใช้โทษประหารชีวิตทั่วโลก และยังไม่พบหลักฐานที่ว่า การใช้โทษประหารชีวิตมีผลในเชิงยับยั้ง ศูนย์ข้อมูลโทษประหารชีวิตได้รายงานผลลัพธ์ของการสำรวจเมื่อเร็วๆ นี้ โดย ราเดเลห์ และ ลาค็อค ซึ่งได้พบว่า ร้อยละ 88 ของนักอาชญาวิทยาชั้นนำที่สุดในประเทศของตน ไม่เชื่อว่าโทษประหารชีวิตทำหน้าที่เป็นการยับยั้งซึ่งพิสูจน์ได้ต่อการฆาตกรรมเช่นเดียวกัน ร้อยละ 87 ของนักอาชญาวิทยาผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่า การยกเลิกโทษประหารชีวิตจะไม่มีผลกระทบต่ออัตราการฆาตกรรม นอกจากนั้น ร้อยละ 75 ของผู้ตอบแบบสำรวจได้เห็นด้วยว่า “การโต้เถียงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตทำให้กระบวนการนิติบัญญัติของสหพันธรัฐและมลรัฐไขว่เขวจากการมุ่งไปยังการทางแก้ที่แท้จริงของปัญหาอาชญากรรม” (Reprieve’s memo, 2013, อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

สำนักข่าว บีบีซี ได้พรรณนาการยับยั้งไว้ว่า เป็นแนวคิดที่มีความบกพร่องเชิงศีลธรรม และได้ตั้งคำถามว่า ต่อให้โทษประหารชีวิตได้ทำหน้าที่เป็นการยับยั้งแล้ว จะเป็นที่ยอมรับได้หรือไม่ สำหรับบางคนที่จะต้องจ่ายเงินให้แก่อาชญากรรมในอนาคตที่ถูกทำนายได้ของบุคคลอื่น ผลกระทบที่ได้แย้งกับการยับยั้งได้ถูกเสนอ โดยถูกเรียกว่าผลกระทบเชิงการบังคับให้ใช้ความรุนแรง สถิติได้แสดงว่า โทษประหารชีวิตนำไปสู่การบังคับให้ใช้ความรุนแรงของสังคม และจึงเพิ่มอัตราการฆาตกรรม ในสหรัฐอเมริกา มลรัฐที่มีนโยบายให้ใช้โทษประหารได้ มีการฆาตกรรมเกิดขึ้นมากกว่า ในปี 2553 อัตราการฆาตกรรมในมลรัฐที่โทษประหารชีวิตได้ถูกยกเลิกเป็น ร้อยละ 4.01 ต่อประชากร 100,000 คน ในมลรัฐที่โทษประหารชีวิตถูกใช้อยู่ ตัวเลขนั้นเป็นร้อยละ 5.00 การคำนวณนี้อยู่บนตัวเลขที่ได้มาจากทบวงการสอบสวนของสหพันธ์ (FBI) ช่องว่างระหว่างมลรัฐที่มีโทษประหารชีวิต และมลรัฐที่ไม่มีโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างสังเกตได้จากส่วนต่างร้อยละ 4 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 25 ในปี 2553 (Reprieve’s memo, 2013, อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

แผนภูมิด้านล่างมาจากองค์การนิรโทษกรรมสากล และแสดงว่า อัตราการฆาตกรรมในมลรัฐต่างๆของสหรัฐที่มีโทษประหารชีวิต ยังสูงกว่าอัตราในมลรัฐอื่นๆ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

(2) ทางเลือกทดแทนโทษประหารชีวิต

ในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา ใช้การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสให้ประกันทัณฑ์บนหรือโอกาสที่จะได้รับการลดหย่อนโทษแทนการลงโทษประหารชีวิต นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวน เพื่อป้องกันมิให้คดีเกิดขึ้น หรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็ว จะเป็นการป้องกันสังคมได้ดีกว่าการใช้โทษประหารชีวิต และเป็นการใช้เงินในการลงทุนเพื่อป้องกันชีวิตคนส่วนรวมมากกว่าการใช้เงินในกระบวนการลงโทษเพื่อทำลายชีวิตของผู้อื่น

สำหรับข้อมูลของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ได้ระบุถึงแนวทางการใช้วิธีการทดแทนการใช้โทษประหารชีวิต ว่ายังมีทางเลือกสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงตามกติกาสากล เช่นธรรมนูญกรุงโรมแห่งศาลอาญาระหว่างประเทศ กำหนดบทลงโทษสำหรับอาชญากรรมรุนแรงที่กระทบต่อนานาชาติ โดยรวม เช่นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติและอาชญากรรมสงคราม กล่าวคือ ตามมาตรา 77 (1) จำคุกตามเวลาที่กำหนด ซึ่งจะต้องไม่เกินระยะเวลาสูงสุด 30 ปี หรือ (2) จำคุกตลอดชีวิตตามที่เหมาะสมกับความรุนแรงสูงสุดของอาชญากรรมที่ประกอบและกับสภาพการณ์ส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกตัดสินลงโทษและมาตรา 110 ระบุว่าเมื่อบุคคลต้องโทษเป็นระยะเวลาสองในสาม หรือ 25 ปี ในกรณีการจำคุกตลอดชีวิต ศาลจะทบทวนคำตัดสินเพื่อพิจารณาว่าควรลดหย่อนโทษหรือไม่ การทบทวนคำตัดสินนี้จะต้องไม่กระทำขึ้นก่อนเวลาที่กำหนดข้างต้น (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ที่สำคัญ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ได้มีข้อเสนอเรียกร้องรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการกำหนดโทษประหารชีวิตเพื่อเสนอทางเลือกดังนี้

1) มีคำสั่งชะลอการชีวิต และจัดทำความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการใช้โทษประหาร ซึ่งสอดคล้องกับมติขององค์การสหประชาชาติ เมื่อปี 2553

2) เปลี่ยนโทษประหารให้เป็นโทษจำคุก

3) ให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ที่มุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต

(3) ต้นทุนของการใช้โทษประหารชีวิต (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาว่าควรใช้โทษประหารชีวิตหรือไม่ ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินการ ผู้สนับสนุนให้มีการใช้โทษประหารชีวิต จะอ้างเหตุผลว่าการประหารชีวิตจะประหยัดกว่าการจำคุกตลอดชีวิต ในปัจจุบัน 47 มลรัฐ มีโทษประหารชีวิตโดยไม่มีการพักการลงโทษโดยมีประกัน (Parole) ซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่ง American Civil Rights and Liberty Union (ACLU) ได้รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยของ Duke University ที่เผยแพร่ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1993 โดยทำการศึกษาข้อมูลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการใช้โทษประหารชีวิตในอเมริกา พบว่ามีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการใช้โทษจำคุกอย่างมาก เช่นในรัฐ North Carolina ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในโทษประหารชีวิตสูงกว่าโทษจำคุกตลอดชีวิตในคดีฆาตกรรมถึง 2.16 ล้านเหรียญ ส่วนรัฐ Kansas มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตสูงกว่าคดีที่ไม่มีโทษประหารชีวิตถึง 70 เปอร์เซ็นต์เลยทีเดียว เป็นต้น

สำหรับค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้นนั้น ในอเมริกามีสาเหตุจากกระบวนการช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างมากมาตั้งแต่การจัดหาทนายความในทุกขั้นตอน การอุทธรณ์คดีว่าการดำเนินคดีนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ที่เรียกว่า Federal Habeas Corpus เพื่อให้พิจารณาว่าการจับกุม การดำเนินคดี หรือสิทธิที่ได้ประกันไว้ตามรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม (Bill of Rights) เช่น สิทธิในการมีทนายความและการมีทนายความที่มีประสิทธิภาพถูกละเมิด หรือสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ (Due Process of Law) ถูกละเมิด ทั้งในระดับมลรัฐ และต่อศาลระดับรัฐบาลกลาง (Federal Court) ซึ่งโดยปกติ จะใช้เวลา 10 - 15 ปี ในแต่ละคดีที่มีโทษประหารชีวิต และอาจจะมีการโต้แย้งคดีในระหว่างที่อยู่ระหว่างประหารชีวิตอีกระยะเวลายาวนานพอสมควร คดีจึงเป็นที่สุดท้าย ทำให้เสียค่าใช้จ่ายอย่างมากมาในแต่ละคดี (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ในขณะที่สาธารณชนให้การสนับสนุนโทษประหารชีวิต ผู้นำศาสนาและองค์กรสิทธิในภาคเอกชน ได้แสดงความไม่เห็นด้วยต่อการใช้โทษประหารชีวิต และนักวิชาการจำนวนมากก็ต่อต้านโทษประหารชีวิต แต่ไม่ใช่เพราะมันขัดต่อศีลธรรมหรือหลักสิทธิมนุษยชน แต่เป็นเพราะการใช้โทษประหารชีวิตนั้น ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการยับยั้งหรือป้องกันมิให้กระทำผิด นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเกี่ยวกับความถูกต้องของกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ความไม่เป็นธรรม และความผิดพลาดในการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นอย่างมากมา รวมถึงค่าใช้จ่ายจำนวนมากดังได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายหลายล้านเหรียญต่อคน ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีประหารชีวิตเป็นพันล้านเหรียญสำหรับนักโทษประหารที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประเด็นเหล่านี้ นักบริหารการยุติธรรมและนักวิชาการ จึงเห็นว่าถ้านำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ในการป้องกันอาชญากรรมในด้านอื่น ๆ จะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า โดยเฉพาะการใช้เงินดังกล่าวเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อการทำลายชีวิตมนุษย์

กระบวนการทางกฎหมายที่มีการอุทธรณ์คดีอย่างยาวนาน ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรอย่างมากมา ในปี ค.ศ.2005 รัฐสภา (Congress) จึงได้ตรากฎหมาย Streamlined Procedures Act (SPA) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายและการกำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับการก่อการร้าย (Anti-Terrorism and Effective Death Penalty Act หรือ AEDPA ทั้งนี้ เพื่อจำกัดอำนาจศาลระดับมลรัฐ หรือ Federal Court ในการที่จะให้พิจารณาคดีใหม่ ตามคำฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาของผู้ต้องคำพิพากษา โดยอ้างว่ากระบวนการพิจารณาขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือ Federal Habeas Corpus โดยเฉพาะการพิจารณาของศาลระดับมลรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีและดำเนินการตามคำพิพากษาเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นนั่นเอง (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

สำหรับค่าใช้จ่าย/ต้นทุนของการประหารชีวิต พบว่าจากข้อมูลของคณะกรรมการยุติธรรม การบริหารงานของ ผู้พิพากษา แคลิฟอร์เนียเมื่อปี กรกฎาคม 2551 ระบุว่า "โดยการใช้ งบประมาณการ คร่าวๆ ตามแนว

อนุรักษนิยม ของคณะกรรมการฯ ได้ประมาณการต้นทุนค่าใช้จ่ายประจำปีของ ระบบปัจจุบัน "โดยการประมาณการแบบหยาบๆแนวอนุรักษนิยม คณะกรรมการประมาณต้นทุนรายปีของระบบปัจจุบัน (137 ล้านดอลลาร์ ต่อปี) ระบบปัจจุบันหลังจากดำเนินการปฏิรูป ... (232.7 ล้านดอลลาร์ ต่อปี) ... และระบบซึ่งลงโทษสูงสุดเป็นการจองจำตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต (11.5 ล้านดอลลาร์)" (คณะกรรมการแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียด้านการบริหารงานยุติธรรมอย่างเป็นทางการ 1 กรกฎาคม 2551, Reprieve's memo, 2103, อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

การตรวจสอบกระบวนการนิติบัญญัติปี 2546 ในมลรัฐแคนซัส ได้พบว่า ต้นทุนโดยประมาณของคดีที่ใช้โทษประหารชีวิตแต่ละคดีสูงกว่าต้นทุนของคดีที่เทียบเคียงกันได้แต่ไม่ใช้โทษประหารชีวิตถึงร้อยละ 70 ต้นทุนของคดีที่ใช้โทษประหารชีวิตถูกนับตลอดไปจนถึงขั้นตอนการประหารชีวิต (มีฐานของต้นทุนคือ 1.26 ล้านดอลลาร์) ต้นทุนของคดีที่ไม่ใช้โทษประหารชีวิตถูกนับไปตลอดจะสิ้นสุดการจองจำ (มีฐานของต้นทุนคือ 740,000 ดอลลาร์) (การสำรวจเมื่อ ธันวาคม 2546 โดยการตรวจสอบภายหลังกระบวนการนิติบัญญัติของมลรัฐแคนซัส, Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ในมลรัฐเทนเนสซี การพิจารณาคดีที่มีโทษประหารชีวิตมีต้นทุนเฉลี่ยสูงกว่าต้นทุนเฉลี่ยของการพิจารณาคดีซึ่งโจทก์ขอให้ลงโทษจำคุกอยู่ร้อยละ 48 (รายงานประจำปี 2547 จากผู้สอบบัญชีกลางแห่งมลรัฐเทนเนสซีของสำนักงานอัยการว่าด้วยการวิจัย, Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ในมลรัฐแมริแลนด์ ต้นทุนของคดีที่มีโทษประหารชีวิตสูงกว่าคดีที่ไม่มีโทษประหารชีวิตถึงสามเท่า หรือประมาณ 3 ล้านดอลลาร์ต่อหนึ่งคดี (สถาบันสังคมเมือง ต้นทุนของโทษประหารชีวิตในมลรัฐแมริแลนด์ มีนาคม 2551, Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ระบบปัจจุบันมีต้นทุน 137 ล้านดอลลาร์ ต่อปี ต้นทุนจะเป็นเพียง 11.5 ล้านดอลลาร์ สำหรับระบบที่ไม่มีโทษประหารชีวิต (คณะกรรมการแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียด้านการบริหารงานยุติธรรมอย่างเป็นทางการ กรกฎาคม 2551, Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

ศูนย์ข้อมูลโทษประหารชีวิตรายงานว่า ในมลรัฐนิวยอร์กและมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ต้นทุนที่สูงของโทษประหารชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจของหลายมลรัฐที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต มลรัฐนิวยอร์ก ใช้จ่ายเงินประมาณ 170 ล้านดอลลาร์ ในห้วงเวลากว่า 9 ปี และไม่มีการประหารชีวิต มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ใช้จ่ายเงิน 253 ล้านดอลลาร์ ในห้วงเวลากว่า 25 ปี และก็ไม่มีการประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม ปีปีซี ได้รายงานว่า ในประเทศซึ่งมีกระบวนการอุทธรณ์ที่ต้นทุนต่ำกว่าและกินเวลาน้อยกว่า โทษประหารชีวิตดูเหมือนจะเป็นทางเลือกที่ราคาถูกกว่าการจำคุกระยะยาวยิ่งนัก ต้นทุนที่สูงที่สุดซึ่งเชื่อมโยงกับโทษประหารชีวิตเกิดขึ้นก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี ไม่ใช่กระบวนการหลังการพิสูจน์ความผิด ต่อให้กระบวนการหลังการพิสูจน์ความผิดทั้งหมด (การอุทธรณ์) ถูกยกเลิก โทษประหารชีวิตก็ยังคงมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการกำหนดโทษทางเลือกอื่นๆ (Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

การพิจารณาคดีซึ่งโจทก์ขอให้ลงโทษประหารชีวิตมีขั้นตอนที่แยกต่างหากและแตกต่างกันสองชั้น: การพิสูจน์ความผิด (มีความผิดจริง/บริสุทธิ์) และการกำหนดโทษ การดำเนินการพิเศษและเวลาเพิ่มเติมสำหรับการคัดเลือกลูกขุนโดยปกติแล้วจะมีขึ้นก่อนกระบวนการพิจารณาเช่นว่า 'ต้นทุนทางการสอบสวนที่สูงกว่าโดยทั่วไปแล้วถูกก่อกำขึ้นในคดีซึ่งมีโทษประหารชีวิต อย่างเจาะจงแล้วโดยฝ่ายโจทก์'

เมื่อการพิจารณาคดีซึ่งมีโทษประหารชีวิตส่งผลเป็นคำตัดสินที่เบากว่าโทษประหารชีวิตหรือถูกกลับคำตัดสิน ผู้เสียภาษีเป็นผู้แรกที่แบกรับต้นทุนเพิ่มเติมของกระบวนการก่อนพิจารณาและการพิจารณาคดีที่มีโทษประหารชีวิต และจากนั้นก็ยังคงต้องจ่ายต้นทุนของการจองจำนักโทษตลอดชีวิตหรือต้นทุนของการพิจารณาคดีใหม่ (ซึ่งมักนำไปสู่การจองจำตลอดชีวิต) (Reprieve's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

โทษประหารชีวิตเป็ยงเบนทรัพยากรของมาตรการควบคุมอาชญากรรมที่แท้จริง การใช้จ่ายเงินไปสำหรับระบบโทษประหารชีวิตหมายความว่า: (Reprive's memo, 2013 อ้างใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัดและคณะ, 2556)

การลดทรัพยากรที่มีอยู่สำหรับการป้องกันอาชญากรรม การดูแลสุขภาพจิต การศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ บริการต่างๆที่มีความหมายต่อเหยื่อ และโครงการบำบัดยาเสพติด

การเป็ยงเบนทรัพยากรจากองค์ประกอบที่มีอยู่ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อย่างเช่นการฟ้องร้องดำเนินคดีฐานอาชญากรรมด้านยาเสพติด ความรุนแรงในครัวเรือนและการล่วงละเมิดต่อเด็ก

บริการฉุกเฉินต่างๆ การสร้างงานสร้างอาชีพ และงานตำรวจและการป้องกันอาชญากรรมเป็นลำดับความสำคัญสูงสุดสามลำดับแรกสำหรับการใช้ทรัพยากรทางการคลัง

โรงเรียน/ห้องสมุด การสาธารณสุข ถนนหนทาง/การขนส่งก็มีลำดับความสำคัญสูงกว่าโทษประหารชีวิต

ภาคผนวก

1. บทสรุปฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิต จำนวน 55 ฐานความผิด

1. ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
1.	การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์	ประหารชีวิต	107 และ 111
2.	การประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	108 และ 111
3.	การปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์	ประหารชีวิต	109 และ 111
4.	การประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ โดยการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นอันตรายต่อ พระชนม์หรือชีวิต	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	110 และ 111
5.	ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร หรือ ความผิดฐานเป็นกบฏ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	113
6.	การกระทำเพื่อให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือทั้งหมด ตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	119, 128 และ 129
7.	คนไทยกระทำการรบต่อประเทศ หรือเข้าร่วมเป็นข้าศึก ของประเทศ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	121, 128 และ 129
8.	การกระทำการใดๆ เพื่อเป็นการอุปการะแก่การดำเนินรบหรือ การเตรียมการรบของข้าศึก เช่น ทำให้ป้อม สนามบิน ยุทธภัณฑ์ใช้การไม่ได้หรือตกไปอยู่ในเงื้อมมือข้าศึก หรือยุยง ให้ทหารไม่กระทำการตามหน้าที่ เป็นต้น	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	122, 128 และ 129
9.	การกระทำใดๆ เพื่อให้รัฐต่างประเทศล่วงรู้และ ได้ประโยชน์ ซึ่งข้อความ เอกสารอันปกปิดไว้ เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	124, 128 และ 129
10.	การกระทำด้วยประการใดๆ ให้เกิดเหตุร้ายขึ้น แก่ประเทศจากภายนอก	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 2 ปี - 20 ปี	127, 128 และ 129
11.	การฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชนินี ราชสามี รัชทายาทหรือ ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือผู้แทนรัฐ ต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	132
12.	ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปี - 20 ปี	135/1
13.	เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตน หรือผู้อื่น	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปี - 20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท - 40,000 บาท	148
14.	เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือ ไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่า การนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปี - 20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท - 40,000 บาท	149
15.	เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ	ประหารชีวิต หรือ	201

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
	ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับ ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือ ไม่กระทำการอย่างใด ในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	จำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท – 40,000 บาท	
16.	เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการผู้ว่าคดี หรือ พนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ประโยชน์หรือทรัพย์สิน ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท – 40,000 บาท	202
17.	การวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เช่น โรงเรือนที่คนอยู่ อาศัย สถานีรถไฟ หรือ ท่าอากาศยาน เป็นต้น	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี - 20 ปี	218
18.	การกระทำให้เกิดเพลิงไหม้ แม้เป็นของตนเอง เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี - 20 ปี	220
19.	การกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่ กฎหมายกำหนด	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี - 20 ปี	222
20.	การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือกระทำให้เกิดระเบิดเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	224
21.	การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือ เด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	277 ทวิ
22.	การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุ ระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็น การรวมโจรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	277 ตรี (1)
23.	การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุ ระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็น การรวมโจรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	277 ตรี (2)
24.	การกระทำอนาจารผู้อื่นโดยขู่เข็ญหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือ เด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	280
25.	การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารแก่เด็กที่มี อายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยใช้ข้อบทยหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลัง ประทุษร้าย เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 10 ปี – 20 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท – 40,000 บาท	283 และ 285
26.	การฆ่าผู้อื่น	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปี – 20 ปี	288
27.	การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนัก	ประหารชีวิต	289

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
	ขึ้น เช่น การฆ่าบุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่ การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น		
28.	การหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือการเอาคนลงเป็นทาส เพื่อซื้อขาย จำหน่าย รับ ไม่ว่าจะ นำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จนเป็นเหตุให้ผู้นั้น ถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือ คุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 15 ปี – 20 ปี	312 ทวิ
29.	การลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 15 ปี – 20 ปี และ ปรับตั้งแต่ 30,000 บาท – 40,000 บาท	313 และ 314
30.	การชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	339
31.	การชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่ สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอัน เป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	339 ทวิ
32.	การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	340
33.	การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่ สักการะบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอัน เป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	340 ทวิ

2. ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาทหาร

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
1.	ขลยศึกที่เสียสัตย์ว่า เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วให้สัตย์ว่าจะไม่ ทำการรบต่อประเทศไทยตลอดเวลาสงคราม	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	13
2.	การลักลอกสอดแนม โดยเข้าไปในป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ ใดๆ อันเป็นของทหาร	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	14
3.	การให้ความช่วยเหลือ หรือปิดบังผู้ลักลอกสอดแนม โดยที่รู้อยู่ แล้วว่าเป็นศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	15
4.	ทหารที่กระทำการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่น กลายเป็นพวกของศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	16
5.	นายทหารที่บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใดๆ ถ้ายังไม่สิ้นกำลังและยังสามารถต่อสู้ศัตรูอยู่ได้ หากยอมแพ้ ให้แก่ศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	17
6.	การยุยง หรือข่มขืนใจ นายทหารบังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือ รบ หรือสถานที่ใดๆ ให้ยอมแพ้แก่ข้าศึก	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	18
7.	นายทหารเรือซึ่งมีหน้าที่ควบคุมเรือของทหาร ได้ถอยเรือออก จากสถานที่รบในขณะรบ โดยไม่มีเหตุอันสมควร	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	19
8.	นายทหารที่ได้บังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุน ดินปืน หรือเครื่องยุทโธปกรณ์ใดๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งได้	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 1 ปี – 20 ปี	27 (1)

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
	กระทำต่อหน้าศัตรู		
9.	ทหารที่ได้รับมอบหมายให้อยู่ยามรักษาการณ์ หากละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	29 (1)
10.	ทหารที่ขี้ดขิ้นหรือลະเลยไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปี – 20 ปี	30 (1)
11.	ทหารที่ขี้ดขิ้นไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยการแสดงความขี้ดขิ้นด้วยกิริยา หรือวาจาจนอาจต่อหน้าทหารถืออาวุธ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	31 (1)
12.	การใช้กำลังทำร้ายทหารยามรักษาการณ์ หรือทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	36 (1)
13.	ทหารซึ่งได้ใช้กำลังประทุษร้ายด้วยกำลังแก่ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	38 (1)
14.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใดๆ กันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือกระทำการใดๆ ขึ้น ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 3 ปี – 20 ปี	42 (1)
15.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใดๆ กันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือกระทำการใดๆ ขึ้น ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู และปรากฏว่ามีทหารตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไปมีอาวุธ	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปี – 20 ปี	43 (1)
16.	ความผิดฐานหนีราชการ และเป็นกรณีหนีเข้าไปอยู่กับพวกศัตรู	ประหารชีวิต	46 (1)
17.	การกระทำด้วยความประสงค์ที่จะบ่อนทำลายให้สมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลง อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่จะล้มล้างรัฐบาลหรือเพื่อให้เปลี่ยนแปลงประเพณีทางการเมืองหรือเศรษฐกิจของทหาร	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	52

3. ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอื่น

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
3.1 พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539			
1.	การหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เข็ญด้วยประการใดๆ ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	12
3.2 พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490			
2.	การใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิด นอกเหนือที่กำหนดในกฎกระทรวงที่อนุญาตให้ออกได้ นำไปใช้ในการกระทำความผิด ได้แก่ ฆ่าผู้อื่น เรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	78

ลำดับ ที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
	และปล้นทรัพย์		
3.3 พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522			
3.	การผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่าย	ประหารชีวิต	65
4.	ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท	66
5.	การใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วย ประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีน โดยเป็นการกระทำต่อผู้หญิง หรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูง ใจให้ผู้อื่นกระทำความผิด ทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ในการกระทำความผิดทางอาญา	ประหารชีวิต	93
<p>** หมายเหตุ **</p> <p>1. ยาเสพติดประเภท 1 คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง มี 38 รายการที่สำคัญ เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน แมทแอมเฟตามีน เอกซ์ตาซี และแอลเอสดี เป็นต้น</p> <p>2. การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย</p> <p>(1) เด็กซ์โทรโลเซอไรด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 0.75 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไปหรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 300 มิลลิกรัมขึ้นไป</p> <p>(2) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 375 มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวน 15 หน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่ 1.5 กรัมขึ้นไป</p> <p>(3) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 3 กรัมขึ้นไป</p>			

2. สถิติผู้ต้องโทษประหารชีวิต

2.1 โทษประหารชีวิตคดีเด็ดขาดแล้ว

ความผิด	จำนวน
ยาเสพติด	55
ทั่วไป	72
รวม	127

2.2 คดียังอยู่ระหว่างการอุทธรณ์และฎีกา

ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต	คดียาเสพติด	คดีทั่วไป	จำนวน
เด็ดขาด	55	72	127
ระหว่างอุทธรณ์	214	212	426
ระหว่างฎีกา	40	85	125
รวม	309	369	678

ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2556

ที่มาของข้อมูล : หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ 0716.2/35381 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2556 พร้อมทั้ง ได้มีการประสานทางโทรศัพท์ กับส่วนอภัยโทษ กรมราชทัณฑ์ อีกทางหนึ่งด้วย

3. จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ปีงบประมาณ	จำนวน (ราย)
2551	84,956
2552	99,341
2553	108,783
2554	161,061
2555	177,818
รวม	631,959

ที่มาของข้อมูล : กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จากเว็บไซต์ ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4. สถิติคดีอาชญากรรม 5 กลุ่ม ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2555

ลำดับ ที่	ประเภทข้อหา	ปี พ.ศ.											
		2550		2551		2552		2553		2554		2555	
		รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ
1	คดีอุกฉกรรจ์และ สะเทือนขวัญ	7,248	3,015	6,765	3,278	6,547	3,477	5,872	3,534	4,708	3,007	4,973	3,299
2	คดีชีวิต ร่างกาย และ เพศ	32,724	15,543	33,488	16,212	33,279	16,819	29,861	17,782	25,602	17,650	25,805	17,157
3	คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	64,920	22,783	64,876	25,570	63,921	21,827	61,561	26,463	50,774	26,556	51,471	25,942
4	คดีน่าสนใจ	34,296	7,286	35,220	8,424	39,790	8,145	37,380	10,486	31,885	10,804	32,517	10,954
5	คดีรัฐเป็นผู้เสียหาย	-	312,252	-	316,781	-	341,411	-	380,362	-	545,257	-	585,169

ที่มา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- หมายเหตุ
- คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ได้แก่คดีประเภท ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ลักพาเรียกค่าไถ่ และวางเพลิง
 - คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้แก่คดีประเภท ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและไม่เจตนา ทำให้ตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา
 - คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่คดีประเภท ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์
 - คดีน่าสนใจ ได้แก่คดีประเภท โจรกรรมรถจักรยานยนต์ รถยนต์ โค กระบือ เครื่องมือเกษตร ปล้นชิงรถโดยสาร รถแท็กซี่ ข่มขืนและฆ่า ลักพาเรียกค่าไถ่ ฉ้อโกง ยักยอก
 - คดีรัฐเป็นผู้เสียหาย ได้แก่คดีประเภท อาวุธปืน การพนัน ยาเสพติด ปราบปรามการค้าประเวณี และมีและเผยแพร่วัตถุลามก
 - คดีบางประเภทสามารถพิจารณาจัดอยู่ในกลุ่มประเภทความผิดได้มากกว่า 1 รายการ